«Dintre publicațiile din țară care mi-au căzut în mână, *Puncte Cardinale* este singura scrisă de *români*, în *limba română*...».

ION IOANID

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL IX
Nr. 4/100

Aprilie 1999

24 pag. - 5000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NAȚIONAL-CREȘTINA

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, FRANȚA, ELVEȚIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

LA ANIVERSARĂ

Atunci când d-l Răzvan Codrescu mi-a propus, pentru prima dată, să-mi publice un text în ***Puncte Cardinale***, am fost, totdeodată, surprins şi bucuros. În general, îmi place, oarecum oportunist, să apar în acele publicaţii care mă onorează ele pe mine, iar nu invers.

Admiram ***Puncte Cardinale*** pentru probitatea şi seriozitatea materialelor publicate, pentru pertinenţa analizelor realizate, pentru bogăţia informaţiilor, adeseori inedite, într-un domeniu delicat şi controversat, care în ochii multora dintre intelectualii noştri «subţiri» era, oarecum *a priori*, clasat şi blamat. Revista (care, de altfel, nu se găsea prea uşor) era mereu bună şi vie.

Sunt destui din aceia care s-au grăbit să pună o etichetă acestei prestigioase realizări. Mai precis, i se reproşează ataşamentul deschis la «cauza legionară». În ceea ce mă priveşte, nu am nici un fel de prejudecăţi în această privinţă. Mai degrabă o anumită simpatie temperată. Observ că atunci când dau de *anti* devin *filo*, iar când dau de *ultra* devin reticent. Consider însă că ***Puncte Cardinale*** a ales calea justă: nu restaurare patetică, ci recuperare lucidă. Căci sunt puncte de recuperat şi de valorificat, după cum sunt şi unele de părăsit, invalidate de istorie şi, mai ales, de analiza creştină a fenomenului. Un fenomen cum a fost cel legionar nu poate fi ignorat, nici expediat, dar nici îmbrăţişat necondiţionat. Cititorul atent va fi descoperit, per total, în ***Puncte Cardinale***, o atitudine echilibrată, în care nota (auto)critică n-a lipsit, însoţită însă totdeauna şi de o anumită apologie francă şi cinstit asumată.

În această cheie trebuie citită revista: a respectului pentru *o tradiţie românească autentică*; a demersului pentru continuarea unui parcurs al societăţii româneşti în direcţia sugerată de această tradiţie centrată pe *credinţa dreaptă* a unei Biserici păstrătoare a Revelaţiei neştirbite; a curajului de *a dezvălui necruţător* anumite pericole diabolice, care pasc perfid societatea noastră contemporană, bolnavă de sincretism şi relativism, minată de un intelectualism superficial şi snob.

HRISTOS A ÎNVIAT!

ADEVĂRAT A ÎNVIAT!

Ceea ce mi se pare mai important, din punctul meu de vedere, este faptul că aria acoperită de ***Puncte Cardinale*** rămâne şi se recunoaşte a fi situată în teritoriul *Bisericii*, respectând tot ceea ce înseamnă *Sfântă Tradiţie* autentică. Combativitatea şi asumarea unui rol activ vin, în acest context, de la sine. Nu trebuie ignorată, desigur, nici o bine construită dimensiune *culturală*.

Nu se impune, bineînţeles, să fii de acord cu toate punctele de vedere exprimate în revistă. Ele acoperă un spectru larg. Vor fi fiind apărut, câteodată, şi exagerări sau greşeli în unele atitudini. Ele nu sunt, însă, niciodată rodul relei credinţe sau al unei proaste întemeieri. Sunt numai explorări eşuate, din care se pot, totuşi, trage destule învăţăminte utile. Desigur, pentru unii revista poate fi incomodă... Cu atât mai bine!

Un naţionalism frumos, respon-sabil, asumat şi compătimitor răzbate din programul periodicului sibian. Cu un ochi spre trecut şi cu unul spre viitor, ***Puncte Cardinale*** reuşeşte să fie *în prezent* – autentic, militant şi pedagogic. Eu cred că naţionalismul adevărat, creştin şi roditor, trebuie redescoperit, reconstruit frumos pe străvechi temeiuri, reabilitat şi pus în joc întru izbăvire. Fără Patrie rişti să ajungi rapid fără Tată. Şi reciproca este valabilă: fără Tatăl în Treime, ajungi cu siguranţă fără Patrie.

La **NUMĂRUL 100**, nu pot decât să-mi declar admiraţia şi simpatia mea pentru ***Puncte Cardinale***, alături de urările de noi izbânzi în teritorii creştine cât mai vaste. Orientarea să-i fie totdeauna după steaua polară Hristos, iar Duhul Sfânt să umfle pânzele călătoriei sale spre direcţia cea bună, în care cele patru puncte cardinale se topesc într-unul singur: Raiul.

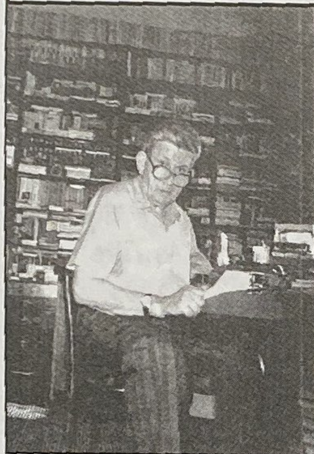
COSTION NICOLESCU

Nota Redacţiei: *Mulţumim D-lui Costion Nicolescu şi tuturor celor ce au avut bunăvoinţa de a ne transmite în scris, pentru acest număr festiv (a se vedea pp. 12-13), gândurile şi sentimentele lor faţă de revista noastră.*

retrospectivă ✦100✦ puncte cardinale ✦100✦ perspective

«PRINCIPIILE NU AU VÂRSTĂ»

Convorbire cu D-l Gabriel Constantinescu, directorul revistei *Puncte cardinale*

GABRIEL CONSTANTINESCU

♦Născut 1921, Sibiu; fiul scriitorului Paul Constant;
♦absolvent al liceului "Gh. Lazăr" din Sibiu (1940);
♦absolvent al Școlii Militare de Ofițeri de Cavalerie "Regele Ferdinand I" din Târgoviște (1942).
♦repartizat în Regimentul de Gardă Călare, cu care participă la campania anticomunistă din Răsărit;
♦prizonier în U.R.S.S., din august 1944 în mai 1948;
♦în anii 1948-1949, urmează cursurile Facultății de Filosofie din București;
♦1950: este arestat de Securitate, judecat și condamnat la 10 ani de închisoare politică;
♦1960-1962: domiciliu obligatoriu în Bărăgan; se căsătorește cu Maria Blaj (la rândul său deținută politică), cu care va avea 2 fete;
♦1962-1975: lucrează la Întreprinderea de Construcții din Sibiu, fiind întâi muncitor necalificat, apoi contabil; urmează, la fără frecvență, cursurile Facultății de Cibernetică din București (1966-1972);
♦1975-1987: informatician în cadrul Centrului de Proiectări Sibiu, de unde s-a și pensionat;
♦după prăbușirea regimului comunist, întemeiază și conduce revista *Puncte cardinale*;
♦1996: îi apare, la Ed. Anastasia din București, studiul monografic *Filosofia arabă a istoriei. Ibn Haldun*;
♦în pregătire: *Marginalii la Talmud* (Ed. Dacia, Cluj) și *Evreii în România* (Ed. FRONDE, Alba Iulia-Paris).

Reporter: *Sunteți directorul unei publicații care se bate donquijotește, de mai bine de opt ani, cu "morile de vânt" ale prezentului românesc. Vă recunoașteți în vreun fel în Cavalerul Tristei Figuri?*

G.Constantinescu: Da, îndeosebi în momentele de cumpănă, când mi se întâmplă să trăiesc cu nebună luciditate ceea ce el trăia cu lucidă nebunie. Pe Don Quijote îl durea lumea în care trăia, lipsa ei de ideal, de "puncte cardinale". Aidoma lui Don Quijote, mă simt și eu din "secta" celor ce cred într-un ideal și înțeleg să-l asume cu toată seriozitatea. Nu știu dacă am reușit să fiu la înălțimea lui Don Quijote, care simbolizează *credința ce nu poate fi înfrântă* nici prin violență, nici prin batjocură. Știu însă că, pentru idealul pe care mi l-am asumat, am avut parte în viață atât de violență, cât și de batjocură. Pentru noi, pentru generația celor ce-am bântuit temnițele comuniste, figura lui Don Quijote a fost, aș zice, o paradigmă și o obsesie. O "generație de Don Quijoți striviți de prea marele lor vis", cum o caracteriza fratele meu de credință, poetul Demostene Andronescu. O generație care, sub teascul suferinței, a avut poate misiunea pe care Unamuno i-o atribuia lui Don Quijote în lumea contemporană: "Să strige, să strige în deșert!", căci Dumnezeu aude, chiar când oamenii nu aud... E ca în Evanghelie: "Dacă ar tăcea aceștia, pietrele ar striga..."

Rep.: *Cum s-au născut **Punctele cardinale** și cine le-a botezat?*

G.C.: Spre jumătatea anului 1990, toți oamenii cu capul pe umeri au înțeles că speranțele din Decembrie '89 fuseseră doar o amăgire. Reînființarea Securității (în urma evenimentelor de la Târgu-Mureș), rezultatele alegerilor din Mai și constituirea unui guvern "legitim", a cărui primă măsură a fost chemarea minerilor pentru a apăra "democrația originală" și a spulbera fenomenul sublim al Pieții Universității, m-a pus în fața alternativei: resemnare sau luptă. Valorificând singurele urmări pozitive ale evenimentelor din Decembrie '89, libertatea de asociere și libertatea de expresie, am optat pentru *luptă*, arma aleasă fiind *cuvântul*. Cu un grup alcătuit din foști deținuți politici și din tineri intelectuali sibieni, am luat inițiativa înființării unei publicații care să apere tradiția românească autentică, demascând diversiunile neo-comuniste, dar și celelalte forme de stângism anticreștin și antinațional. În legătură cu apariția revistei, îmi fac datoria să-i numesc, ca primi "militanți" în redacția *Punctelor cardinale*, pe camaradul de pușcărie Constantin Iorgulescu și pe tânărul inginer Constantin Apolzan.

Inițiativa noastră a găsit dintru început sprijin în București, mediator fiind scriitorul Marcel Petrișor, și el fost deținut politic. Demostene Andronescu și Răzvan Codrescu, care scoseseră mai înainte o foaie numită *Veghea*, ni s-au alăturat în mod fericit. Pe urmă cercul colaboratorilor s-a lărgit, angajând și vechiul Exil. Numărul de pagini a crescut și el, de la 8 la 12, apoi la 16, iar uneori la 24. A fost și o creștere calitativă, experiența acumulată spunându-și cuvântul.

În ceea ce privește denumirea revistei, unii cred că a fost preluată din titlul cărții lui Nichifor Crainic, *Puncte cardinale în haos*. E însă o simplă coincidență (*non è vero, ma è ben trovato*). Ceea ce am avut noi în vedere, dincolo de orice aluzie sau înrudire culturală, a fost ideea pură și simplă de *orientare*, de recuperare a *reperelor*, atât de necesară unui popor dez-orientat cu brutalitate de lungile decenii de comunism.

Rep.: *Răsfoind colecția revistei, se observă că pe frontispiciu scrie mai întâi "Periodic pentru afirmarea valorilor democrației creștine"; apoi, din februarie 1991: "Periodic independent de orientare democrat-creștină"; iar din iunie 1992: "Periodic independent de orientare național-creștină"... E vorba de o "evoluție", de o "schimbare la față"? Mă refer mai întâi la statutul de "independență", apoi la diferența dintre o orientare "democrat-creștină" și una "național-creștină"...*

G.C.: "Evoluție" - da, "schimbare la față" - nu. Să mă explic. La începutul anului 1990, un grup de foști deținuți politici înființase o formațiune politică de inspirație occidentală, Uniunea Democrat Creștină (U.D.C.). Prin Ianuarie '90, venind la București, am întâlnit la sediul U.D.C. mulți camarazi de temniță și de prizonierat în U.R.S.S., unii intelectuali de o valoare deosebită (ca regretatul Virgil Alexandru Ioanid), majoritatea foști legionari. Dacă această formațiune politică ar fi viat, ar fi fost, cred, un câștig pentru dreapta din România. Securitatea a avut însă grijă să infiltreze U.D.C.-ul, chiar la vârf, cu agenți pregătiți din vreme, unii recrutați chiar din emigrație. Unul dintre aceștia, lider al partidului, a și făcut, cu un prilej oficial, următoarea declarație stupefiantă: "Primim în partid foști comuniști, dar nu primim foști legionari!". A doua zi, sediul U.D.C. era gol de valori autentice... În acel moment, deși personal n-am fost membru al Legiunii, am hotărât să declarăm "independența" *Punctelor cardinale*, ca să evităm orice confuzii și suspiciuni. N-am fost niciodată "organ de partid".

Cea de a doua schimbare de pe frontispiciu, "de orientare *național-creștină*", s-a produs în momentul în care P.N.Ț.-ul și-a adăugat, din interese conjuncturale, codița de "creștin și democrat"; "creștin-democrația" a fost confiscată de politicianism. Țărăniștii au ucis-o demagogic, ei rămânând și astăzi fără o adevărată identitate doctrinară, și cu atât mai puțin creștină...

În fapt, noi am fost consecvenți. Încă de la primul număr am afirmat *ideea națională* și *ideea creștină*, chiar dacă din rațiuni strategice am folosit etichetele menționate mai sus.

Rep.: *Mulți v-au calificat, mai mult sau mai puțin tendențios, drept "publicație legionară". În ce raport vă aflați, mai exact, cu legionarismul?*

G.C.: Avem convergențe, nu la nivelul formelor, ci la cel al principiilor directoare: slujim același ideal *național* și *creștin*. Ca și vechiul legionarism, credem că înnoirea socială pleacă de la om, mai precis de la *o reformă moral-spirituală*. Nu ne asumăm excesele trecutului legionar (ce și-au avut, totuși, motivația lor politică și psihologică), dar ne înclinăm cu respectul cuvenit în fața sacrificiilor legionare și nu uităm persecuțiile pe care acești cruciați ai românismului le-au îndurat sub toate regimurile (carlist, antonescian, comunist). În același timp, ne îndurerează dihoniile prezentului, pe care le considerăm sterile și chiar sinucigașe.

Rep.: *În revistă semnează mulți reprezentanți ai generației războiului și închisorilor comuniste. În ce măsură ați reușit să captați interesul generațiilor mai noi? Mă refer atât la cititori, cât și la colaboratori.*

G.C.: Vreau să fac o confidență. De multe ori, în ultimul timp, m-am simțit atât de obosit încât mi-am zis că a sosit vremea să abandonez *Punctele cardinale*. Nu știu însă cum se face că, de câte ori mă simt împins să transpun în fapt acest gând, primesc o scrisoare sau un telefon, de la vreun elev sau student, care mă întreabă cum poate procura *Punctele cardinale* (noi nefiind legați, din motive pe care ar fi oțios să le înșir aici, de nici o rețea de difuzare a presei). Și deodată mă trezesc spunându-mi: Mergi mai departe!

Punctele cardinale se vor o punte între generații. Principiile nu au vârstă. În practică, am rezervat pagini și rubrici tinerei generații, în care au scris deja numeroși elevi de liceu, studenți sau tineri jurnaliști... Chiar redactorul șef, Răzvan Codrescu, n-a împlinit încă 40 de ani...

Rep.: *Cum ați reușit să asigurați apariția regulată a revistei, în ciuda tirajului redus și a dificultăților de difuzare? Ba chiar ați scos și un fel de supliment, **Lumea satelor**, ca să nu mai vorbesc de faptul că ați editat și câteva cărți...*

G.C.: Explicația este că nu ne-am propus atât să dobândim, cât să dăruim. *Punctele cardinale* nu sunt o afacere, ci o datorie. Un fapt pe care l-au înțeles oameni entuziaști din Țară și din Exil, care ne-au sprijinit de-a lungul vremii, fiecare după puterile lui. Țin să le mulțumesc încă o dată tuturor, indiferent de forma în care ne-au ajutat. Fără ei n-am fi răzbit până la numărul 100.

Ne-am chivernisit, deci, cu puținul pe care l-am avut, punându-ne nădejdea în Dumnezeu, a Cărui mână am simțit-o asupra noastră. Din păcate, însă, a trebuit să întrerupem *Lumea satelor* (publicație destinată celor din mediul rural, de care mai nimeni nu se preocupă), precum și editarea de cărți, concentrându-ne resursele, puține câte sunt, pentru a salva revista mare...

Rep.: *Care credeți că sunt principalele puncte câștigate în toți acești ani?*

G.C.: Mai întâi, am ținut să cinstim memoria celor căzuți și să încercăm să le facem dreptate. Apoi am creat câteva punți: între bătrâni și tineri, între Țară și Exil, între confesiunile creștine, ș.a.m.d. Ne-am atras un public fidel, ce poate deja constitui nucleul unei noi drepte românești, deși se află destul de risipit. În fine, am arătat, cred, că o publicație serioasă de dreapta este posibilă și că Tradiția poate răspunde plauzibil provocărilor actualității.

Rep.: *Cum vedeți lucrurile în perspectivă? Credeți că revista va rezista pauperizării generale și prejudecăților ideologice ale vremii? "Pâinea și cuțitul", financiar și propagandistic, se află la stânga... Cum evaluați șansele dreptei în acest context?*

G.C.: Nu sunt profet. Deocamdată nădăjduiesc că vom ajunge, cu ajutorul lui Dumnezeu, până la sfârșitul anului în curs. Noi înțelegem să ne facem datoria, fără puseuri de disperare.

În ce privește dreapta în general, ea este încă firavă astăzi, la noi și aiurea, dar falimentul galopant al stângii o va întări în viitor, iar propriile ei virtuți o vor ajuta să renască din cenușă, căci "cu noi este Dumnezeu"... Suntem puțini, dar îmi vin în minte versurile bătrânului Iancu Văcărescu: "La fapta bună/Puțini s-adună;/Mult pot puținii/Buni împreună..."

Interviu realizat de *Rafael UDRIȘTE*

De la stânga la dreapta:
Gabriel Constantinescu
Marcel Petrișor
Demostene Andronescu

«Iar în a şasea lună a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria. Şi intrând îngerul la ea, a zis: *Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei* [...] *Nu te teme, căci ai aflat har la Dumnezeu. Şi iată vei lua în pântece şi vei naşte fiu, şi vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema, şi Domnul Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Şi va împărăţi peste casa lui Iacov în veci, iar împărăţia Lui nu va avea sfârşit.* Şi a zis Maria către înger: *Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?* Şi răspunzând, îngerul i-a zis: *Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul Care Se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema* [...] Şi a zis Maria: *Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!*» (Luca 1, 26-38).

MĂCEL DE BUNAVESTIRE

Fiat-ul Mariei reprezintă încuviinţarea şi angajarea umanităţii în iconomia dumnezeiască a mântuirii. Voinţa omului se smereşte, în deplină libertate, dinaintea voinţei lui Dumnezeu. Creatura consimte Creatorului ei, cu prisos de har, iubire şi bucurie. Prin Maria grăieşte nu doar fecioara din Nazaretul Galileei, ci întreaga făptură omenească. *Dumnezeire şi omenitate într-o voinţă şi într-o lucrare* – iată sensul adânc al *fiat*-ului marianic, pe care Biserica îl cinsteşte de două mii de ani şi de care se înfioară etern cerurile şi pământul!

Feciorelnica încuviinţare a Mariei reprezintă esenţa şi culminaţia umanului în raport cu divinul. Această tainică armonie mântuitoare este prăznuită până azi, în ziua de Bunavestire, de către întreaga creştinătate. Din acest izvor de smerenie începe să curgă peste lume lumina neînserată a Zilei Opta, slava negrăită a Împărăţiei lui Dumnezeu.

În aşteptarea marelui praznic al Învierii Domnului, lumea creştină este chemată în această zi a bucuriei să se pătrundă de pilda Fecioarei, înviind-o în cugetul şi-n fapta fiecărui credincios («Fie, Doamne, după cuvântul Tău; facă-se voia Ta»). Sau, cel puţin, aşa s-ar cuveni să fie...

*

Dar ce vedem în jurul nostru, chiar de Bunavestire, în această lume care se pregăteşte să sărbătorească două mii de ani de creştinism? Sânge şi moarte, în numele unei dreptăţi care umblă cu capul spart! Voinţei lui Dumnezeu, Care ne cheamă la iubire cuminecătoare, i se opune violent voinţa trufaşă a omului, care se crede buricul pământului! Vieţi nevinovate pier într-un măcel motivat, chipurile, de presupuse imperative «umanitare»! *Fiat*-ul omului nu mai răspunde îngerului luminii, ci îngerului întunericului; el nu mai încuviinţează naşterea, ci distrugerea; nu mai poartă spre ordinea transcendentă a mântuirii, ci spre ordinea imanentă a unei lumi dezdumnezeite.

IN *TOMAHAWK* WE TRUST

Ar fi oţios să intrăm aici în detaliile politice ale intervenţiei armate a N.A.T.O. în Serbia. Desigur, Slobodan Miloşevici este un personaj problematic (os de comunist, roşu în cerul gurii), dar de-acum nu mai este vorba de arbitrariul unei voinţe dictatoriale, ci de *întregul* popor sârb, care-şi apără *la unison* temeiurile istorice şi demnitatea statală. Distincţia propagandistică dintre "popor" şi "conducătorii" lui nu este, în acest caz, decât o minciună sfruntată, îndărătul căreia se caută o scuză morală pentru un măcel absurd. Desigur, comunitatea internaţională are dreptul să se îngrijoreze de anumite abuzuri şi să apere principiile unui larg consens democratic, dar de ce oare această grijă se manifestă atât de diferenţiat? Conflicte etnice şi teritoriale, presărate cu abuzuri strigătoare la cer, au avut loc, nu demult, şi-n Cecenia sau în Transnistria, fără ca N.A.T.O. să fi intervenit în vreun fel şi fără ca un Bill Clinton să se fi sinchisit atât, perorând despre «moralitate» (ce ironie!) în faţa «naţiunii americane»... E limpede că nu este vorba aici de «moralitate» şi «dreptate», ci de interese de tip imperialist (politice, economice şi strategice). Paguba - timpul o va dovedi - nu este doar a sârbilor sau a spaţiului balcanic, ci a întregii Europe, terorizate de Golemul iudeo-american. Desigur, civilizaţia trebuie apărată, dar cine dă dreptul ca ea să fie cârpită cu cadavre, prin mijloacele violenţei vindicative? Barbaria ucigaşă nu poate fi instrument al civilizaţiei; ea trebuie deconspirată ca o formă de *terorism organizat* în folosul celui mai tare. Politic vorbind, totul se pierde într-un hăţiş de contradicţii şi de tirade demagogice, peste care tronează, sfidător, Îngerul Morţii...

Creştineşte vorbind (să fie «fundamentalism» acesta?), nu putem decât să constatăm, cu amară luciditate, că lumea noastră a ajuns într-un impas teribil, amintind profeţiile despre Antihrist... În pragul zilei de Bunavestire, în vremea de reculegere şi purificare a Postului Mare, cu o săptămână înainte de Paştele catolic şi cu două săptămâni înainte de cel ortodox, creştinii se ucid unii pe alţii, uitând complet de cele dumnezeieşti, cuprinşi de un fel de demonie deghizată în retorisme justiţiare, în care «litera» triumfă monstruos asupra «spiritului». Cu atât mai nedemnă apare atitudinea pro-americană de vierme complexat pe care a adoptat-o (impunând-o întregii politici a Puterii în funcţiune) preşedintele României, după ce mai deunăzi deplângea (pozând în puritate victimizată)... «mizeria» vieţii politice! Curat murdar, d-le Constantinescu! Iar dacă se va spune că, în fond, li se răspunde sârbilor «cu aceeaşi monedă», cum să ocoleşti întrebarea (ce trebuie şi mai abitir pusă acelor marţafoi politici ce fac paradă de «creştin-democraţie»): e oare creştinismul civilizaţia lui «ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte»? Triumful Răzbunării asupra Iubirii nu de la Hristos l-am învăţat... Şi nici triumful interesului asupra «minimei morale»...

Pe Câmpia Mierlei, Hristos este răstignit a doua oară – de bombardaţi şi de bombardatori deopotrivă; dar şi de propria noastră *complicitate morală* la acest spectacol apocaliptic al DREPTĂŢII CARE UCIDE...

Răzvan CODRESCU

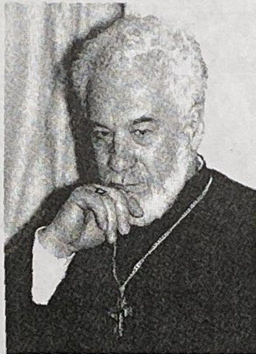
HARTA OPERAŢIUNII "FORŢĂ DETERMINATĂ"

1991 ✦ RETROSPECTIVA ✦ 1991

DE VORBĂ CU PĂRINTELE GH. CALCIU-DUMITREASA

Reporter: *Iată că a trecut mai bine de un an de la singura vizită pe care aţi făcut-o în România după căderea dictaturii ceauşiste. Era, dacă nu mă înşel, prin februarie-martie 1990. V-a lăsat oare vizita aceea un gust atât de amar încât n-aţi mai fost tentat să reveniţi?*

Preot Gheorghe Calciu: Vizita mea în ţară, la scurtă vreme după căderea lui Ceauşescu, s-a nimerit, într-adevăr, pe fondul unor fapte nu numai neplăcute, dar profund îngrijorătoare. Atunci s-a petrecut, sub zâmbetul larg al viitorului preşedinte Iliescu, prima venire masivă a minerilor în Capitală. Acum, privind retrospectiv evenimentele, îmi dau seama că a fost un preludiu al «mineriadei» din iunie '90 şi că tactica Puterii neocomuniste a fost dintru început limpede şi unitară. Am înţeles că s-au făcut atunci referiri şi la umila mea persoană, aducându-mi-se, în văzul întregii ţări, nişte acuzaţii pe cât de grave, pe atât de neîntemeiate. Eu de-abia sosisem în ţară şi, asaltat de rude şi de prieteni, nu urmăream transmisiunea de la televizor. Cunosc incidentul mai ales din relatările altora. Nu i-am învinovăţit pe mineri nici atunci şi nici mai târziu. Vina aparţine celor care s-au folosit de ei fără nici un fel de scrupule, compromiţând cu bună ştiinţă, pe termen lung, imaginea poporului român în ochii întregii lumi civilizate.

Încă de pe atunci se creease în ţară o tensiune extrem de periculoasă, ce se pare că n-a mai putut fi dezamorsată. Ştiţi care a fost prima întrebare pe care mi-a pus-o un ziarist atunci, încă de pe aeroport? «Întorcându-vă în ţară, nu vă simţiţi oare în nici un fel... **manipulat**?». Pe mine întrebarea asta m-a surprins mai mult decât tot ce s-a întâmplat după aceea! Era reflexul unei psihoze publice. I-am răspuns, fireşte, că eu, ca preot, sunt «manipulat» în permanenţă, anume de Iisus Hristos...

Inflaţia de zvonuri şi suspiciuni, unele de-a dreptul absurde, face parte din tactica tradiţională a comunismului. Eu cunosc tactica aceasta dintr-o experienţă de o viaţă, plătită cu ani grei de puşcărie. Sigur că vizita în România, pe care o visasem şi o aşteptasem ani în şir, mi-a lăsat, în aceste condiţii şi un gust amar. Pe de altă parte, însă, căldura cu care m-au primit atâţia şi atâţia alţii, cunoscuţi şi necunoscuţi, mi-a mai îndulcit această amărăciune. Oricât de rău aş fi primit de către unii, eu am să revin întotdeauna cu drag în ţară, în măsura în care împrejurările vieţii mi-o vor permite.

Rep.: *Trecând peste neplăcerile personale, ce părere aveţi despre devenirea generală a societăţii româneşti după evenimentele din decembrie 1989?*

Pr. Gh. C.: Nu ştiu dacă aţi făcut-o intenţionat, dar mă bucur că aţi ocolit termenul impropriu de «revoluţie». Nu vreau să intru într-o discuţie oţioasă despre «culisele» evenimentelor; cert este că, indiferent de cum au stat lucrurile de fapt, marea mişcare populară a reprezentat factorul decisiv, atât din punct de vedere «istoric», cât şi din punct de vedere «mistic». Ea a însemnat, cred eu, ceva mai mult decât o revoluţie, pentru că «revoluţionarii» noştri, tinerii care au ieşit în stradă, n-au premeditat lucrurile şi n-au folosit violenţa. Ceea ce a primat a fost spiritul de jertfă, iar nu spiritul de frondă. A fost ca un fel de dobândire a învierii prin moarte. Tinerii – şi chiar copiii – au mers ca mieii spre junghiere. Nu «eroi», ci **martiri** trebuie să fie numiţi, ca să nu se piardă cumva dimensiunea mistică a lucrurilor. În acest sens se poate spune că a fost vorba de un «miracol». Dar numai de unul iniţial. Ce s-a întâmplat după aceea – şi se întâmplă şi astăzi – e o altă problemă. Vedeţi, în istorie **se petrec** uneori miracole, dar **nu se instaurează** miracole. Vreau să spun că ceea ce s-a câştigat într-o clipă de iluminare, individuală sau colectivă, se poate pierde în clipa următoare, din nepricepere sau din neglijenţă. Cui îi dă mult, Dumnezeu îi şi cere mult. Zadarnic ai reuşit o cucerire dacă nu eşti în stare s-o păstrezi şi s-o consolidezi, adică să chiverniseşti cu înţelepciune darul ce ţi s-a făcut. Primejdia în care mi se pare că ne aflăm noi acum, ca popor, este aceea de a ignora că am fost beneficiarii unui «miracol», de a pierde dimensiunea aceasta mistică a faptelor şi de a ne întoarce, vorba Sfântului Apostol Petru, «precum câinii la propria vărsătură». Dacă vom uita de Dumnezeu, aşa cum am mai uitat, atunci s-ar putea ca răul de pe urmă să ajungă mai mare decât cel dintâi...

Trebuie admis în principiu că orice ordine nouă implică un haos prealabil şi că nu se intră uşor într-o formulă viabilă de normalitate după 45 de ani de dezastru organizat. Abia acum, în noul context, se poate vedea cu adevărat cât rău a făcut comunismul, atât la nivel material şi social, cât şi la nivel sufletesc şi individual. Fiziceşte, comunismul a exterminat la noi câteva sute de mii de oameni, pe când sufleteşte a ucis mai multe milioane...

Rep.: *Da, trăim o criză morală şi o criză de mentalitate...*

Pr. Gh. C.: Exact. Şi pentru a le putea depăşi, trebuie să se facă apel la fondul creştin al acestui popor, în aşa fel încât el [fondul creştin] să fie actualizat şi valorificat ca atare. Învierea din moarte a spiritului românesc, sub semnul credinţei şi iubirii creştine, este marea urgenţă a acestor vremi. Dacă această «reformă» va fi înfăptuită, celelalte vor veni pe deasupra.

Noi nu trebuie să mai punem, cum a făcut-o comunismul şi cum pare hotărât s-o facă din nou, carul înaintea boilor. Nu mai trebuie să pornim, cum bine observa cineva, de la ideea construirii unei lumi noi, de la care să emane un om nou, ci dimpotrivă, trebuie să construim un adevărat om nou, de la care să emane apoi, în chip firesc, o lume nouă.

Rep.: *Acest «om nou» înţeleg că ar trebui să fie omul creştin. Unora ar putea însă să li se pară un paradox: cum ar putea fi «nou» ceva vechi de două mii de ani?!*

Pr. Gh. C.: Nu e nici un paradox. Nou, în sens creştin, înseamnă **viu** şi **actual**. «Nimic nu este nou sub soare», ne învaţă înţelepciunea biblică. Singurul nou adevărat a fost întruparea şi învierea lui Hristos. Altminteri «noutatea» în istorie nu este decât o perpetuă **reactualizare şi îmbogăţire a unor valori eterne**. Este, dacă vreţi, capacitatea de a trăi într-un chip nou pe temeiurile unei experienţe milenare. În absenţa unor astfel de temeiuri, «noutatea» este o simplă aventură, o iluzie chiar. «Omul nou» noi nu suntem în situaţia de a-l crea din nimic, ci pe baza tradiţiilor strămoşeşti. Poporul român este chemat să se redescopere ca popor creştin. Creştin **în fond**, el trebuie să redevină creştin şi **în fapt**, să trăiască în mod conştient creştineşte. Avem de reînnodat un lanţ rupt în urmă cu o jumătate de veac. Ca să ne reînnoim pe noi înşine trebuie ca mai întâi să ne reîntoarcem la noi înşine. Acesta – iar nu simpla «muncă», cum se strigă peste tot – este adevăratul imperativ al ceasului de faţă. Tot de muncă este vorba şi aici, dar de o muncă mult mai subtilă şi mai anevoioasă, de o muncă **înlăuntrul** nostru, în «mina» sufletelor noastre. Pe aceasta să o facem şi nici pe cealaltă să n-o uităm!

Rep.: *Şi cui credeţi că i-ar reveni principala misiune în această necesară reformă moral-spirituală?*

Pr. Gh.C.: Neîndoielnic că în primul rând Bisericii Ortodoxe Române. Numai că Biserica noastră, din păcate, a trecut şi ea în ultimele decenii printr-o gravă stare de decădere, pierzându-şi vechiul şi firescul ei prestigiu. Unii au ajuns chiar, din lipsă de discernământ, să pună slăbiciunea Bisericii ca instituţie pe seama Ortodoxiei înseşi, a Bisericii ca realitate mistică... Cert este că Biserica noastră, ca instituţie istorică, se află confruntată cu o gravă criză internă; de aceea, nu trebuie aşteptat totul numai de la corpul preoţesc şi călugăresc. **Toţi** creştinii din România sunt chemaţi, mai mult decât oricând, la «lupta cea bună», fiecare după puterile şi cu mijloacele sale, astfel ca nici un talant să nu rămână îngropat. Partidele, uniunile, fundaţiile, toate organizaţiile creştine înebisericeşti ar putea juca şi ele un rol important, în măsura în care se vor dovedi la înălţimea orientării creştine pentru care au optat. Este nevoie de o vie conştiinţă misionară, de o campanie susţinută de educare creştină a tineretului, mai ales prin presă şi şcoală. E regretabil că autorităţile, care am auzit că fac multă paradă de creştinism exterior şi ocazional, nu înlesnesc acest proces de asanare morală şi că, de pildă, reintroducerea religiei în şcoli «se mai discută» încă! Câtă vreme oamenii vor fi abandonaţi, sub pretextul unei libertăţi rău înţelese, hazardului informaţional şi educaţional, ori tentaţi să se alinieze din nou vreunei înguste «direcţii oficiale», ei nu vor ieşi din temniţele nevăzute ale vechii mentalităţi şi nu vor fi, deci, cu adevărat liberi.

Rep.: *Aveţi încredere în capacitatea poporului român de a trece peste acest impas istoric?*

Pr. Gh. C.: Am încredere în Dumnezeu, în tradiţia naţională şi în tineretul acestei ţări. Nu mă aştept ca impasul să fie depăşit peste noapte. Trebuie să ostenim, să veghem şi să ne rugăm, păstrându-ne nădejdea chiar şi-n derută şi suferinţă, căci nădejdea noastră este la Cel ce «a biruit lumea». Nu este uşor să răzbeşti peste toate piedicile şi prin toate cursele întinse la tot pasul de puterile mai mult sau mai puţin oculte ale acestui veac. Lupta se duce pe un plan mult mai larg şi la un nivel mult mai înalt decât ne închipuim de obicei. Lumea întreagă este astăzi bântuită de forţele întunericului, chiar dacă nu pretutindeni în acelaşi chip. Feţele răului sunt multiple şi înşelătoare. Ştiţi că românul are o vorbă: «Nu te închina până nu ştii cine este sfântul!»... Trebuie să păzim mai mult decât oricând înţelepciunea aceasta. Şi să fim uniţi în duhul răbdării. Lumea a început de la Dumnezeu şi în Dumnezeu se va sfârşi.

Rep.: *Cum ar fi România pe care o visaţi şi o nădăjduiţi?*

Pr. Gh. C.: Am să mă exprim până la capăt nu în termeni politici, ci în termeni spirituali. România pe care o visez eu este cea care îşi va aduna la sân pe toţi fiii risipiţi de soartă prin lume, pentru ca toţi să fim **una**, pe pământul milenar al suferinţelor, dar şi al bucuriilor noastre, sub semnul Crucii lui Hristos.

Rep.: *Să vă audă Dumnezeu.*

1991 ✦ RETROSPECTIVA ✦ 1991

< Pr. Gh. CALCIU >

CHEMARE LA RUGĂCIUNE PENTRU NEAM

Adresăm acest Apel la rugăciune tuturor românilor din exil şi din teritoriile ocupate. Ţara şi poporul românesc sunt în pericol. La cine să strigăm? Mai putem noi să ne punem nădejdea în fiii oamenilor? Iată, politicienii şi cei din fruntea statului ne-au înşelat şi au împins ţara spre pierzanie. Ne putem încrede în puterea noastră? Iată, tăria noastră este neputincioasă! Ca întotdeauna, în clipele de restrişte ale tulburatei noastre istorii naţionale, în luptă cu forţele diabolice ale răului, ne îndreptăm cu credinţă gândul spre Dumnezeu, spre Biserica lui Hristos, spre Icoană, post şi rugăciune.

Fraţi români de pretutindeni, ameninţată de cavalerii apocalipsei internaţionale, ţara noastră este pe punctul de a fi ştearsă din Istorie. Suntem în impas! A sosit momentul să ne unim măcar acum în rugăciune, căci numai rugăciunea ne mai poate salva. Dumnezeu nu a abandonat niciodată poporul nostru, scoţându-l la liman, trimiţându-i oamenii de care a avut nevoie, pentru că niciodată nu au lipsit rugătorii neamului acestuia. Împreună, solidari, uniţi prin credinţă, să rugăm pe bunul Dumnezeu să ne lumineze rugăciunea şi să arate calea cea bună pentru poporul român. Toţi creştinii să închinăm cu smerenie o săptămână de post aspru şi de rugăciune comunitară. Acest post să înceapă pe data de luni, 5 Aprilie şi să sfârşească în Sâmbăta cea Mare, 10 Aprilie. În această sâmbătă, la ora 2 p.m., după ora americană de pe coasta de est, toată suflarea românească angajată în această acţiune sacră va rosti, în biserici sau acasă, rugăciunea de salvare a neamului. O sugestie a acestei rugăciuni o găsiţi alăturat, dar preoţii dumneavoastră, monahii sau grupurile de rugători o pot îmbunătăţi, după inspiraţia pe care îngerul Domnului le-o va dărui.

Ridicăm această rugăciune pentru salvarea ţării noastre de tot răul în care au scufundat-o cei care ar fi trebuit s-o iubească şi s-o apere, cât şi pentru odihna tuturor martirilor care s-au jertfit pentru ea.

Rugaţi pe toţi prietenii dumneavoastră, pe preoţii bisericilor la care mergeţi, pe monahi, pe monahii şi pe ierarhi să se unească în această rugăciune cu toată turma credincioşilor români, pentru că rugăciunea în Biserică şi sub conducerea lor duhovnicească este mai bine primită. Ea va intra în urechile Domnului şi El va mântui poporul Său. Dumnezeu iubeşte pe fiii Săi şi niciodată nu va da piatră în loc de pâine, sau şarpe în loc de peşte, celui ce-i cere. Rugăciunea comună şi făcută cu ardoare va schimba destinul neamului nostru, va îmblânzi inima celor care îi asupresc şi îi va reda demnitatea creştină şi naţională de altădată.

Dumnezeu să ne ajute şi să primească rugăciunea noastră. Amin!

Anastasis (icoană din Biserica Ortodoxă Română "Buna Vestire" de la Montréal, Canada)

RUGĂCIUNE LA VREME DE NEVOIE

Stăpâne Doamne, Dumnezeul nostru, Părinte, Fiule şi Duhule Sfânt, în acest post al sfintelor patimi ale Fiului Tău, Domnul nostru Iisus Hristos, venim la Tine, Doamne, cu pocăinţă şi durere în inimi, să ne rugăm pentru poporul românesc. Ascultă cererea noastră în ajunul marii sărbători a Învierii triumfale a Mântuitorului nostru Hristos. Intră, Doamne, ca un împărat ceresc în ţara noastră şi în neamul nostru şi-l scapă, Iisuse, de uneltirile vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi. Că prigoneşte vrăjmaşul sufletul neamului românesc şi viaţa lui o calcă în picioare. Făcutu-l-a să locuiască în întuneric ca morţii cei din veacuri, şi sufletul lui este mâhnit de moarte. Că l-au trădat cei puşi de Tine să-l conducă şi au uitat că Tu ai spus că cel ce vrea să fie întâiul, să slujească tuturor. Şi ei au ştiut acest lucru, dar s-au trufit, au uitat de poporul Tău, l-au asuprit şi l-au jefuit, l-au vândut altor neamuri şi au călcat poruncile Tale, iar pământul acesta, pe care l-ai dat neamului românesc pe veci, l-au înstrăinat.

Dar poporul acesta Te slăveşte, Doamne, nu numai cu buzele, ci şi cu inima. Adu-Ţi aminte de el pentru cei care Te cunosc pe Tine, pentru monahii şi monahiile care zilnic se roagă pentru el şi pentru rugăciunea noastră de astăzi, chiar dacă suntem nevrednici de mila Ta. Pentru că toţi ne-am abătut, toţi am făcut nelegiuire, şi ierarhii, şi preoţii şi credincioşii. Nu mai este nici unul care să facă dreptate, nu mai este nici unul! Ci încetează, Doamne, bătaia Ta împotriva poporului românesc, adu-Ţi aminte de bunătatea Ta şi-l miluieşte pe el. Adu-Ţi aminte, Iisuse, de fraţii noştri, care sunt în afara ţării, în exil, sau vânduţi o dată cu teritoriile cedate, şi-l miluieşte pe el. Reunifică poporul Tău, repune-l în cinstea pe care a avut-o la Tine mai înainte, iartă-i păcatele săvârşite, apostaziile, răutăţile, îndemnurile la desfrânare, la neiertare şi la răzvrătire împotriva Ta. Rugători aducem pentru noi pe Maica Ta cea Sfântă, Pururea Fecioara Maria, Puterile cereşti, pe Sfinţii Tăi Apostoli, pe mucenicii neamului nostru şi pe toţi mucenicii, sfinţii şi cuvioşii care au slujit Ţie, cu credinţă curată.

Adu-Ţi aminte, Stăpâne, de toţi cei care s-au jertfit pentru Cruce, Biserică, Ţară şi Neam; adu-Ţi aminte de sângele lor care s-a vărsat şi pune-l pe acesta în balanţa iertării noastre. Redă poporului nostru pământul pe care l-a păzit cu grijă şi credinţă prin veacuri, redă-i bisericile şi mănăstirile vândute, redă-i pacea văzduhului şi îmbelşugarea roadelor pământului, stăpânirea de sine, demnitatea lui creştină şi naţionala de altădată, conducători buni şi cinstiţi, neasupritori, nemincinoşi şi nelacomi, redă-i arhierei vrednici de Tine, Iisuse, Mare Arhiereu, preoţi dăruiţi Bisericii şi Neamului, credincioşi misiunii lor, adevăraţi secerători, aşa cum îi vrei Tu, Milostive. Auzi-ne, Doamne, întru îndurarea Ta! Nu intra, Stăpâne, la judecată cu robii Tăi, ci întoarce-Ţi iar privirea spre noi şi ne ridică din păcat cu dreapta Ta cea mântuitoare. Şi trecând prin patimile toate, curăţaţi prin suferinţă, să ajungem şi la Sfânta Ta Înviere, Iisuse, slăvindu-Te pe Tine împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

RUGĂCIUNEA UNUI TATĂ

DE GENERAL DOUGLAS MCARTHUR - 17 IUNIE 1956

Dă-mi, Doamne, un fiu care să fie destul de puternic ca să ştie când este slab, şi destul de viteaz pentru a se înfrunta pe sine însuşi când simte că frica vrea să pună stăpânire pe el; un fiu care să fie orgolios şi dârz într-o înfrângere cinstită, dar umil şi generos când este victorios.

Dă-mi, Doamne, un fiu care niciodată nu scoate sabia când trebuie să scoată pieptul; un fiu care să Te cunoască pe Tine şi care să se cunoască pe el însuşi, ceea ce este piatra unghiulară a oricărei cunoaşteri.

Condu-l, Doamne, te rog, nu pe drumul uşor şi comod, ci pe acela aspru, plin de ameninţări şi de dificultăţi. Acolo lasă-l să înveţe să se menţină drept în furtună şi să simtă milă pentru cei ce cad.

Dă-mi, Doamne, un fiu a cărui inimă să fie curată, ale cărui idealuri să fie înalte; un fiu care să ştie să se stăpânească pe sine însuşi înainte de a pretinde să-i conducă pe ceilalţi; un fiu care să ştie să şi plângă; un fiu care să tindă spre viitor, dar care să nu uite nici trecutul.

Şi după ce i-ai dat toate astea, Te impor, Doamne, să-i mai adaugi şi un umor sănătos, astfel încât să fie mereu serios, dar să nu se ia pe sine însuşi niciodată prea în serios.

Dă-i smerenie, ca să-şi poată aminti mereu de modestia cunoaşterii, şi blândeţea, care este adevărata forţă reală.

Atunci eu, tatăl său, îndrăznesc să murmur că: *nu am trăit degeaba!*

(Text comunicat, în versiune românească, de d-l Traian Golea).

1992 ✦ RETROSPECTIVA ✦ 1992

Apariția, în două numere consecutive ale revistei ***Puncte Cardinale****, a textului intitulat "Cazul Codreanu" a stârnit, spre surprinderea mea, o seamă de reacții de dezaprobare și chiar de indignare din partea unor supraviețuitori ai Mișcării Legionare. Două au fost, îndeobște, motivele acestor reacții: 1. faptul că eu "m-am legat" de d-l Horia Sima, îndrăznind să afirm că, sub conducerea sa, s-au comis "unele erori și excese" și 2. faptul că eu am afirmat că Mișcarea Legionară,* ***în vechile ei forme****, nu mai este posibilă azi în România.*

Scrisoarea deschisă care urmează nu s-a născut dintr-o pornire polemică și nu trebuie văzută ca expresie a unui orgoliu lezat; am simțit doar nevoia unei noi încercări de lămurire onestă, tocmai din respectul pe care îl port întregii "generații legionare", martirajului și suferințelor ei. Sper că respectul și admirația mea nu vor trece din nou drept "impietate", doar pentru că refuză să fie "oarbe"...

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE BĂTRÂNII LEGIONARI

Încercând să mă apropii de personalitatea atât de nedreptățită a lui Corneliu Codreanu (și, implicit de complexul fenomen legionar), eu am făcut-o de pe pozițiile *prezentului* și, pe cât mi-a stat în putință, în perspectiva *eternului*. N-am intenționat să fac monografie istorică, ci doar să schițez cadrul actual al unei reevaluări necesare. De aceea, n-am considerat că trebuie să-mi împănez textul cu indicații și trimiteri bibliografice, nici cu oțioase discuții de amănunt. Țin totuși să precizez că n-am tratat lucrurile "după ureche", ci întemeiat pe o documentare onestă și relativ întinsă (începând cu scrierile Căpitanului și ale principalilor autori legionari, trecând prin literatura și presa epocii respective și ajungând până la sursele de informare mai noi, românești și străine, atât pro, cât și anti-legionare). Firește că am căutat, pe cât mi-a stat în putință, să corelez aceste informații livrești cu anumite mărturii orale ale unor oameni care au trăit evenimentele (fie ca participanți direcți, fie ca simpli observatori). Convingerea care mi s-a format, în urma acestor strădanii documentare și a răbdătoarei lor cumpăniri, a fost aceea că generația mea (a celor născuți după 1950) "cunoaște" istoria legionară aproape numai sub forma a două "legende": fie *legenda neagră*, de uz popular (impusă de iudeo-masonerie și perpetuată de comuniști), fie *legenda aurită*, de uz mai restrâns (întreținută, cu o pietate altminteri de înțeles, de supraviețuitorii Mișcării și de o mică elită de mai tineri admiratori). Mărturisesc că inima m-a tras dintru început spre această "legendă aurită"(neîndoielnic mai apropiată de adevăr). Numai că nefiind vorba numai de umila mea persoană, ci de o întreagă generație care *trebuie să afle*, am ales să încerc deslușirea adevărului *dincolo de legende*. Și asta pentru faptul că trăim într-o lume sătulă de "legende", iar noua generație, bună sau rea, este una bolnav de circumspectă și obositor de critică. N-o mai poți convinge cu simpli ditirambi. Ba mai mult decât atât: "imaginea" pe care am moștenit-o din comunism despre legionari și legionarism este pe cât de falsă, pe atât de înrădăcinată; așa că chiar ceea ce Dumneavoastră vi se va fi părut o "impietate" strigătoare la cer, altora, mai tineri, li s-a părut a fi un scandalos "partizanat"!

Eu știam bine că voi avea de înfruntat sistemul de prejudecăți al generației mele, scepticismul și chiar ignoranța ei. De aceea, venite dintr-acolo, rezervele și obiecțiile nu m-au surprins. Va trebui să treacă încă multă vreme până când majoritatea celor născuți și crescuți în comunism să ajungă a-și modifica, sub presiunea adevărului și în temeiul libertății, schemele mentale pe care le-a moștenit. M-au surprins însă obiecțiile dumneavoastră. Și nu atât obiecțiile în sine, cât *atitudinea* generală pe care ați înțeles s-o adoptați în fața unui prezent atât de complex și de necruțător, dacă vreți.

Înțeleg că v-am părut prea sceptic, ba chiar pesimist. Au existat și insinuări cum că eu aș face jocul cine știe cui. Există un nămol al suspiciunilor și un nămol al cuvintelor; mi-ar plăcea să avem luciditatea de a nu ne înfunda în el, cu atât mai mult cu cât, dincolo de pura factologie, ne unesc aceleași credințe, aceleași principii, aceleași idealuri. Și pe mine m-ar face fericit, ca și pe dumneavoastră, o renaștere națională în spirit legionar. Nu-mi permit să fac pe sfătuitorul cu dumneavoastră, dar punctul meu de vedere, la care-mi veți da măcar în principiu dreptul, este că vremurile de acum nu sunt destul de coapte pentru așa ceva. Mi-am zis că nu e cazul să disper, dar nici să mă amăgesc; ceea ce se poate și trebuie făcut deocamdată ar fi să se rupă tăcerea, în numele adevărului scris cu sânge. Cred că suntem datori cu toții, înainte de orice altceva, să încercăm a reda conștiinței românești memoria adevăraților noștri martiri. Și mai cred că noi, cei tineri, trebuie să învățăm cu smerenie, dar și cu luciditate, atât din realizările cât și din scăderile experienței legionare; să salvăm din ea ceea ce este de salvat în eternitate, fără să ne speriem de faptul că nu se poate salva *totul*. Aceasta nu este, în fond, decât o fatalitate a condiției istorice; în toată istoria *numai Hristos a fost fără de păcat*, numai în El a sălășluit desăvârșirea... De aceea, mi-am zis că ar fi bine să pornesc, în toate, nu de la dogma excelenței, ci de la imperativul *dreptei judecăți* (firește, în limita puterilor mele).

În "Cazul Codreanu" am căutat să scot la lumină ceea ce *mi s-a părut*, după 50 de ani, a fi rămas actual și chiar etern, dincolo de clocotul sterp al patimilor și al orgoliilor. Și am căutat să ocolesc (sau să nu pomenesc decât în treacăt) anumite aspecte ce mi s-au părut că aparțin *numai* trecutului. Știu că dumneavoastră vă împărțiți până astăzi în "simiști" și "antisimiști" ("papanaciști" sau "mexicani", zic unii). Eu nu pot hotărî care dintre "tabere" are mai multă dreptate *din punctul dumneavoastră de vedere*. Ceea ce am putut, am și făcut: am arătat adică, fără să insist și fără să absolutizez, cum se văd lucrurile *din afară*, cu ochii *altei epoci* și *altei generații*. Dacă "cazul Codreanu" mi s-a părut exemplar, "cazul Sima" continuă să mi se pară neesențial (nu retrospectiv, firește, dar în perspectivă).

Altminteri eu îl respect pe d-l Horia Sima și îmi place să cred că, dacă a greșit cuiva și cândva, a făcut-o fără intenții vinovate și sub "teroarea istoriei", cum ar fi zis Mircea Eliade. Și mai am convingerea că credințele și principiile transced omeneștile greșeli, că sângele și suferința mărturisesc peste și dincolo de neîmpliniri. Dumnezeu iartă "greșalele noastre" (mai ales pe cele "fără de voie") și nu pierde niciodată măsura jertfelor de care ne învrednicim, nici măsura credinței cu care ne luptăm între carne și duh.

E multă dezbinare astăzi în viața noastră publică. La ce i-am mai adăuga un spor de confuzie și de tensiune? Eu unul, când privesc cu atâta venerație măreția unică a generației dumneavoastră, puțin îmi pasă dacă sunteți "simiști" sau "antisimiști"; ceea ce admir și voi admira întotdeauna este adâncimea rădăcinilor și vigoarea trunchiului; abia dacă bag de seamă subțirimea ramurilor bătute de vânt...

În ce privește afirmația mea că Mișcarea Legionară nu mai este deocamdată posibilă ca atare în România, ea nu are alt temei decât neiertătoarea *realitate* a lumii de azi. Constatarea aceasta îmi strânge și mie inima, mai ales că îmi dau bine seama că numai cinstea și dăruirea de tip legionar, atât de profund creștine și atât de curat românești, ar putea constitui un antidot eficient în actuala noastră stare de corupție morală și politică. Dacă mă îndoiesc asupra posibilității actuale a reapariției *autenticului fenomen legionar* la scară națională, asta nu atinge cu nimic nici istoria legionară, nici setul de valori veșnice ale legionarismului și nici o eventuală resuscitare viitoare. După părerea mea (deși admit că istoria s-ar putea să mă contrazică, plină de surprize cum este!), va trebui o generație neatinsă de comunism și crescută în cultul adevărului și a valorilor eterne pentru ca fenomenul legionar să se mai poată repeta cândva în istoria națională, nu în mici și răzlețe grupuri elitiste, ci la nivelul unei țări întregi. Și mă întreb dacă nu cumva va fi nevoie chiar de mai mult decât atât: de un întreg *context european* asemănător celui de la 1927...

Realitățile - m-au învățat, ca și pe dumneavoastră, Eminescu și Nae Ionescu - sunt singura bază solidă de discuție. Știți bine că chiar dacă ele nu corespund ideilor sau dorințelor noastre, nu e indicat să le ignorăm, căci orice formă de "idealism" se plătește în istorie. Și eu mărturisesc că de asta mă tem de la o vreme: nu cumva să mă las furat, mai ales în probleme de interes general, de abstracțiuni mentale și de amăgiri sentimentale. De aceea m-am obișnuit "s-o iau cu binișorul", ca nu cumva să anulez posibilitățile de mâine prin pripa sau prin erorile de azi.

Tot ei - dascălii mei, dascălii noștri - m-au învățat că realitățile, odată corect descifrate, pot fi influențate, dar nu violentate. Singurul care poate schimba brusc realitatea este numai bunul Dumnezeu, dar nici El nu vrea s-o facă întotdeauna, deși ar putea. Nici Hristos însuși n-a vrut să siluiască lumea: n-a anulat răul, ci ne-a dat numai putința de a-l anula noi înșine, în timp. Orice mutație a realităților se pare că trebuie să fie rezultatul unor îndelungate eforturi omenești, pe care Dumnezeu le consfințește când crede de cuviință. Trebuie timp, trudă, răbdare, jertfă și rugăciune. Trebuie, altfel zis, *să merităm* mai întâi "darul" unei alte realități. Poporul român de azi (pe care eu mă feresc să-l confund cu "neamul" românesc cel veșnic) are, bunăoară, ceea ce merită deocamdată. El trebuie învățat să merite mai mult. Cât va dura acest proces de "în-vrednicire", numai Dumnezeu știe. Mi se pare însă că doar la capătul lui va fi cu putință un nou "miracol" legionar...

Legionarismul se poate întemeia (și dumneavoastră o știți mai bine decât mine) numai pe *o mare generație tânără*, călăuzită de *un autentic duh creștin*. Credeți că - observând atent realitatea - avem astăzi o astfel de generație? Știu, se spune că tinerii, copiii chiar, au făcut Revoluția Română din Decembrie. Eu sunt ultimul care să conteste acele clipe de eroism sincer și curat. Sângele acelor tineri strigă din pământ, către Dumnezeu. Jertfa, martirajul nu pot fi umbrite de nimic. Dar mă întreb și vă întreb totuși: întrucât a fost "revoluție"? Câți au fost acei tineri (din cele 5-6 milioane ale acestei țări?). Care au fost idealurile lor (dincolo de vagile lozinci ale "libertății" și "democrației")? Câtă disperare a intrat în subitul lor eroism? Și, mai ales, ce a reușit să ridice poporul român pe jertfa lor inocentă? O democrație "originală"?! O "cucuvea" pentru liniștea noastră?!

Numai din pură disperare, fără niște credințe bine definite și fără niște mari idei supraordonatoare, se poate dărâma, dar nu se poate construi. Tineretul României a dat ce-a avut el mai bun în *faza destructivă*, dar a început să se poticnească, dezorientat, în *faza constructivă* ce s-ar fi cuvenit să urmeze. Acestui tineret îi lipsește încă, într-o proporție îngrijorătoare, orizontul spiritual, cultural și politic necesar marilor primeniri istorice. Că nu e vina lui, că e victimă a vremurilor, asta e o altă poveste. Cert rămâne că așa ni se impune realitatea, azi...

Cred că dacă există intenția de a se face ceva util și pentru acest tineret, atunci el trebuie tratat fără idealisme, educat și asistat cu dragoste și cu răbdare, iar nicidecum invitat spre aventuri ce i-ar depăși deocamdată și puterile, și înțelegerea. Nu atât un nou partid, fie el și legionar, e de lipsă acum, cât o amplă campanie de *pedagogie națională și creștină*. Altminteri n-am face decât să punem din nou carul înaintea boilor...

Cam acestea au fost considerațiile care au stat la baza așa-zisei mele "impietăți". S-ar putea și să fi greșit: credeți-mă că m-aș bucura!

Aș dori mult să vă convingeți, măcar de data aceasta și măcar în sinea dumneavoastră, că aveți în mine un aliat și un admirator: există totuși și specia aceasta de aliați - sinceri, dar (uneori) incomozi. Și poate că nu e rău, mă gândesc, să existe mai multe căi spre aceeași țintă. Cineva tot o va atinge, în cele din urmă...

În fond, dacă suntem pătrunși cu toții de măreția lui Iisus Hristos, atunci ne mai putem și certa pe papi și pe patriarhi! Sigur că această "ceartă" nu e lucrul cel mai înțelept, dar important este că n-am uitat *esențialul*. Pot pieri toți papii și toți patriarhii; noi nu vom rămâne niciodată orfani!

Și pentru că mi se pare că am vorbit despre lucruri eterne, nu voi încheia cu "Trăiască Legiunea și Căpitanul", ci cu "Așa să ne ajute Dumnezeu"!

Răzvan CODRESCU

Ceea ce se vede trebuie mărturisit la timpul potrivit. Precum i-a explicat Sfântul Calinic unuia dintre ucenicii săi: "Fătul meu, mulţi sunt din călugări şi mireni numai cu numele creştini, iar cu viaţa şi faptele sunt departe de adevărul creştinătăţii; de aceea la unii ca aceştia nu ai voie să le arăţi ce ai văzut la mine; iar pe cei ce-i vei cunoaşte că sunt buni creştini şi cred în darul şi puterea lui Dumnezeu, ai voie de la mine să le arăţi şi să scrii, numai după ce mă voi duce din această lume trecătoare"

În textul ce urmează voi dezvălui doar o parte din minunile Sf. Calinic - şi anume, ceea ce s-a făcut public prin monahii de la Sf. Mănăstire Cernica. Pentru restul, nu sunt vrednic şi nici autorizat să vorbesc.

SFINŢI ROMÂNI

SFÂNTUL CALINIC DE LA CERNICA

URMĂTORII ÎNGERILOR

Sf. Calinic, pe numele său mirean: Constantin, s-a născut în Bucureşti, la data de 7 octombrie 1787. A avut şansa unor părinţi foarte evlavioşi, creştini autentici. Despre tată, Antonie, nu cunosc amănunte. A pierit, probabil, destul de timpuriu, căci soţia lui, Floarea, intră în călugărie la Sf. Mănăstire Pasărea, luând numele Filoteia.

Antonie şi Floarea au avut fii. Ei vor merge către Domnul: fiul mai mare ajunge preot de mir, apoi monah, cu numele Acachie. Fiul cel mic este Constantin. Tradiţia îl descrie astfel: "Constantin era un tânăr mărunţel la trup, cu chip cuvios, faţă luminoasă şi ochi vii, în care se citeau curăţia inimii şi flacăra credinţei".

Începuse să frecventeze tot mai asiduu împrejurimile Sf. Mănăstiri Cernica - numită aşa pentru că s-a construit pe fosta moşie a vornicului Cernica Ştirbei. Acolo, la Sf. Mănăstire, era stareţ un ardelean, cu totul deosebit, un drept pe nume Gheorghe. Acesta, ucenic al Sf. Paisie Velicikovski de la Neamţ, îşi îmbunătăţise viaţa, după pravila Sfântului Munte Athos, şi statornicise la Cernica duhul de viaţă athonit, inclusiv rugăciunea isihastă.

Constantin fu cucerit. În anul 1807, la 19 ani, el părăseşte lumea laică, intrând în monahism. Pe atunci stareţ al Cernicăi devenise bătrânul Timotei. Acesta îl primeşte pe tânăr şi îl dă în ascultarea părintelui Pimen. În anul 1808, Constantin a fost tuns monah, cu numele Calinic.

DIAMANTUL RĂBDĂRII

Despre vieţuirea Sf. Calinic, încă din primele zile monahale, tradiţia precizează următoarele: "Tânărul monah postea peste măsură, îşi împlinea pravila în nespuse osteneli şi se lupta împotriva somnului, dormind numai trei ceasuri pe noapte, şi nu lungit în pat ca alţii, ci odihnindu-se pe un scăunel, într-un ungher al chiliei".

Duritatea înfrânărilor, blândeţea fiinţei şi iubirea nemăsurată pentru Hristos au strălucit ca un diamant în acel tânăr, aducându-i foarte repede un nume bun. Astfel, Calinic progresează vertiginos în ierarhia duhovnicească: la 3 decembrie 1808 e hirotonit ierodiacon, iar la 13 februarie 1813 e hirotonit ieromonah. Pe măsură ce urca treptele ierarhiei, acest călugăr îşi înmulţea nevoinţele şi se smerea tot mai tare. Drept urmare, la 20 septembrie 1815, este hirotesit duhovnic de însuşi Nectarie, Mitropolitul Ungrovlahiei. Zice tradiţia: "Era atât de iscusit în cele duhovniceşti, încât veneau la dânsul, pentru mărturisirea păcatelor, nu numai monahii şi lumea din afară, ci şi chiar mitropolitul".

În anul 1816, adormind Timotei, este ales stareţ cuviosul Dorotei, iar Calinic trece în ascultarea lui. Din voia Domnului, acesta îl va trimite, un an mai târziu, la Sf. Munte Athos, pentru a-l aduce de acolo pe cuviosul Pimen.

Pimen fusese întâiul duhovnic al lui Calinic; ei se reîntâlnesc cu bucurie la Sf. Munte, iar fostul maestru îi arată discipolului viaţa athonită şi-l duce să-i cunoască pe sfinţii ascunşi prin mănăstiri, prin schituri, prin peşteri. Aceşti sfinţi i-au vorbit lui Calinic, transmiţându-i experienţa lor zguduitoare. Tânărul valah nu i-a uitat niciodată, pelerinajul la Sf. Munte fiind unul dintre momentele hotărâtoare ale formării lui spirituale.

În anul 1818, el se întoarce, împreună cu Pimen, la Cernica. Dorotei adoarme pe 13 decembrie, iar pe 14 decembrie obştea (care nu l-a vrut pe Pimen) îl alege drept stareţ pe Calinic. Avea atunci 31 de ani. În numai doi ani termină de pictat biserica Sf. Nicolae din Ostrovul cel mare al mănăstirii. Această grabnică împlinire a unui legat lăsat de stareţul Timotei este primul indiciu despre prodigioasele capacităţi organizatorice şi vocaţia de ctitor ale noului stareţ. Intuindu-i valoarea, Mitropolitul Dionisie Lupu îl ridică, pe 9 aprilie 1820, la rangul de arhimandrit.

SEMNELE CĂII

Tradiţia susţine că Sf. Calinic avea o părere deosebit de înaltă despre viaţa călugărească, zicând: "Viaţa în obşte, în sfânta ascultare, a întemeiat-o Însuşi Domnul Hristos prin pilda vieţii Sale pământeşti". Despre stăreţie, aşijderi, avea o opinie modelată după Sf. Părinţi: "Stareţul este inima tuturor inimilor care îl caută sau care îi cer îndurare sau alinare. El e calea spre desăvârşire a tuturor sufletelor credincioase din jurul său".

Dar omul lui Dumnezeu nu se mulţumea doar cu opinii; el le trecea în practică. Multiple mărturii atestă calităţile stareţului Calinic: dragoste îndelung răbdătoare, bunătate, asprime necesară, lupta împotriva morţii sufleteşti (interzice, de pildă, bârfa). A păstorit mănăstiri şi schituri (Pasărea, Ţigăneşti, Căldăruşani, schitul Icoana, Ghighiu, Poiana Mărului, Răteşti şi Ciorogârla) , precum şi biserici de mir (Câmpina, Chenoaia, Tohanii Buzăului).

Dumnezeu ajută orice viaţă dedicată Căii. Precum ştiu cei care practică, la un moment dat se ivesc o serie de semne care indică în mod clar ajutorul divin. Atari semne au funcţie complexă: ele permit aspirantului să continue Calea, eliminând dificultăţi grave sau înlesnind fapte ziditoare; ele arată prezenţa, atenţia şi ocrotirea lui Dumnezeu; ele sunt, pentru ceilalţi, mărturii ale Căii.

(a) Părintele mulţimii

Întâiele atestări clare mi-au provenit din anul 1821, anul răscoalei lui Tudor Vladimirescu şi al Eteriei. Forţele represive turceşti intrând în Valahia, au ajuns pe la mijlocul lunii mai în preajma Bucureştilor, oprindu-se în satul Căţelu. Venirea turcilor a semănat panica printre bucureşteni, care s-au refugiat în număr copleşitor la Sf. Mănăstire Cernica. Iniţial, turcii au vrut să dărâme aşezământul cu tunurile; dar s-au potolit repede, datorită asigurărilor lui Calinic.

În schimb, acesta rămăsese cu mulţimea flămândă şi înspăimântată, care trebuia liniştită şi, mai ales, hrănită. Iată relatarea tradiţiei: "Nici călugării nu mai aveau ce mânca. În adânca lui mâhnire, Sfântul Calinic a îngenuncheat şi s-a rugat cu multe lacrimi înaintea icoanei Maicii Domnului şi a Sfântului Nicolae. Când şi-a sfârşit rugăciunea, a văzut şi minunea. Pe poarta mănăstirii intrau cinci care trase de câte doi boi, pline cu pesmeţi".

(b) Fântâna turcilor

Evenimentele ce urmează par roman de aventuri, însă sunt întru totul reale, bine atestate documentar.

Un paşă al oştirii turceşti se aşezase în satul Pantelimon. Deloc respectuos faţă de valorile creştine, acesta intră în Sf. Mănăstire Pasărea şi răpeşte o călugăriţă. Calinic (care păstorea acel aşezământ) intervine energic: paşa e silit de superiorii săi să dea drumul călugăriţei. Dar el jură că se va răzbuna şi că în aceeaşi noapte va jefui mănăstirea Cernica şi-l va ucide pe stareţ.

Permiteţi-mi să apelez iarăşi la istoria conservată de tradiţie: "Sfântului Calinic i s-a dat de veste şi de astă-dată. A îngenuncheat din nou în rugăciune şi lacrimi, chemând şi pe părinţi la priveghere toată noaptea. Dumnezeu n-a voit moartea păgânului, ci i-a întors inima spre desăvârşirea binelui. Era miezul nopţii şi toţi ostaşii gata de pornire asupra sfintei mănăstiri. Înainte de plecare, paşa a cerut să i se aducă o cafea. În clipa când i-a întins cafeaua, sluga a tras asupra lui. Glonţul s-a oprit în punga cu galbeni pe care paşa o purta în chimir şi astfel a scăpat cu viaţă. Turcul s-a înspăimântat atât de mult de o astfel de întâmplare, încât, sfătuindu-se cu ofiţerii de sub comanda lui, nu numai că n-a mai prădat sfânta mănăstire, dar a trimis stareţului punga cu galbeni să facă o cişmea, drept mulţumire că scăpase cu viaţă".

Necunoscute sunt căile Domnului! Poate că bieţii creştini avură nădejde în gestul disperat al slugii, dar în nici un caz nu s-au aşteptat la o delegaţie de turci cu o pungă de galbeni. Uimirea Sf. Calinic fu atât de mare, încât el a crezut că i se întinde o cursă şi n-a vrut să pună mâna pe bani. Le-a dat voie turcilor să ridice singuri cişmeaua.

Aceştia, fără zăbavă, au construit o fântână de piatră spre malul de nord al Ostrovului Sf. Gheorghe. I s-a spus "Fântâna turcilor".

(c) Istoria cu făina

Semnele Căii indicau faptul că rugăciunea şi postul sfântului dobândiseră puterea de a afecta realitatea înconjurătoare. Calinic însuşi constată acest dar; şi îl va folosi cu mare încredere. Astfel, rămânând odată mănăstirea fără făină, el zice doar atât: "S-avem nădejde la Maica Domnului şi la Sf. Ierarh Nicolae şi nimic nu ne va lipsi!". După care intră în chilie şi începe să se roage. Tradiţia ne-a păstrat această rugăciune, adresată Sf. Nicolae, pe care o puteţi afla în documentele Sf. Mănăstiri Cernica. Dar, mai ales, ni s-a păstrat relatarea evenimentelor ulterioare: "Şi viind vremea de vecernie, a pus să se citească paraclisul Sf. Nicolae, iar după otpust a ieşit afară. Şi minunea lui Dumnezeu! Ce să vadă? În faţa arhondăriei, un car mare plin cu făină şi doi oameni, care îl tot întrebau pe eclesiarhul Haralambie unde s-o descarce, că au fost trimişi cu această milostenie la sfânta mănăstire de stăpânul lor. Cum şi cine era acel milostiv, n-au vrut să spună. Iar după ce au descărcat făina în hambarul din pitărie, s-au dus zoriţi la treburile lor".

Istoria cu făina este tipică pentru ajutorul pe care Dumnezeu îl dă sfinţilor, precum şi tuturor celor care se nevoiesc pe Calea Strâmtă. Acest ajutor reprezintă realizarea practică a vorbelor rostite de Iisus: "Şi toate câte veţi cere, rugându-vă cu credinţă, veţi primi" (*Matei* 21; 22); "Deci, nu duceţi grijă, spunând: Ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca?(...) Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă" (*Matei* 6, 31 şi 33).

(d) Răsplata înzecită

Caracteristica fundamentală a semnelor Căii este că ele înseamnă transpunerea directă în realitatea cotidiană a cuvintelor hristice, care - altminteri - par incredibile pentru omul profan.

Un alt exemplu foarte la îndemână s-a petrecut în anul 1827, pe când Calinic sta de vorbă cu fostul său duhovnic, Pimen. Iată ce ne spune tradiţia : "A venit înaintea lui un om, rugându-l să-l împrumute cu nişte bani, că are mare nevoie. Cuviosul i-a dat 50 de lei. La un ceas după plecarea acelui om, s-a pomenit cu un tânăr, care, sărutându-i dreapta, i-a zis: «Taică părinte, tatăl meu a murit şi a lăsat să aduc la mănăstire 1.000 de lei; iată 500, iar ceilalţi îi voi aduce mai pe urmă, că acum nu mi se întâmplă»".

Imediat, atât Pimen, cât şi Calinic şi-au dat seama că acesta fusese un semn de la Dumnezeu, atât pentru a-i pune la încercare mila, cât şi pentru a-i arăta, pe viu, că Domnul îl răsplăteşte înmulţit pe cel milostiv.

Astfel, semnele deveniseră deja încercări şi învăţături. Dumnezeu îl pregătea pe Calinic pentru misiuni mari.

(va urma)

Radu COMĂNESCU

1993 ✦ RETROSPECTIVA ✦ 1993

ANTI-FASCISM ŞI PSEUDO-NAŢIONALISM

corespondenţă din Danemarca

Unul dintre aspectele marcante ale ideologiei dominante din Occident, ce a prins a se manifesta cu o nouă vigoare în urma evenimentelor care au zguduit Europa centrală şi de est în toamna şi iarna lui 1989, este fără îndoială *demonizarea conştiinţei naţionale*.

"Naţionalism-rasism-fascism-nazism" constituie azi un *cliché*, lanţ de sinonime menit să desem-neze pericolul din umbră care ameninţă "democraţia" şi chiar viaţa întregii "omeniri". Conceptele se asamblează automat, dând naştere unui limbaj formalizat, de sine stătător şi fără legătură cu realitatea, dar care, prin propoziţiile de o mare simplitate pe care le permite, pune la îndemâna vorbitorilor o sumă de răspunsuri gata făcute, dispensându-i de dificultatea reflecţiei personale şi creînd sentimentul unei certitudini.[...]

Cu mare dificultate pătrunde în acest timp în Ocident, pentru a fi imediat înăbuşit, cuvântul celor ce rup consensul ideologic. Cu aceeaşi îndârjire cu care au apărat până mai ieri comunismul, o serie de intelectuali occidentali se reped acum asupra naţionalismului "feroce" al lui Soljeniţîn. Cine este în realitate Soljeniţîn, esenţa personalităţii şi a geniului lui, acestea le sunt însă necunoscute. Creştinismul fiindu-le străin, ei nu pot înţelege că la Soljeniţîn iubirea de neam înseamnă iubirea pentru popor ca făptură a mâinilor lui Dumnezeu, făptură care are locul său, doar de Dumnezeu ştiut, în planul divin al Mântuirii lumii: fiecare popor, spune el, "chiar şi cel mai mic... poartă în sine o faţetă aparte a planului lui Dumnezeu" (*Discursul* la primirea Premiului Nobel). Şi pentru că fiecare popor este, prin însăşi existenţa sa, semn al puterii creatoare şi al "raţiunii lui Dumnezeu", chemarea lui Soljeniţîn este: "Iubeşte toate celelalte popoare precum îţi iubeşti propriul popor" (*Cum să reîntemeiem Rusia*). În marea lor ignoranţă, ziariştii şi criticii se întrec în a face din Soljeniţîn exponentul imperialismului rus, când el este cel care, de la un capăt la altul al operei sale, cu consecvenţă desăvârşită şi cu un devotament arzător pentru neamul său, îndeamnă poporul rus la căinţă sinceră, la reîntoarcerea spre sine şi la renunţarea necondiţionată la imperiu. Atitudinea faţă de Soljeniţîn în Occident este profund revelatoare. Ignoranţă, iubire, lene mentală şi rea-voinţă se amestecă toate, formând liantul actualei ideologii: fruct otrăvit al multor decenii de îndoctrinare - benevolă! - marxistă şi comunistă, ca şi al noului utopism apusean.

Condamnarea sentimentului naţional a devenit acum o opinie-standard, decretată şi amplificată - ceea ce creează iluzia consensului - de *mass-media*. O întâlnim la tot pasul, în discursul politic, în banalitatea conversaţiilor zilnice; şi o aflăm girată de spirite subţiri, care organizează congrese şi colocvii la nivel academic internaţional.

Aşa se face că în zilele de 27-29 februarie 1992, Palatul Chaillot din Paris a găzduit Colocviul Internaţional al cărui apogeu politic l-a constituit prezenţa preşedintelui Comisiei Comunităţii Europene, Jacques Delors, şi a preşedintelui Franţei, François Mitterrand, colocviu intitulat "Triburile sau Europa". În faţa barbariei naţionaliste ("triburile") trebuia deci să se înalţe, ca o nouă Ţară Făgăduinţei, ca un nou Viitor Luminos, "construcţia" europeană, sistemul desăvârşit datorită căruia omenirea va ieşi în sfârşit din primitivismul multi-secular şi, redusă la un numitor comun, va trăi până la sfârşitul veacurilor în pace şi bunăstare.[...]

Revelând opoziţia între ideologia occidentală dominantă, susţinută de intelectuali şi de politicieni, şi popoarele din estul Europei, cu suferinţele şi aspiraţiile lor, Congresul a dezvăluit, de fapt, cât de stabilizate sunt în Apus structurile gândirii totalitare şi care sunt actualele ei moduri de manifestare.

Numărând printre organizatori reprezentanţi ai aripii de stânga a Partidului Socialist Francez, iar printre participanţi foştii tovarăşi de drum ai comuniştilor, foşti maoişti şi foşti discipoli ai lui Sartre - cel care prin lipsa de onestitate "a pervertit", cum spunea Eugen Ionescu, "intelectualitatea franceză" -, congresul urmărea să continue, aşa cum a apărut în programul iniţial, abandonat ulterior, "modelul marilor întruniri internaţionale din Parisul anilor '30, din sălile Pleyel şi Wagram, când lumea trebuia mobilizată împotriva fascismului".[...] Sub lozinca anacronică a antifascismului, s-a manifestat puternic o intenţie de falsificare a sensului luptei popoarelor împotriva comunismului, de culpabilizare, cum a apărut într-o serie de luări de cuvânt,a naţiunilor din centrul şi estul Europei, de demonizare a conştiinţei naţionale. Pentru ca, pe ruinele comunismului şi în prelungirea lui, să se înalţe versiunea occidentală, mai subtilă dar nu mai puţin periculoasă, a construcţiei utopice internaţionaliste: aşa-numita "nouă Europă".

*

Rezistenţa anti-comunistă nu mi se pare să-şi fi pierdut, pentru ţările noastre în general şi pentru România în special, nimic din actualitatea sa stringentă.[...] După o existenţă concretă timp de o jumătate sau, în cazul nefericitei Rusii, de trei sferturi de veac, comunismul nu mai este doar un sistem eronat de gândire, ci o formă de societate cu structurile ei, care a modelat (cum a şi fost intenţia) "materialul uman" şi a produs comportamente specifice. În timp ce venirea comunismului a depins foarte puţin de voinţa popoarelor noastre - cu atât mai puţin a popoarelor care nu au fost comunizate prin forţa brută a armelor, la sfârşitul celui de al II-lea război mondial -, ieşirea din comunism depinde în mare parte de voinţa individuală de a ne împotrivi tendinţei inerente sistemului: colectivismului şi atracţiei lui principale, care este tocmai lipsa de libertate, liniştea (aparentă) a conştiinţei posedate. Căci libertatea nu înseamnă anarhie, ci responsabilitate, dificultatea de a alege şi (re)descoperirea adevăratelor valori care dau sens existenţei umane.

Dacă, în momentul de faţă, comunismul îşi face oarecum reintrarea în scenă sau pur şi simplu îşi manifestă în continuare prezenţa, aceasta se datorează mai multor factori. Pe de o parte, angoasa libertăţii, frica de neprevăzut, de instabilitate, în fond de viaţa ca atare - sindrom firesc al populaţiilor care au fost îndelung supuse existenţei planificate şi s-au adaptat la iresponsabilitatea de masă -, iar, pe de altă parte, caracterul proteic al comunismului, capacitatea lui formidabilă de a se metamorfoza, şi, ce este cel mai important, de *a parazita* valori şi sentimente autentice, de a se hrăni din chiar contrariul său, din înseşi forţele rezistenţei anti-comuniste, pe care le deturnează în folosul său.[...]

Parazitarea rezistenţei anticomuniste şi în special *parazitarea conştiinţei naţionale*: acesta este fenomenul major care, sub diferite forme şi în diferite proporţii, caracterizează acum Europa de Est, constituind, acolo unde prezenţa lui este marcantă, *o nouă fază a comunismului*.

Căci perioada în care ne aflăm este tocmai aceea a unei confruntări *ocultate*, de unde şi marea ei dificultate. Comunismul nu se mai manifestă, în general, printr-un conflict deschis cu popoarele, cu valorile şi sentimentele lor - într-un conflict deschis comunismul nu ar putea decât să piardă -, ci se ascunde chiar sub *anti-comunism*, pe care îl parazitează şi îl subminează. Analizând esenţa perestroicii gorbacioviste, pe care o denumeşte "Katastroika", Alexandru Zinoviev arată confiscarea de către comunism a anti-comunismului: "Din moment ce ţara alunecă pe o pantă pe care nu o dorim", spun activiştii de partid, "trebuie ca noi să coborâm înaintea tuturor, ca să putem să frânăm, încetul cu încetul, această mişcare deplorabilă" (*Katastroika*, 1990). Comunismul nu numai că se alătură deci, în această perioadă, anti-comunismului, dar ar vrea chiar să ia iniţiativa, în scopul de a-l controla şi de a-l anihila, imprimându-i o altă direcţie!

Simţindu-şi slăbiciunea, comunismul înţelege în acelaşi timp foarte bine că forţa reală, puterea de viaţă şi resursele spirituale îi aparţin adversarului: conştiinţei naţionale, prin esenţă anti-comunistă. Cum scrie Soljeniţîn: "De la sentimentul naţional vrea comunismul să primească forţele fizice şi spirituale care îi lipsesc" ("Quand le communisme enfourche la monture du nationalisme", în *L'Erreur de l'Occident*, 1980).

De fapt, comunismul supravieţuieşte acum într-o formă care, deşi nouă, are în spate lunga istorie a *naţional-bolşevismului*, început nu cu apelul lui Stalin către poporul rus în timpul celui de-al II-lea război mondial, ci mai dinainte, din 1920. Conflictul polono-sovietic, de la care porneşte naţional-bolşevismul lui Nikolai Ustrialov, fusese momentul-cheie care arătase atât formidabila putere a sentimentului naţional, cât şi posibilitatea deturnării lui în folosul bolşevismului.

Comunismul muribund se aruncă instinctiv asupra acelei forţe pe care o simte vie: sentimentul naţional, conştiinţa comunităţii de neam, tradiţia şi credinţa poporului. Nu ca un adversar, căci nu mai are puterea să o facă, ci ca un parazit care se lipeşte de un corp străin, din care încearcă să-şi extragă seva şi pe care în acelaşi timp îl îmbolnăveşte şi îl sfâşie în bucăţi. Simbolic este astfel faptul că, în Afganistan, comuniştii, intuindu-şi sfârşitul, s-au pus să taie fâşii din steagul verde al Profetului, pe care le-au cusut apoi pe steagul lor roşu..[...]

*

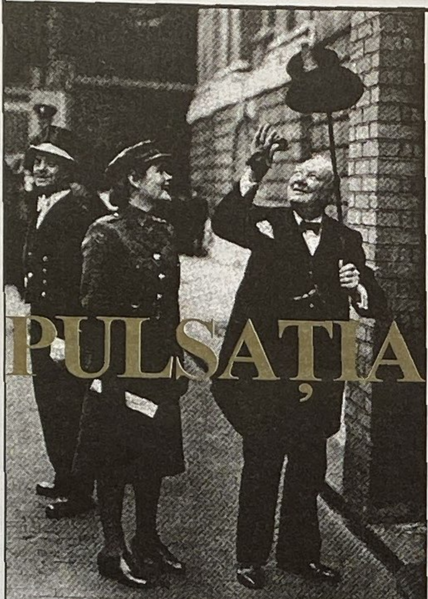
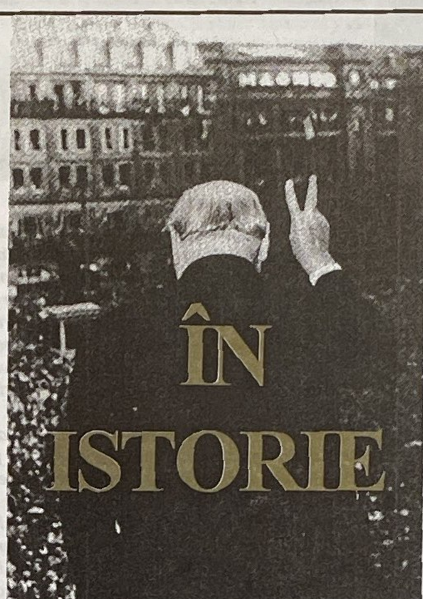
Prin reactivarea şi metamorfozarea naţional-bolşevismului, comunismul face un formidabil salt înainte, pentru că trece de la o formă de propagandă neputincioasă - de mulţi ani deja ideologia comunistă nu a mai avut nici o putere asupra minţii oamenilor, nici măcar activiştii de partid nu mai credeau în ce spuneau - la o propagandă de mare eficacitate. Este trecerea de la *minciuna gogonată*, de la *ficţiunea pură*, la *o minciună mai subtilă*, având o considerabilă putere de convingere. Căci, aşa cum se ştie, o propagandă nu poate fi eficace decât dacă porneşte de la fapte reale, cărora le va atribui însă un alt sens decât cel firesc. Actuala propagandă pseudo-naţionalistă, amestec de adevăr şi minciună, se grefează pe dragostea de ţară, pe sentimente, pe gânduri, atitudini care au o ancorare reală în existenţă - oameni de bună-credinţă se pot de aceea lăsa înşelaţi, acesta fiind tocmai scopul propagandei - şi pe care le canalizează într-o direcţie şi într-un scop străine conştiinţei naţionale, ba chiar contrarii ei. Cum spune Václav Havel: "Adevărul nu este numai ce gândim, ci şi de ce, cui şi în ce circumstanţe îl spunem!". Cuvintele adevărului pot fi spuse în slujba minciunii.[...]

Datoria noastră este de a apăra sensul adevărat al comunităţii naţionale ca o comunitate de suferinţă, de destin istoric, de suflet şi de viziune spirituală.

E mare distanţa care separă Apusul de Răsăritul Europei, dacă Occidentul, uitându-se încoace, nu găseşte nimic altceva de spus decât "Jos naţionalismul!", sau "Jos fascismul!", fără să vadă cine s-a aruncat în şaua naţionalismului. Şi probabil că nu este aici numai ignoranţă,confuzie, miopie, neputinţa de a distinge între pseudo-naţionalism şi conştiinţa naţională autentică. Mai este încă ceva: *condamnând sentimentul naţional de parcă ar fi o barbarie inadmisibilă, o boală ruşinoasă, această parte marcantă a Occidentului condamnă, în baza unor reflexe mentale îndelung întreţinute, opoziţia la comunism, cu atât mai mult cu cât sentimentul naţional se opune actualei utopii anti-naţionale a Occidentului însuşi.*

Eliberarea de utopism, a cărui manifestare planetară a fost comunismul, nu s-a încheiat nici în Est, nici în Vest. Dar ne aflăm la o răscruce, unde putem alege, unde gândul şi fapta noastră, fie ea cât de măruntă, pot avea o înrâurire asupra direcţiei pe care o va lua Istoria.

Monica PAPAZU

PULSAŢIA PUTERII ÎN ISTORIE

Vom porni de la ceea ce a devenit un loc comun şi un concept preambalat pentru uzul politicienilor: observaţia că ne-am aflat, noi românii, la marginea sferei de interese a imperiilor rus, austriac şi otoman. Explorând, constatăm că şi în Imperiul roman strămoşii noştri aveau o poziţie periferică; de asemenea, în cel bizantin, sau în raport cu puterea politică sau ideologică absorbantă a arpadienilor, angevinilor sau jagellonilor. Se constituie toate acestea într-un bun pretext pentru a ne plânge mioritic de milă, pentru a ne găsi noi justificări şi scuze: ce putem face, amărâţii de noi, veşnic marginalizaţi, veşnic persecutaţi, veşnic "sub vremi"!

La o privire mai atentă, constatăm însă că situaţia noastră nu e atât de specială cum pare şi că în esenţă orice popor care n-a fost vreodată "mare", care nu s-a aflat vreodată în centrul unui imperiu, ca popor dominant, a trebuit să-şi chivernisească istoria în umbra altora. Abstracţie făcând de perioadele de relativă independenţă politică a popoarelor "mici", afirmaţia de mai sus devine aproape un truism. Ceea ce conturează un model de dinamică a puterii politice pe suprafeţe geografice, cu un grad suficient de repetabilitate în istorie pentru a putea fi luat în consideraţie ca instrument de anticipare.

Să analizăm dinamica puterii pornind de la condiţia iniţială a existenţei, pe o suprafaţă dată, a unui imperiu. Adică, a unei structuri statale ce prezintă următoarele caracteristici:

- caracter multinaţional;

- existenţa unui popor dominant (în mod excepţional pot fi două - mezii şi perşii, grecii şi macedonenii, austriecii şi ungurii etc.);

- existenţa unui mijloc de comunicare valabil pentru întreaga suprafaţă (de regulă, limba poporului dominant);

- existenţa unei singure armate, în care ordinele se dau (de regulă) în limba poporlui dominant;

- sub raportul gradului de civilizaţie, poporul dominant nu se află situat la nici una dintre extreme; adică, imperiul are rol civilizator pentru unele dintre popoarele sale, şi frenator, pentru altele.

*Să exemplificăm, în special, această din urmă caracteristică. Imperiul roman, civilizator pentru barbari, era debitor sub raportul civilizaţiei grecilor incluşi în graniţele sale, aşa cum era Imperiul habsburgic locuitorilor Ţărilor de Jos, aşa cum era Imperiul rus ţărilor baltice, constituindu-se totodată în purtător de civilizaţie - **de un anumit tip de civilizaţie** - pentru popoarele Asiei centrale.*

*În ceea ce priveşte limba poporului dominant ca "lingua franca" a imperiului şi a armatei, vom exemplifica invocând un clasic al literaturii: Jaroslav Hasek. În **Svejk**, roman al imperiului, regimentele ceheşti sunt comandate, în limba germană, de ofiţeri austrieci sau germanizaţi; unul dintre aceştia explică: «Ştiu că sunteţi nişte derbedei şi că trebuie să vi se scoată din cap toate nebuniile. Cu ceha voastră nici la spânzurătoare n-ajungeţi! Comandantul vostru suprem este neamţ. Auziţi? **Nieder** rămâne **nieder**, porcilor, chiar dacă ar fi să vă rămână oasele acolo în mocirlă. Aflaţi că **nieder** exista încă pe timpul vechii Rome. Şi pe vremea aceea exista în armată un comandament unic şi o limbă unică. Ce credeţi voi, că ofiţerii romani ar fi înghiţit ca trupa să vorbească **etrurisch**? Aşa că doresc ca toţi să răspundeţi nemţeşte şi nu în limba voastră pocită».*

Acest interludiu ne permite să evaluăm valabilitatea consideraţiilor noastre atât în cazul Imperiului roman, cât şi al celui austro-ungar.

Evoluţia în timp a imperiului conduce însă, implacabil, către dezechilibru între poporul dominant şi totalitatea sau majoritatea popoarelor dominate. Cel mai important, poate, este dezechilibrul demografic: fie prin înglobarea de noi popoare, fie prin secătuirea vitalităţii poporului dominant, dublată de o creştere a natalităţii, de obicei a celor mai săraci şi mai dispreţuiţi dintre supuşi; poporul dominant, chiar dacă rămâne cel mai numeros dintre popoarele din imperiu, rămâne în inferioritate clară faţă de populaţia însumată a acestora. Raporturile de dominanţă formală se inversează faţă de cele reale, iar imperiul devine, treptat, un uriaş cu picioare de lut. Nu întâmplător, austriecii i-au asociat pe unguri la dominaţia imperiului în momentul în care ajunseseră într-o inferioritate numerică clară faţă de totalitatea popoarelor supuse; acest paleativ a funcţionat doar câteva decenii, până când dinamica demografică a latinilor şi slavilor din imperiu a adus ambele popoare dominante într-o stare de inferioritate numerică.

Un alt exemplu: URSS s-a destrămat la puţin timp după ce ruşii ajunseseră să reprezinte mai puţin de jumătate din populaţia imperiului şi aproximativ în momentul în care populaţiile slave, în ansamblu, traversau acest prag demografic critic.

Dacă criteriul demografic este comensurabil (cifrele sunt accesibile pentru imperiile recente şi se poate pune în evidenţă o corelare clară între cantitativul demografic şi calitativul politic), alte criterii, care funcţionează în paralel, sunt mai greu de exprimat în termeni obiectivi. Valori precum energia unui popor, dinamismul lui, spiritul lui de iniţiativă, coeziunea, capacitatea de a identifica, promova şi utiliza propriile valori, tinereţea, curajul, etc. sunt greu de definit şi imposibil de măsurat (chiar dacă unele dintre ele pot fi evaluate din interpretarea statisticilor demografice). Totuşi, în momentul în care aceste valori "migrează" de la poporul dominant spre popoarele dominate, imperiul este "copt" pentru prăbuşire şi aşteaptă accidentul politic care să-i dea brânciul final.

Ceea ce susţinem noi este că, în momentul exploziei imperiului, rămăşiţele sale tind să se coaguleze politic nu aleatoriu, ci în unităţi determinate de comunitatea de limbă. Pe fondul haosului şi confuziei consecutive unui asemenea eveniment politic, oamenii tind să "ţină aproape" şi ceea ce-i "ţine aproape" cel mai bine este un mijloc de comunicare comun. Este această tendinţă comparabilă cu acel principiu din mecanică ce obligă corpurile ca, în absenţa unor forţe coercitive exterioare, să ocupe poziţiile de energie potenţială minimă; energia potenţială minimă, într-un câmp de forţe politice, o constituie conglomeratul de unităţi delimitate pe criteriul etnic, în profunzime însă pe criteriul unui mijloc comun de comunicare.

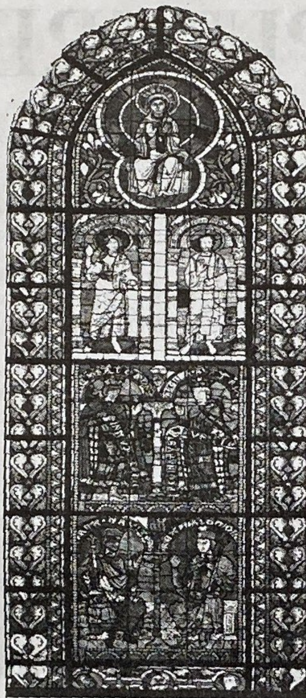
Aceste unităţi evoluează apoi, firesc, către state naţionale; acestea îşi menţin un timp oarecare o independenţă reală şi ceva mai mult timp una formală. Cu trecerea vremii, cele mai multe dintre ele cad sub influenţa unui imperiu în expansiune; se poate întâmpla însă ca unul dintre aceste state naţionale, dotat cu un potenţial demografic sau energetic ieşit din comun, să acapareze treptat în serviciul său energiile popoarelor vecine, să se întărească pe măsură ce realizează aceste acumulări şi să devină centrul unui nou imperiu, de regulă pe teritorii şi cu elemente etnice provenind de la două sau mai multe imperii apuse. Acapararea energiilor popoarelor dominate nu trebuie înţeleasă numai în sensul primar (de exemplu, al jefuirii bogăţiilor acestora ori a recrutării forţate a bărbaţilor tineri în armata imperială); în primul rând, imperiul "suge" energiile popoarelor dominate atrăgându-le valorile intelectuale, cărora li se dă posibilitatea să se manifeste mai bine într-o capitală prestigioasă, într-o cultură mare, într-o structură politico-administrativă influentă, etc.; această cooptare se face pe baze voluntare şi este condiţionată, de regulă, de o conversie ideologică a celui nou-venit: ca român, bunăoară, puteai, păstrându-ţi identitatea etnică, să faci carieră la Istanbul, dacă mărturiseai credinţa musulmană, la Viena, dacă o mărturiseai pe cea (greco-catolică), la Moscova, dacă o mărturiseai pe cea comunistă.

*O dată încheiată faza de constituire a unui nou imperiu, în jurul unui nou popor dominant, fază încheiată prin subordonarea **de jure** sau **de facto** a popoarelor până la limita (fluidă) a imperiilor vecine, suntem în condiţia iniţială stabilită (aleator) la începutul acestei analize, care a acoperit deci un ciclu al unui proces periodic.*

*Am văzut deci că, în cursul acestui ciclu, puterea a migrat de la imperiu către statele naţionale şi înapoi către imperiu. Acestei previzibile dinamici pulsatorii a puterii între sedii de natură dinainte stabilită i-am dat numele de **"pulsaţia puterii în istorie"**.*

Victor Alexandru BALTAG

LOCUL BISERICII ÎN TIMP

Nu cred că sunt singurul care s-a întrebat de ce adevăratul naţionalism este îngropat astăzi sub multitudinea propriilor sale patologii. Să luăm cazul României. Ne amintim că în epoca interbelică discursul naţionalist era apanajul elitelor ortodoxe - cristalizate sau nu sub forma unor partide politice. Pe atunci, "naţionalist" era orice element valoros care se punea pe sine îndărătul ideii naţionale, slujindu-şi comunitatea cu armele Tradiţiei. După Marea Unire, această smerire (însoţită de exaltarea destinului românesc) a reprezentat un fel de dominantă culturală, la impunerea căreia au contribuit - pe fondul unui elan binecuvântat - toate clasele sociale. Convergenţa atâtor forţe era desigur facilitată de factori deopotrivă interni şi externi. Pe plan local, jertfa de sânge cerută de Primul Război Mondial a recreat, după cele două secole de prostituţie fanariotă, un fel de elipsă morală, ale cărei focare - Biserica şi Neamul - s-au putut lumina reciproc. Pe plan european, românismul a profitat de maturizarea Statului-Providenţă şi a logicilor economice de tip corporatist: peste tot, pericolul bolşevic - exprimat printr-o viziune internaţionalistă - era contracarat prin afirmarea unei politici "organiciste". Acest context pro-naţionalist s-a dizolvat începând cu 1944, când Aliaţii au priceput că adevăratul câştigător al războiului era Stalin. Perioada post-belică a schimbat radical datele naţionalismului tradiţional. În primul rând, fenomenul ca atare a fost diabolizat printr-o campanie ideologică menită să fixeze ecuaţia naţionalism = nazism. S-a spus că ambele războaie mondiale au fost produsul unor inflamaţii naţionaliste, uitându-se adevărul potrivit căruia naţionalismul devine belicos numai atunci când este şi ateu. În al doilea rând, popoarele intrate în malaxorul "lagărului socialist" au fost deliberat deznaţionalizate, fie prin matracaj propagandistic, fie prin organizarea de exoduri şi colonizări artificiale. În al treilea rând, Occidentul s-a transformat într-un bloc militar opus blocului comunist, comportându-se, în toate împrejurările majore, ca ansamblu supranaţional. În sfârşit, explozia telecomunicaţiilor, dezvoltarea grupurilor industriale multi-naţionale, integrarea economică provocată de revoluţia informatică a anilor '70, încheierea unor acorduri tarifare şi vamale de tip GATT şi crearea unor structuri monopoliste în domeniul bancar au redus realitatea naţională a popoarelor la un patrimoniu simbolic, subordonat curentelor "globaliste".

Mutaţiile evocate adineaori sunt realităţi pe cât de banale, pe atât de ignorate - totuşi - în rarele dezbateri serioase care au ca obiect, în vremea din urmă, destinul românismului. Ar trebui să ţinem seama de starea actuală a planetei pentru a ne resitua, ca identitate etnică, într-o dinamică deocamdată copleşitoare. Avem datoria de a elimina toate mistificările, toate portretele retuşate, toate golurile şi defazările în plasa cărora ne-au capturat cele cinci decenii de delir comunist. Din păcate, acest exerciţiu de luciditate critică va mai trebui amânat, din pricina unor lacune pentru moment insurmontabile. De pildă: pedagogia naţională (ca şi imaginarul nostru istoriografic) nu au fost până acum nici demarxizate nici racordate la criteriile analitice ale prezentului. Trăim în plină minciună statistică: economia românească nu este decât o maşinărie vetustă care funcţionează în gol; Şcoala, Biserica şi Justiţia sunt departe de a constitui, aşa cum ar fi normal, osatura axiologică a societăţii româneşti: prima este abandonată financiar, cea de-a doua, plimbată pe la festivităţi burleşti, ultima, aservită guvernului neocomunist, sub bagheta căruia ne continuăm, de patru ani, prăbuşirea.

În 1994, problema naţionalismului românesc este maltratată de diverşi impostori rămaşi sau veniţi în fruntea bucatelor. Gluma proastă numită "vadimism", jacobinismul-zâmbăreţ practicat la Cotroceni, persistenţa nocivă a retoricii protocroniste de genul "Cântarea României" reprezintă actele unei tragi-comedii care ne va desfigura chipul şi ne va proiecta, iremediabil, în ridicol. Atâta vreme cât aceste pseudomorfoze ale duhului naţional vor ocupa forul, generaţiile tinere - să zicem cei care îşi vor lua bacalaureatul anul acesta - vor resimţi în continuare greaţa de a trăi într-o societatea care dansează la propriul parastas. Între jeremiadele sterile ale Opoziţiei şi autocelebrările Puterii, tinerii noştri vor visa - în dauna românismului - la meleaguri mai puţin groteşti...

Nu vreau să mă alătur, din plăcerea gratuită a exerciţiului stilistic, celor care profetizează acru, fără a sugera vreo alternativă la situaţia pe care o deplâng. În ce mă priveşte, cred că simpla întoarcere la Hristos ar putea îndrepta firea românilor către izvorul din care s-au născut. Tot ea, împăcarea cu Dumnezeu, ar putea regenera treptat ceea ce ne lipseşte cu desăvârşire în acest moment istoric: o adevărată sensibilitate politică de dreapta. Am spus acest lucru adesea. Dacă nimic nu se petrece în profunzime, faptul nu se explică doar prin puţinătatea vocilor, a energiilor luptătoare sau a banilor: eşecul trebuie pus şi pe seama ierarhiei noastre bisericeşti, care, cu rare excepţii, nu a luat în serios realitatea descreştinării maselor şi nici nu a căutat să-şi apropie durabil clasa intelectuală. Dacă nu există mântuire în afara Bisericii şi nici Liturghie în afara antimisului semnat de episcopul locului, înseamnă că împăcarea noastră cu Hristos nu poate avea alt mijlocitor decât ierarhia, de la ultimul diacon până la Patriarh. Toate popoarele creştine, fie că ne referim la grecii postbizantini sau la armenii din regatul medieval al Ciliciei, au supravieţuit atunci când conducătorii lor - că s-ar fi numit etnarh sau catolikos - au fost deopotrivă păstori duhovniceşti şi lideri naţionali. Fără a pretinde confuzia dintre Stat şi Biserică (regenţa asigurată de patriarhul Miron Cristea a fost, cum se ştie, catastrofală) şi fără a expedia responsabilităţile personale la adăpostul unei "umbrele" paternaliste, sunt sigur că o mai sinceră implicare a Bisericii în viaţa cetăţii ar asana oarecum mlaştina politicianismului necuvios în care ne zbatem din 1989 încoace. Deşi au greşit, păstorii au fost iertaţi de poporul credincios, fără mofturi şi ceremonii. În pofida acestei creştineşti indulgenţe, raporturile intra-ecleziale rămân crispate, vagi sau formale. Ierarhia ocupă o parte mai importantă a scenei, dar rolul care i se rezervă rămâne secundar. Înainte vreme, valoarea de bază a programaticii sacerdotale era "adeziunea". Astăzi, ea se numeşte "neutralitate", când accentele ar fi trebuit să cadă exact invers. Laşitatea de ieri capătă mai nou culorile unui oportunism vătuit. Dacă ierarhia - în sânul căreia există, din fericire, şi bărbaţi apostolici care nu mai vor să ştie de frică - se va scălda în aceste ape călduţe, atunci ultimele poduri de contact se vor rupe. În loc să se refugieze într-un soi de Fanar abstract, Sfântul Sinod ar trebui să-şi amintească adevărul că demisia magisterială încurajează, sub toate formele, fetişismul intelectual şi înmulţirea sectelor: cazul Bisericii Romano-Catolice stă mărturie în acest sens. Şi, într-adevăr, situaţia catolicismului apusean este elocventă: ierarhia a încremenit într-un aggiornamento axat pe un "modernism" şi pe un "concordism" perimat; de 30 de ani, Vaticanul a purtat dialoguri cu toate pozitivismele, cu diferitele forme de Aufklärung, cu psihanaliza şi chiar cu marxismul, dar a neglijat revalorizarea lui homo religiosus în contextul a ceea ce Gilbert Durand numea "noul spirit antropologic". Aşa se face că elitele ştiinţifice occidentale şi-au găsit modele cosmologice şi teologice în afara pastoralei şi a catehezei romane. Poporul a deviat spre diferite orientalisme vulgarizate (a se vedea, de pildă, imensul succes al buddhismului "popular" în SUA sau Franţa), iar intelectualii au eşuat într-un gnosticism de tip New Age. Dintr-o asemenea evoluţie se pot deduce învăţăminte atotvalabile pentru raportul dintre ierarhie şi turmă: păstorii au mai mult decât obligaţia, au vocaţia de a se ancora într-o Tradiţie mobilă, care să ştie să-şi dovedească vitalitatea printr-un permanent răspuns la provocările modernităţii.

Renaşterea Ortodoxiei este prea adesea gândită ca întoarcere la creştinismul interbelic. E drept, de acolo avem ce recupera, fie că vorbim despre sinteza neo-patristică începută în jurul revistei Gândirea, fie că ne referim la spiritul de jertfă al tineretului naţionalist. Dar avem în paralel datoria de a fi oameni ai vremii acesteia, creatori capabili să identifice - sub povăţuirea clerului - căile României de mâine.

Andrei ZIMBREANU

1994 ✦ RETROSPECTIVA ✦ 1994

COSTION NICOLESCU

ŢĂRANUL ŞI FOCARELE SALE DE CREDINŢĂ ÎN SPAŢIU ŞI TIMP

Credinţa ţăranului se manifestă în cadrul Bisericii căreia îi aparţine - pentru români, cu precădere, cea Ortodoxă. Biserica, în sensul ei plenar, este compusă din ansamblul credincioşilor care-i mărturisesc adevărul de credinţă. Piatra ei de temelie este Însuşi Hristos, iar ţăranul este conştient de acest lucru, vorbind, adesea, de *Biserica lui Hristos*. Aceasta este prezentă, în chip văzut şi nevăzut, în întreg spaţiul şi timpul credincioşilor (aşa cum, de altfel, solicitau Apostolii: *"Vrem, deci, ca bărbaţii să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără mândrie şi fără şovăire"* - *I Timotei* 2, 8; *cf.* şi *Ioan* 4, 20-24).

Atât spaţiul cât şi timpul ţăranului sunt ordonate de credinţă. Este încă unul dintre meritele de necontestat ale Părintelui Dumitru Stăniloae contribuţia pe care o aduce în definirea creştină a conceptelor de spaţiu şi timp, în unitatea lor oarecum ipostatică: *"Spaţiul este o relaţie interpersonală ca şi timpul"*[1]; *"Atât timpul, cât şi spaţiul implică cea mai mare libertate a creaturii"*[2]. Lumea ţărănească nu are nimic cartezian. Omul nu este singur, abandonat într-un spaţiu tridimensional obiectiv şi inert. Coordonata spirituală este totdeauna prezentă. Mai mult chiar, ea este cea mai importantă. Omul locuieşte *împreună* cu Dumnezeu şi cu lumea Lui. Acesta nu este disipat, în chip anteist, în întreaga natură, ci poate fi întâlnit în tot locul ca prezenţă personală, manifestându-se prin intermediul energiilor Sale necreate, conlucrând cu oamenii pe întreg parcursul vieţii lor, în măsura în care ei sunt dispuşi în mod liber la aceasta.

Biserica are, atât în spaţiu, cât şi în timp, centrele ei de forţă şi momentele ei "tari".

Un astfel de centru de forţă, poate în chip şi mai accentuat pentru sat, îl reprezintă însuşi **lăcaşul bisericii**. Acolo se săvârşesc slujbele, acolo se slujesc Tainele, acolo se citeşte din cărţile sfinte, acolo este *casa lui Dumnezeu*. Acolo te privesc de pe pereţi, veghetori, toţi Sfinţii Bisericii biruitoare. La biserică îşi începe omul drumul vieţii de creştin, la Botez, şi tot acolo şi-l încheie, la prohodire. Biserica este locul de întâlnire cu Hristos în Sfânta Cuminecătură. Biserica nu numai că este aşezată în centrul *topos*-ului sătesc, dar se constituie şi în centrul spiritual al satului, concentrând credinţa lui şi iradiindu-şi spre el învăţătura şi poruncile. Poţi să nesocoteşti, eventual, rânduielile Bisericii, poţi lucra sinucigaş împotriva lor, dar nu poţi s-o ignori. Toate drumurile din sat duc la biserică. Când a fost posibil, ea a fost aşezată pe un deal, dominând locul. Turla i se vede de departe şi anunţă locul. În jurul bisericii se află, adesea, cimitirul. În jurul cimitirului - satul. În marginea satului, uneori, dai de ziduri de mănăstire (dacă ne gândim, mai ales, la cele mai mici, transilvane, distruse odinioară de generalul Bukow). În biserică şi în preajma ei se află locul de întâlnire cel mai important al satului. La răscruci - troiţele. Culmile sunt marcate, şi ele, adesea, cu cruci. Casele, de asemenea, poartă însemnul crucii, fie implântat pe acoperişuri, fie desenat pe pereţi. În casă - icoanele. Sunt cercuri concentrice în jurul altarului jertfei nesângeroase în cuvânt de rugăciune. Totul este bine strecurat prin credinţă: şi lumea cea mare, şi satul cu împrejurările şi cu toate ale lui, şi casa. Crucea pecetluia tot: de la lingură la fântână, de la haină la persoană, de la furcă la mormânt (a se vedea, în acest sens, expunerea de la Muzeul Ţăranului Român).

Când merge ţăranul la biserică? În primul rând - duminica şi la marile sărbători, pentru Sfânta Liturghie. Apoi, la parastase, fie cele pentru ai casei, fie cele de obşte (la *Moşi* de tot felul sau în sâmbetele Postului Mare). Mai vine, apoi, la *Deniile* din Săptămâna Patimilor, îndeosebi la cele de joi seara (*12 Evanghelii*) şi de vineri seara (*Prohodul Domnului*). Merge, de asemenea, la slujbele ocazionate de momentele "de trecere" din viaţa omului: la botez, la cununie, la prohodire. Mersul la biserică implică o pregătire, o curăţire în primul rând, fiind atât un prilej de întâlnire cu Dumnezeu, cât şi unul de întâlnire cu ceilalţi săteni. Biserica îşi joacă, în sat, în cel mai înalt grad, rolul ei *comunitar*. În prelungirea slujbelor bisericeşti, ţăranii adastă în preajma ei, ocrotiţi de sărbătoare, pentru a pune la cale toate ale satului, pentru a-şi comunica, unii altora, câte ceva despre ei înşişi. Ţăranii iau drept martor, spre întărirea spuselor lor, pe Dumnezeu: *"Martor mi-e bunul Dumnezeu!"* sau *"Uite, suntem lângă sfânta biserică, şi nu mint, că m-ar bate Dumnezeu!"*. Şi se pecetluiesc cu semnul crucii. Atât în biserică, cât şi în preajma ei, comportamentul ţăranului se încadrează firesc într-o rânduială veche, care, fără a fi tiranică, nu poate fi încălcată decât cu marele risc al izolării. Biserica nu rămâne un spaţiu închis, delimitat cu străşnicie de ziduri izolatoare, ci se revarsă în sat, unde este prezentă prin ieşirile preotului (cu botezul la Bobotează, cu Icoana la Crăciun etc.), prin troiţele ce marchează răspântiile, prin icoane şi cărţi (îndeosebi *Sfânta Scriptură, Ceaslovul, Psaltirea*), prin rugăciunile ei... Într-un cuvânt, prin duhul ei venind de la Duhul Sfânt.

Un loc aparte îl ocupă **cimitirele**, care, îndeosebi când se află împrejurul bisericii, aduc mai degrabă cu nişte grădini. Mai ales ţărăncile sunt foarte ataşate de ele. Părintele Dumitru Teologul spunea, în anii comunismului, că această cinstire a morţilor şi responsabilitatea pe care o simte românul pentru ei sunt atât de puternice încât îl vor ajuta să nu se rupă niciodată complet de Biserică. Cinstirea morţilor exprimă, deodată, respectul faţă de trecut şi nădejdea în viitor. Ea este sensul învăţăturii Bisericii despre unitatea ei permanentă, în ciuda separării temporare în Biserică luptătoare şi Biserică biruitoare. Ţăranul este ataşat Bisericii şi pentru că este singura prin care poate depăşi limitările acestei lumi. Prin ea poate ajunge la Dumnezeu. Va căuta, ca atare, să poarte cu el Biserica peste tot, să introducă şi în familia, şi în casa lui aceeaşi rânduială. Ţăranul are cu el, în traista sufletului, pretutindeni, câteva daruri de preţ şi de leac: rugăciunea, semnul crucii (făcut adesea şi desenat pe cele mai diferite obiecte), pomenirea deasă a numelui lui Dumnezeu în exprimări ca *"Să dea Dumnezeu!", "Să ne audă Dumnezeu!", "Să ne ierte Dumnezeu!", "Să ne ajute Dumnezeu!"* etc. Toate acestea nu se fac în sensul unor manifestări superstiţioase, ci, din contră, ca o consacrare, ca o punere sub ocrotirea Celui Care S-a răstignit pentru fiecare om şi rămâne lângă el mereu, gata să-i fie nu numai samaritean (cf. *Luca* 10, 33-35), ci chiar prieten (cf. *Ioan* 15, 13-15).

Mai mult decât biserica, **mănăstirea** este aceea care concentrează şi iradiază credinţă. Ţăranii consideră că este de mult folos să te duci la mănăstire, mai ales atunci când ai un necaz mai mare. Acolo sunt slujbe dese; acolo sunt călugări cu viaţă de sfinţenie - mari duhovnici ale căror rugăciuni sunt mai ascultate de Dumnezeu şi care pot să-ţi dea leacul duhovnicesc cel bun întru vindecare mântuitoare, acolo sunt moaşte şi icoane făcătoare de minuni. Visul oricărui ţăran, dar mai ales al ţărăncilor, era să ajungă să se închine la *sfânta mănăstire*. Simţeau acolo existenţa unui altfel de spaţiu şi altfel de timp, racordate nu atât la vremelnic, cât la veşnicie. Drumul la mănăstire poate fi individual sau în familie, cu varii prilejuri, sau în procesiune, la marile sărbători sau la hramuri.

Mai erau, apoi, **pustnicii** de prin peşterile munţilor sau din adâncul pădurilor. Îi vedeai rar, cu greu, dacă îţi oferea Dumnezeu această şansă, dar, în mod cert, şi ei reprezentau focare de credinţă.

Regăsim, aşadar, la ţăranul român o concepţie creştină autentică despre spaţiu şi timp, în deplină concordanţă cu cea teologică: *"Spaţiul este forma relaţiei între Dumnezeu cel supraspaţial şi infinit şi între persoanele finite, forma care face posibilă mişcarea între ele, dar prin aceasta şi spre Dumnezeu, întrucât Dumnezeu nu poate fi găsit în afara comuniunii cu alte persoane"*[3].

Cel Rău este şi el prezent în lumea satului. Slujitorii lui îşi fac "lucrarea" lor, o lucrare pe dos. Ca atare, apar *locuri blestemate*, locuri în care s-au petrecut şi se petrec lucruri oribile, lucruri pe care este mai bine să le ocoleşti, dacă n-au fost exorcizate. De remarcat cum, pentru ţăran, *locuinţa*, lucrurile diavolului sunt concepute ca fiind extrem depărtate, după cum se vede din exprimări ca acestea: *"la dracu'n praznic"* (dar diavolul nu are praznic!), *"pe unde-a-nţărcat dracu' bălaia", "pe unde nici dracu' n-a umblat", "la mama dracului"* etc.

Dimpotrivă, alte locuri sunt *gură de rai, grădina lui Dumnezeu, loc sfânt*... Întreaga ţară a fost considerată, pe alocuri şi uneori, *Grădină a Maicii Domnului*.

Reperele în timp ale ţăranului român sunt şi ele constituite pe temeiul credinţei.

Ziua are ca momente de concentrare dimineaţa, timpul mesei şi seara, toate însoţite de rugăciune - cel mai adesea *Tatăl nostru*. Noaptea, miezul ei (cu *cântecul* lugubru de cucuvea) par să îi fie mai prielnice diavolului şi să-i facă pe oameni mai conştienţi de existenţa şi prezenţa lui şi de pericolul care vine de aici. Se ştie că *vrăjmaşul* este "neadormit" - te pândeşte în tot momentul. Cu toate acestea, în chip paradoxal, omul este mai expus la tot felul de căderi în timpul zilei, când vigilenţa îi este mai stinsă.

Săptămâna se centrează pe duminică - ziua Învierii, când se merge la biserică, cu toată pregătirea necesară aferentă. Dar şi vinerea, şi miercurea, uneori chiar şi lunea, îşi au importanţa lor anume, în legătură cu postul şi, în general, cu iconomia mântuirii. În basme şi poveşti ele sunt personificate sub chipul unor femei sfinte, binevoitoare şi binefăcătoare (Sfânta Vineri, Sfânta Miercuri etc.). Şi între zile, sunt unele care par ai fi mai prielnice celui rău, care au, ca atare, *ceasuri rele* (marţea, sâmbăta etc.).

Apoi, **anul**, cu sărbătorile sale ca nişte noduri într-un şir de mătănii, structurează viaţa satului. Ierarhia sărbătorilor, cel puţin a celor mai importante, este, la ţăran, foarte apropiată de cea a Bisericii în care vieţuieşte. Între ele, *"cea mai mare, cea mai însemnată, mai sfântă şi mai îmbucurătoare sărbătoare de peste an, după spusa românilor de pretutindenea, este sărbătoarea Paştilor, Paştile sau Învierea Domnului"*. Românii o aşteaptă nu numai cu *"un post atât de îndelungat şi de greu cum e Postul Mare sau Păresimile"*, ci şi *"cu cel mai mare dor şi bucurie"*[4]. Mărturia este de cea mai mare importanţă, pentru că vine nu ca o observaţie sociologică realizată pe un eşantion oarecare, supusă unui relativism mai mare sau mai mic, ci ca o înregistrare a unei stări de obşte (*"după spusa românilor de pretutindeni"*). Ea este în deplină concordanţă cu învăţătura Bisericii Ortodoxe. În acelaşi timp, anul este periodizat în câteva etape mari, în care sărbătorile şi posturile, îndeosebi cel Mare, al Paştilor, ocupă un loc important. Comportamentul ţăranului are, pe de o parte, câteva componente etice şi religioase generale, iar pe de altă parte, unele particulare, ţinând seama tocmai de jalonarea pe care o fac sărbătorile şi perioadele pregătitoare, mai lungi sau mai scurte, ţinând de ele. În perioadele respective, legătura cu Dumnezeu şi cu Sfinţii Lui este mai strânsă şi mai concentrată. Această concentrare este un sprijin şi o întărire şi pentru perioadele intermediare. Dincolo de scopurile şi rezultatele imediate ale orientării după sărbători, constând, în principal, într-o punere în rânduială a vieţii personale şi sociale, există un scop suprem - cu bătaie eshatologică: acela al *mântuirii*. Vieţuirea cu Dumnezeu, acum şi aici, este menită să conducă la vieţuirea cu El în veşnicie. *"Ceea ce este în noi este căutarea, tendinţa spre viitor"*, afirmă Părintele Stăniloae. Şi tot el adaugă: *"Noi suntem vii, întrucât noi ne întindem spre viitor prin actul prezent"*[5].

Sărbătorile şi, în general, calendarul pun în faţa conştiinţei ţăranului atât viaţa şi lucrarea Mântuitorului, în timpul vieţii Sale pământeşti, cât şi, prin Sfinţi, modele de viaţă spre întărire. Ca atare, calendarul creştin are un rol mai complex decât acela de orientare în timp: *orientarea spre Dumnezeu*. Cel ce *ţine sărbătorile* sau *păzeşte sărbătorile* şi *ţine posturile* va avea un răspuns bun de la Dumnezeu, şi invers.

Dacă în păgânism şi în religiile precreştine, ciclul anotimpurilor, dimpreună cu ciclul muncilor agrare şi pastorale aferent, influenţa stabilirea sărbătorilor, în creştinism temeiul lor stă în rememorarea şi actualizarea vieţii lui Hristos şi a Sfinţilor Săi, care, împreună, determină toată activitatea ţăranului. Nu mersul vremii dictează efectuarea unei anumite lucrări, ci cursul calendarului creştin, cu sărbătorile sale (sunt lucruri şi lucrări care se fac, la *Sfântul Gheorghe*, sau la *Sfântul Dumitru*, sau la *Sfântul Toader*, sau la *Rusalii*, sau la *Sfântul Ilie* etc.). Desigur, din punct de vedere cronologic, diferenţele nu sunt în general, mari, însă accentul este altul - el cade pe partea spirituală a lucrării, pe colaborarea cu lumea cerească şi cu timpul ei de dincolo de timp. Conţinutul lucrării capătă şi el o notă sporită de spiritualitate, prin invocarea lui Dumnezeu şi a prietenilor Săi.

În felul său de a vieţui, ţăranul se racordează mereu la transcendent, care-i devine apropiat. Şi, atunci, timpul este depăşit într-o trăire autentică şi reală, căci: *"Numai depăşind timpul ca interval real noi ajungem în eternitate, nu evitându-l"*[6]. Prin felul în care realizează timpul şi se mişcă în el, ţăranul are, în mod cert, o ancorare solidă în eternitate.

Note

1. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. I, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1978, p. 201.
2. *Ibidem*, p. 189.
3. *Ibidem*, pp. 199-200.
4. Simion Fl. Marian, *Sărbătorile la români*, Ed. Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1994, vol. II, p. 122.
5. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *op. cit.*, p. 188.
6. *Ibidem*, p. 191.

1999 ✦ LA ANIVERSARE ✦ 1999

«Îmi pare rău după *Veghea*: titlul îmi plăcea grozav! Dar nici *Puncte cardinale* nu e rău: mai exorcizați geografia... În democrație, dacă nu te orientezi repede, riști să nu te mai orientezi deloc... Trebuie recuperate reperele, că altfel libertatea te ajută s-o iei razna și-ți mai dă și-un șut în fund!»

PETRE ȚUȚEA (București, aprilie 1991)

"În presa românească postdecembristă a apărut, în anul 1991, o revistă cu o circulație destul de restrânsă: se numește ***Puncte Cardinale*** și a fost lansată la Sibiu de un grup de foști deținuți politici (unii dintre ei membri, în tinerețe, ai Frățiilor de Cruce), cu sprijinul câtorva reprezentanți ai generației tinere. Revista a reușit performanța admirabilă de a apărea timp de aproape nouă ani fără nici o întrerupere. Credincioasă principiilor ei *național-creștine*, a reușit să umple un gol în presa românească de azi, amintind, *mutatis mutandis*, de *Cuvântul* lui Nae Ionescu, de *Calendarul* lui Nichifor Crainic sau de *Rânduiala* lui Ernest Bernea, dar și de prestigioasa revistă culturală *Gândirea*. Prin ***Puncte Cardinale***, *spiritul dreptei creștine* a cunoscut, în răspărul vremurilor, un început de resurecție, ce merită salutat în acest moment jubiliar, cu bune speranțe de viitor".

SILVIU ALUPEI
(ziarist)

"Confruntările social-politice care frământă neamul nostru în perioada zisă «de tranziție» au reafirmat o idee fundamentală: adevărata dreaptă este *meta-politică*, situându-se, prin conținutul și aspirațiile ei, nu la dreapta «centrului», ci *în inima văzduhului*, între «Ierusalimul Ceresc» și întruchiparea lui lumească, între adevărurile revelate și tumultul cetății.

Într-un peisaj social confuz și profanat de «stângi» și «drepte» deghizate, ***Puncte Cardinale***, de-a lungul celor **100** de acte de jertfă și curaj, a regândit deschis valorile noastre creștinești și naționale, în spiritul «Sfintei Treimi» care încununează istoria tragică a ultimelor noastre generații: Mihai Eminescu, Corneliu Codreanu, Mircea Eliade.

Profund îndatorat, mulțumesc celor ce au dat naștere acestei «Reviste-Letopiseț» și îi urez avânt, viață lungă și largă răspândire."

PAUL BARBĂNEAGRĂ
(regizor de film)

"Este inutil să-i asigur pe cititorii și pe realizatorii revistei ***Puncte Cardinale*** în privința bucuriei ocazionate de apariția acestui număr jubiliar. Punte de întâlnire între Tradiție și Modernitate, între Țară și Exil, între generația veche și generația nouă, ***Puncte Cardinale*** rămâne cea mai durabilă și mai ziditoare publicație periodică de dreapta de după 1990. Tocmai de aceea, în acest moment jubiliar, ce alt mesaj mai nimerit i-aș putea adresa decât străvechea și spornica urare latinească: ***VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!***"

GH. BUZATU
(istoric)

"În moralitatea volatilă a ziarelor și revistelor din România, ***Puncte Cardinale*** reprezintă, pentru noi toți, un liman al slujirii adevărului creștin și național, un port în care credința și iubirea de neam găsesc un adăpost împotriva furtunii care încearcă să zguduie temeliile creștine și naționale ale dăinuirii prin vreme.

Cu efort, cu sacrificii, cu devoțiune, o mână de oameni, mai tineri și mai seniori, mențin în viață, prin cuvântul lor, convingerile cele mai nobile ale acestui neam și crezul creștin și național al generațiilor care au vegheat destinul României și al Bisericii noastre.

La mulți ani, ***Puncte Cardinale***, la mulți ani tuturor ostenitorilor!

La mulți ani și celor care, citind revista, o fac vie în inimile și în cugetele lor!".

PR. GH. CALCIU
(Statele Unite)

"Pentru mine, revista ***Puncte cardinale*** este cea mai puternică dovadă că duhul generației de aur a *Gândirii* nu a pierit. Este aceeași autenticitate în cultura înaltă, este aceeași trăire a Tradiției deschise către Universal și este aceeași boltă a Ortodoxiei – albastre și sofianice.

Acum, revista trebuie (cred) să facă un pas mai departe: trebuie să învingă!".

RADU COMĂNESCU
(ziarist)

"***Puncte Cardinale*** înseamnă în primul rând Răzvan Codrescu, zis și Vasile A. Marian, zis și Adolf Vasilescu ș.a.m.d. Acești «ziși» sunt tot atâtea genii literare, politice și gazetărești, pitite în dosul unor pseudonime util-conjuncturale. Fără zarva subtilă a ***Punctelor Cardinale*** ale lui Codrescu *et comp.*, gazetăria românească a ultimului deceniu ar fi boantă, lipsită de tăișul textului ortodox riscat și de savoarea lui sinucigașă.

În contextul presei actuale, publicația sibiană, ascultând de bagheta rebel-prudentă a lui Răzvan Codrescu, reprezintă sarea și piperul expresiei publice românești".

SORIN DUMITRESCU
(pictor)

"Fundația VASILE NETEA, prin principalii săi membri fondatori (Lucreția Netea, Gelu Netea, Laura Netea și Dumitru Poptămaș), mulțumește revistei ***Puncte cardinale***, și în mod special redactorului-șef, D-l Răzvan Codrescu, pentru excepționala prezentare, de fond și grafică, privind viața și opera marelui istoric dispărut, realizată în nr. 99, cu prilejul împlinirii celor 10 ani de la moartea sa. Urăm totodată revistei, ajunsă acum la numărul **100**, și D-lui Gabriel Constantinescu, directorul ei, viață lungă spre dreapta slujire a Neamului Românesc și apărarea valorilor sale tradiționale creștin-ortodoxe!

FUNDAȚIA "VASILE NETEA"

"Pas cu pas, lună de lună, la un anumit soroc, de opt ani încoace, am avut în mână prilejul de a sta de vorbă cu lumea în care trăim, cu trecutul, prezentul și viitorul prefigurat în cele patru «puncte cardinale». Mi-am regăsit uneori gândurile în rândurile scrise de redactorii cunoscuți și îndrăgiți, am învățat multe de la acești frați de luptă și idealuri și am continuat să gândesc și să visez pe marginea vreunui articol. Am întâlnit în Redacție mulți oameni ce-și vor avea locul în Istoria vie a acestei perioade. Printre ei, mereu prezent, pe cel ce a dus greul revistei, pe tot mai albitul Gabriel Constantinescu, pe care greutățile l-au apăsat, dar nu l-au înfrânt.

Să dea Dumnezeu ca la Sibiu, încă mult timp, să știm că există oameni care cugetă, lăcrimează și speră într-un viitor mai bun pentru neamul românesc".

ION GAVRILĂ-OGORANU
(luptător în munți și scriitor)

"După dezmățul și barbaria marxistă, timp de 50 de ani, asociate cu genocidul culturii și poporului român, numele revistei ***Puncte Cardinale*** a venit ca o binefacere, căci de asta avea nevoie urgentă și imperioasă tineretul lipsit de accesul la valorile fundamentale ale spiritualității și culturii românești. Trebuia dezgropată cultura națională, cu toate aspectele specificității ei, iar gunoaiele marxismului - aruncate la coș. În acest proces de asanare, ***Punctele Cardinale*** reprezintă o expresie a aristocrației spirituale românești.

Revista a fost primită cu mare bucurie și renăscută speranță și în Exilul românesc, atât datorită titlului ei, cât și conținutului, hrănit din marea moștenire a generației de la 1922. Fie ca ea să dăinuiască în aceleași linii de forță, ca o punte mărturisitoare între generația veche și generațiile noi, între românii din țară și românii înstrăinați, între ortodocșii majoritari și frații lor greco-catolici, între tot ceea ce reprezintă conștiință și vrednicie românească".

IOAN HALMAGHI
(ziarist româno-american)

"***Puncte Cardinale*** acoperă un gol în publicistica românească de după 1989. Pentru a-și recăpăta locul care li se cuvine în Conștiința românilor, ideile și idealurile naționale și creștine au nevoie de oameni precum cei care semnează în paginile sale. Cu constanță și cu demnitate, ***Puncte Cardinale*** aruncă o lumină asupra căilor posibile de ieșire din confuzia ce domnește în viața noastră politică și socială. La numărul **100**, urăm publicației LA MULȚI ANI!".

NICOLAE HENEGARU
și redacția revistei
«VREMEA DREPTEI»

1999 ✦ LA ANIVERSARE ✦ 1999

"Dintre publicațiile din țară care mi-au căzut în mână, ***Puncte Cardinale*** este singura scrisă de **români**, în **limba română.** Prin asta cred că am spus tot".

ION IOANID
(scriitor)

"Cred că revista ***Puncte Cardinale***, de orientare național-creștină (ortodoxă), este deosebit de utilă, inclusiv pentru românii din Diaspora, care sunt supuși unui puternic proces de pierdere a identității lor naționale și ortodoxe. Ortodoxia este matricea formatoare a poporului român; de aceea, numai o cultură ortodoxă autentică poate salva identitatea românească. După cum singură Ortodoxia poate salva lumea, căci ea reprezintă însăși «ființa omului».

În ce mă privește, citesc cu regularitate ***Puncte Cardinale***, chiar dacă nu împărtășesc unele puncte de vedere".

Î. P. S. SERAFIM JOANTĂ
(Germania)

"În definirea presei noastre de azi, două cuvinte îmi vin imediat în minte: dezamăgirea și falimentul. ***Puncte Cardinale*** reprezintă însă o gazetă atipică. Însuși faptul că durează de atâta vreme e o «anomalie». Adaug o a doua: revista o fac, dacă nu mă înșel, doar o mână de oameni, care - de asta sunt sigur - nu se vor îmbogăți niciodată din scris.

N-aș risca să evaluez programul revistei. E limpede însă că acesta a fost mereu susținut cu texte de o ținută intelectuală impecabilă și cu o rigoare aproape cazonă, chiar și în imprecație sau în pamflet. Asta, de regulă, îi descurajează pe inamici, care tac și așteaptă... Așa că la cât mai multe numere în anii grei care vin!".

RADU MAREȘ
(scriitor și editor)

*"**Puncte Cardinale**, che segno regolarmente da diversi anni, rappresenta per me una fonte non conformista per attingere notizie sugli eventi politici e culturali della Romania. In un'Europa largamente dominata dal «pensiero unico» liberaldemocratico e sottoposta a un intenso e multiforme processo di americanizzazione che minaccia la sopravvivenza stessa della sua civiltà, periodici come **Puncte Cardinale** non solo costituiscono veri e propri centri di resistenza, ma svolgono una funzione vitale, perché mostrano la validità della tradizione spirituale cui si riferiscono applicandone i criteri all'interpretazione della realtà.*

*In tale cuadro, ritengo utile anche la seria valorizzazione del fenomeno legionario che **Puncte Cardinale** cerca di effettuare, perché, lungi dall'esaurirsi nei termini di uno sterile nostalgismo, l'eredità legionaria può rappresentare un punto di riferimento importante per quella che vorrei definire, parafrasando Armin Mohler, la «rivoluzione conservatrice» europea".*

("***Puncte Cardinale***, în care semnez regulat de mai mulți ani, reprezintă pentru mine o sursă non-conformistă de informare asupra evenimentelor politice și culturale din România. Într-o Europă amplu dominată de «gândirea unică» liberal-democrată și supusă unui intens și multiform proces de americanizare ce amenință însăși supraviețuirea civilizației sale, periodice precum ***Puncte Cardinale*** nu constituie doar adevărate centre de rezistență, dar îndeplinesc o funcțiune vitală, pentru că pun în evidență validitatea acelei tradiții spirituale ale cărei criterii le aplică în interpretarea realității.

În acest cadru, consider utilă și evaluarea serioasă a fenomenului legionar pe care ***Puncte Cardinale*** se străduiește s-o realizeze, pentru că, departe de a se epuiza în termenii unor nostalgii sterile, moștenirea legionară poate reprezenta un punct de referință important pentru ceea ce aș defini, parafrazându-l pe Armin Mohler, drept «revoluția conservatoare» europeană".)

CLAUDIO MUTTI
(editor și publicist)

"Dincolo de efectele ei benefice, abundența informațională la care asistăm astăzi generează și întreține un fenomen extrem de nociv: desacralizarea cuvântului. Faptul este cu atât mai alarmant, cu cât trece aproape neobservat, iar consecințele lui, deosebit de grave, se resimt în primul rând în plan moral și spiritual. Iată, dar, că ceea ce nu s-a reușit în cincizeci de ani de comunism, se reușește cu deosebit succes printr-o avalanșă de publicații așa-zis «independente», însă a căror orientare este limpede la o privire mai atentă.

În acest context, publicația ***Puncte Cardinale*** este pentru orice cititor un cadru de referință în căutările cu care se confruntă societatea contemporană creștină, reușind cu deosebit succes să ofere soluția evanghelică acolo unde eroarea, confuzia, minciuna, defăimarea, denaturarea adevărului și mizeria morală își caută locul. Regăsim în paginile ei «cuvântul care zidește» la temelia spirituală a unui neam creștin ce și-a înțeles și asumat vocația vocația de «Poartă a creștinătății».

Îi dorim așadar curajul mărturisirii, «tinerețea fără bătrânețe și viața fără de moarte» a tuturor eroilor noștri care au vegheat, cu arma și cuvântul rugăciunii, la hotarele României Creștine!

Dumnezeu să vă binecuvânteze".

PROTOS. JUSTIN PÂRVU
(Mănăstirea Petru-Vodă)

"Fundația Culturală «Franța-România» (F.R.O.N.D.E.), înființată în 1993, al cărei director general sunt, a acordat premiile sale anuale unor scriitori anticomuniști precum Ana Selejan (*Trădarea intelectualilor*), Ion Gavrilă Ogoranul (*Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc*) și Marcel Petrișor (*Secretul Fortului 13*). Premiile pe 1996 și 1997 s-au cumulat, laureată fiind publicația ***Puncte Cardinale** (Periodic independent de orientare național-creștină)* din Sibiu, condusă de Domnii Gabriel Constantinescu (director), Răzvan Codrescu (redactor-șef), Demostene Andronescu (redactor-șef adjunct), Constantin Iorgulescu și Marcel Petrișor. Prin acordarea acestui premiu, am ținut să recunoaștem publicației ***Puncte Cardinale*** virtutea de a-și asuma tradiția în spirit, responsabilitatea morală și civică, apărarea identității naționale, a credinței în Dumnezeu și a demnității – daruri esențiale în perspectiva unei adevărate reînvieri românești.

Cu prilejul numărului **100**, se cuvin reînnoite aprecierile la adresa acestei publicații *unice în felul ei* în peisajul presei românești actuale. Fie ca ideile ei călăuzitoare, *creștine* și *naționale*, să triumfe împotriva «terorismului intelectual» al «gândirii unice», exercitat, într-un sens dizolvant, de puternicii zilei și de politrucii lor de pretutindeni!".

G. PIȘCOCI-DĂNESCU
(editor și publicist)

"Transmit directorului revistei ***Puncte Cardinale*** și întregului colectiv redacțional felicitările mele sincere. Ați conceput o revistă în care sensul sublim al acelui *sine ira et studio*, precum și semnificația tolerantului dicton *Audiatur et altera pars* – ambele, adevărate puncte de plecare, etice – triumfă".

DORU POPOVICI
(muzicolog)

"***Puncte cardinale*** este o revistă de care avem nevoie, cum avem nevoie de oricare altă revistă de atitudine, ideologică și culturală. Ea a vrut, în toți anii care au trecut de la apariția ei, să identifice o dreaptă românească și europeană, să pună în lumină legătura care există între ideologie și credință. Desigur, uneori a exagerat, dar nu poți fi perfect obiectiv atunci când *iubești*... Plecând de la titlul cărții lui Crainic *Puncte cardinale în haos*, cred că această revistă tensionează spiritul și, în măsura în care ar strânge colaboratori de prestigiu, ar putea să fie nu *Axa* sau *Buna Vestire*, așa cum se crede îndeobște despre ea, ci *Gândirea* sau *Vremea* acestui prezent problematic".

DAN STANCA
(scriitor și ziarist)

«Dumneavoastră, la *Puncte Cardinale*, ați găsit formula prin care dreapta creștină se poate exprima convingător pentru lumea de azi. Nu vă lăsați intimidați: mergeți cu Dumnezeu înainte! E o dublă datorie: față de cei vii și față de cei morți»...

PR. CONSTANTIN VOICESCU (Mislea, septembrie 1997)

1999 ✦ LA ANIVERSARE ✦ 1999

DESPRE PATRU MODURI DE A NU-L ÎNȚELEGE PE NAE IONESCU

1. IGNORAREA;
2. ANULAREA;
3. DESPĂRȚIREA DE "ROADELE" LUI;
4. TĂLMĂCIREA LUI ÎN AFARA ORTODOXIEI

Inițial, intenționam să ne referim doar la receptarea strict actuală a lui Nae Ionescu: la o privire mai atentă, însă, *cele patru moduri de a nu-l înțelege pe Nae Ionescu* se vădesc a-și avea rădăcinile în perioada comunistă; referirile la ea au devenit astfel inevitabile.

1. Atitudinea cea mai comodă față de incomodul Nae Ionescu este aceea de *ignorare*. Despre ea vorbea și un mare cărturar român, Mircea Popescu, care a adus neprețuite servicii culturii române din amarul său exil italian. În numărul 6/1967 al *Revistei Scriitorilor Români* (care apărea la München), Mircea Popescu scria un articol intitulat "Nae Ionescu, inexistentul", în urma constatării că în vol. II al *Dicționarului Enciclopedic Român*, apărut la București în 1964, sub ediga Academiei RPR, Nae Ionescu nu exista, deși "a creat o școală românească de gândire, a dat tonul unei întregi generații de intelectuali români, a anticipat teme ce de-abia după cel de-al doilea război mondial au ajuns la modă la Paris. Dacă ar fi liberi sau nu le-ar fi teamă să mărturisească, toți cărturarii de seamă din România de astăzi trecuți de patruzeci de ani ar fi în măsură să le vorbească tinerilor, școlarilor, de filozoful Nae Ionescu și de ce a însemnat el pentru cultura românească. Nici unul dintre scriitorii, gânditorii, artiștii, savanții, istoricii care contează azi, în țară sau în exil, nu ar fi fost ceea ce este, fără înrâurirea, pozitivă sau negativă, a lui Nae Ionescu."

Nici în anii ce au urmat lucrurile nu aveau să se schimbe prea mult; iată, de pildă, *Dicționarul de filozofie*, apărut la Editura Politică, în 1978, nu înregistrează nici el vreun filozof român cu numele de Nae Ionescu, deși este pomenit la art. "Trăirism" (care ar fi un "curent iraționalist profascist").

"Inexistent" este Nae Ionescu și pentru o mare parte din intelectualitatea de astăzi, de la filozofii "de meserie", grăbiți să stabilească ierarhii sau să scrie istorii din care Nae Ionescu lipsește, până la intelectualii "subțiri", dispuși să facă digresiuni cu pretenții despre o temă cum ar fi "Cunoașterea lui Dumnezeu", fără ca măcar să pomenească numele Profesorului care, ne place sau nu, a spus lucruri fundamentale în domeniu.

Dar zadarnică le este truda, căci, vorba aceluiași Mircea Popescu, "ceea ce nici lui Dumnezeu cel atotputernic nu-i reușește" n-are cum să reușească unor simple creaturi ale sale; așa se face că Nae Ionescu se "răzbună" cu cea mai usturătoare ironie posibilă atunci când îi auzim pe cei ce se obstinează să-l declare inexistent dezvoltând cu morgă teme sau idei preluate din arsenalul naeionescian, ca și când le-ar aparține.

MIRCEA ELIADE, GEORGE RACOVEANU
DIN PREFAȚA LA CULEGEREA DE TEXTE *CONVORBIRI* - 1951

"...Va veni o zi când patimile vor amuți și greșelile se vor ierta; va veni o zi când judecata istoriei se va mărturisi de la sine, firesc, aproape pe nesimțite. Noi, elevii și colaboratorii lui Nae Ionescu, [...] așteptăm fără teamă ziua aceea, chiar dacă ea va veni târziu de tot, când nu vom mai fi pe aici ca s-o cunoaștem.

Până atunci, însă, vom continua să mărturisim pentru Profesorul Nae Ionescu. Să spunem, adică, ce am învățat de la el și cum ne-a învățat. Opera scrisă a lui, ce a fost mai prețios, mai viu și mai rodnic din geniul Profesorului, a trecut în «viață» - adică în lecțiile și seminariile de la Facultatea de Litere, în convorbirile cu prietenii și elevii, în unele scrisori din ultimii lui ani. Știm cât de mult i s-a reproșat această lipsă de «seriozitate»; că, adică, n-a scris cărți, ci s-a mulțumit să le gândească, și mai ales să învețe pe alții cum să gândească și cum să scrie cărți [...] Iar dacă e adevărat că lui Nae Ionescu nu i-a fost îngăduit să-și scrie «cartea» - singura care ar fi fost cu totul și cu totul a lui, fiind totodată și piatra sa de mormânt - nu e mai puțin adevărat că din cursurile, conferințele, prefețele și articolele lui se vor putea alcătui într-o zi cărți destule [...]

Nae Ionescu ne-a învățat să gândim. Geniul lui era, în primul rând, de structură socratică; ne ajuta să căutăm și să scoatem singuri la iveală adevărul. Nu ni-l dădea de-a gata; nu ni-l impunea. Ne obliga să judecăm noi, cu mijloacele noastre, să tragem singuri concluzia propriilor noastre eforturi [...] Ne învăța cum să citim un text filosofic și ne îndemna să mergem totdeauna la izvoare: ne interzicea cărțile despre un filosof sau despre un sistem de filosofie.

Nae Ionescu a fost cel dintâi profesor care, într-o vreme când pozitivismul și agnosticismul domneau încă în Universitățile românești, a arătat validitatea metafizicei și a vorbit cu înțelegere despre mistică și despre experiența religioasă. Se poate chiar spune că, datorită în primul rând eforturilor lui, filosofia românească a depășit complexele de inferioritate care, de la Titu Maiorescu încoace, o păstrau într-o dependență completă de școlile filosofice apusene"...

2. A doua categorie îi reunește pe cei care țin cu orice chip *să-l desființeze* pe Nae Ionescu ca gânditor. Aici își au locul mai întâi cei care substituie filozofului pe ideolog și cei care vor să demonstreze că filozofia lui este "emanația" unei anumite ideologii, încercând astfel să acrediteze ideea că nu există un filozof Nae Ionescu, ci doar un ideolog Nae Ionescu. Atitudinea este de regulă caracteristică perioadei comuniste, deși se găsesc și astăzi vajnici susținători ai ei. Alături de aceștia își are locul o categorie nouă de intelectuali, în stricta contemporaneitate, care constituie ceea ce am numi elita anti-națională; atitudinea acestei elite nu-l vizează în mod special pe Nae Ionescu, deși este o țintă predilectă; ea își propune să descompună întreaga structură a creativității naționale, tot ce poartă semnul specificității naționale, și apoi, bucată cu bucată, s-o anuleze. Pretextele în numele cărora se petrece această dezintegrare dinlăuntru a creației naționale sunt diferite; pentru evrei, de pildă, vina oricărei spiritualități naționale ar fi una metafizică: ea ar fi "naționalistă", prin urmare, xenofobă și potențial fascistoidă; din cauza acestui "pericol potențial" pe care l-ar închide în sine, tot ceea ce poartă semnul inconfundabil al spiritualității unui neam trebuie să dispară. Știm cu toții cine sunt campionii acestei teorii; că la ea s-au raliat intelectuali autohtoni nu trebuie să ne mire: trădarea a fost dintotdeauna vocația intelectualului de stânga. Desigur, ei pot pretexta cu totul alte motive. Bunăoară, originalitatea. Așa s-a născut, dintr-un efort colectiv bine concertat, acea abjecție semnată de Marta Petreu în paginile ultimului număr pe 1994 al *României literare*, despre "plagiatul" Nae Ionescu. Intelectualii de bun-simț din această țară vor fi fost tulburați de această perspectivă răsturnată asupra lui Nae Ionescu, pe care-l știau - cum de altfel o spun cei mai mari oameni de cultură români ai veacului, elevii săi - de o necontenită inventivitate și mereu la pânda ideii ("Scuipa inteligență", zicea Țuțea). De bună seamă, văzând că demersul continuă cu Blaga și, precum se pare, în curând, cu Vulcănescu și cu toți ceilalți care s-au hrănit din vâna națională, intelectualii de bun-simț se vor fi lămurit repede cum e cu această nouă "campanie"; și vor fi așezat și această nouă dovadă de agresiune spirituală acolo unde îi e locul.

3. Al treilea mod de a nu-l înțelege pe Nae Ionescu este acela *de a-l despărți de "roadele" sale* care, știm cu toții, sunt cele mai însemnate figuri din cultura veacului XX, de la Noica și Cioran la Eliade și Vulcănescu. Felul în care i-a marcat fiecăruia dintre aceștia Nae Ionescu destinul cultural (și nu numai) necesită o cercetare de durată și depășește cu mult atribuțiunile unui simplu articol. Pe de altă parte, această cercetare nici nu poate fi efectuată în clipa de față în mod exhaustiv, atâta vreme cât ceea ce a rămas de la Nae Ionescu nu este publicat în întregime (și câtă vreme există fericita speranță că, în afară de titlurile știute, vor fi descoperite și alte cursuri ținute de Profesor, cum ar fi de pildă cel de angelologie) și nici opera discipolilor nu este cunoscută în totalitate. Dacă opera lui Eliade a apărut în mod masiv și cea a lui Noica este cunoscută, în linii mari, cărțile fundamentale ale lui Vulcănescu, ca să dăm doar un exemplu, abia urmează să apară.

De foarte multe ori vedem astăzi, atunci când se vorbește despre miracolul generației interbelice, pomenindu-se doar discipolii, fără a se aminti numele Profesorului, chiar și în situații care ar impune acest lucru cu stringență: ca și când generația aceasta ar fi fost o "generație spontanee"!

Mai mult chiar, în unele cazuri este asociată acestei omisiuni o altă atitudine, la fel de pernicioasă: i se atribuie lui Nae Ionescu nu vreun merit, ci dimpotrivă, efecte sterilizante asupra celor cu care a venit în contact, citându-se cazul unora dintre aceștia, care s-au ratat sau au dat o operă de dimensiuni reduse, cum ar fi Vasile Băncilă, uitându-se că nu în cantitate să valoarea operei unui scriitor.

4. În sfârșit, un al patrulea mod de a nu-l înțelege pe Nae Ionescu este și cel mai primejdios, pentru că izvorăște din buna-credință și are, deci, șanse să prindă în conștiința publică. I-am așeza în această categorie pe cei care se apropie de gândirea lui Nae Ionescu deopotrivă cu iubire și cu un instrumentar științific, dar *fără instrumentar religios ortodox*. Am avut ocazia, în multe rânduri, să constat cât este de primejdios să se apropie cineva de Nae Ionescu fără acest instrumentar.

Îndrăznesc să afirm chiar: *Nae Ionescu nu poate fi priceput în afara Ortodoxiei* (să nu se grăbească să jubileze propovăduitorii internaționalismului, cei care sunt dispuși să-i recunoască Profesorului doar un interes "provincial", "regional"; nici Hegel nu poate fi priceput în afara protestantismului!).

La aceste constatări m-a condus lectura unei încercări de apropiere de filozofia lui Nae Ionescu - o încercare onestă din punct de vedere intelectual - materializată într-o carte nepublicată încă, dedicată filozofiei lui, al cărei autor nu-l vom divulga. Buna-credință și o lectură avizată a textelor rămase de la Nae Ionescu, publicate sau nu, îl fac pe autor să descopere cheia de boltă a gândirii naeionesciene: *problema mântuirii*; dar neluarea în seamă a ceea ce Ortodoxia înțelege prin mântuire (nu mântuire prin faptă, ca în protestantism, nici prin iubirea aproapelui, ca în infernul filantropic catolic, ci prin iubirea de Dumnezeu, care, la Nae Ionescu, întocmai ca în Ortodoxie, stă înaintea iubirii aproapelui, cu toate consecințele ce decurg de aici) îl conduce pe autor la o încheiere contrară Ortodoxiei: aceea că Nae Ionescu și-ar fi ratat mântuirea și că ar fi profesat în consecință, origenista mântuire colectivă, mai ales în ultima parte a vieții sale. Este aici o concepție catolicizantă, evoluționistă, despre dogmă, care, nemulțumindu-te, îți dă prilejul să intervii asupra ei, s-o modifici, s-o transformi; și care nu consună nicicum cu modul cum Profesorul concepea Ortodoxia, pe care o prețuia tocmai pentru atașamentul ei nestrămutat față de Predanie, de Tradiția apostolică. Ni se pare că autorul tranșează aici celebra întrebare pe care Vulcănescu și-o punea: "Să fi alunecat aici Nae Ionescu de la poziția lui religioasă, a transcendenței asociale a creștinismului, la mântuirea socială prin politică?", în favoarea celei din urmă.

Autorul nostru ar fi avut ocazia să afle, dacă ar fi cunoscut esența Ortodoxiei, că ea concepe nația ca pe o comunitate de destin, Biserica însăși fiind trup mistic al lui Hristos; dar comunitatea spirituală nu se confundă cu una politică și soluțiile uneia sunt inoperante pentru cealaltă.

Opțiunea origenistă care îi este atribuită lui Nae Ionescu acuză o inconsecvență cu sine a Profesorului, despre probabilitatea căreia Vulcănescu ne prevenise cu câteva pagini mai înainte: "L-am urmărit de departe și pot mărturisi că, niciodată, în această peregrinare, Nae Ionescu nu s-a convertit, nu s-a schimbat, n-a trădat și nu s-a trădat".

A spune despre Nae Ionescu - cel care și-a deschis perelegerile universitare cu tăioasa lecție despre "Funcțiunea epistemologică a iubirii", la doar 29 de ani, dovedind astfel un creștinism deplin închegat, ferm, "nutrit din seva autentică a tradiției Părinților" (Vulcănescu), pe care nu doar îl propovăduia *ex cathedra*, ci îl și practica în deplină conformitate cu prescripțiile Bisericii - a spune despre un asemenea mărturisitor al dreptei credințe că, aproape 20 de ani mai târziu, ar fi regresat către erezia origenistă, este, desigur, o erezie.

De aceea, le-am cere tuturor celor care pun mâna pe o carte a lui Nae Ionescu, sau pe condeiul cu care vor scrie despre el, să facă mai întâi o rugăciune; pentru ei înșiși și pentru a lor înțelegere.

Avea dreptate Vasile Băncilă: nu oricui îi este îngăduit să se apropie de Nae Ionescu.

Dora MEZDREA

ORTODOXIA LUI NAE IONESCU (II)

Pr. Gh. CALCIU

(urmare din numărul trecut)

Fac aici o paranteză şi introduc o butadă a lui Petre Ţuţea. Pe când era la Aiud, în închisoare - relatarea o am de la el personal - a luat cuvântul la o şedinţă cu caracter obligatoriu a deţinuţilor politici. Atunci a vorbit pentru credinţă, a combătut ştiinţa materialistă, afirmând superioritatea teologiei. Butada era următoarea. "Teologia este singura ştiinţă adevărată. Toate celelalte ştiinţe umane, abia şi-au luat bacalaureatul. Ele mai au de parcurs o universitate pentru a ajunge la adevăruri generale. Teologia este singura ştiinţă adevărată, pentru că ea lucrează cu adevăruri absolute."

Poziţia aceasta, cu corecturile respective, o are şi Nae Ionescu, aşa cum o avem şi noi toţi. În perioada anilor imediat premergători celui de-al doilea război mondial, teologia ortodoxă românească, nu în totalitatea ei, încerca să se pună de acord cu ştiinţa, părându-i-se că anumite descoperiri revoluţionare noi puneau religia în umbră. Profesorul se ridică împotriva acestui servilism involuntar al teologilor faţă de ştiinţă: "Această atitudine care dezonorează teologia, pentru că o atinge în demnitatea ei de ştiinţă de sine stătătoare, cel puţin tot atât de curată ca toate celelalte ştiinţe, şi care înfăţişează pe ostenitorii respectivi nu numai ca neştiutori, dar şi ca neconvinşi ai teologiei, este fundamental falsă" (p. 30).

Toţi aceşti teologi care încercau să refacă acordul cu ştiinţa sucombau în moralism, socotind că religia este, în primul rând, un cod de comportament superior oricărei alte etici. Nae Ionescu a sesizat exact pericolul şi s-a ridicat împotriva lui. Aceşti teologi afirmau, opus chiar propriei lor intenţii, că religia s-a perimat şi că numai morala rămâne etern valabilă, ceea ce constituia nu numai un nonsens, dar şi o abdicare de la poruncile divine.

Nae Ionescu face o distincţie netă între religie şi morală, în articolul cu acest titlu. El constată că un om religios adevărat este şi un om moral, dar moralitatea lui este numai o consecinţă a religiozităţii sale. "A înlocui religia printr-o predică morală - spune profesorul - înseamnă a crede... că religia poate fi redusă la morală. Asta însă ne-ar îndepărta de la adevăratul sens al ortodoxiei şi ne-ar arunca iremediabil în lagărul unui «protestantism care a luat câmpii» (pentru a întrebuinţa chiar termenul domnului Profesor Iorga)" (p. 32).

Îmi aduc aminte că profesorii mei de teologie, în special părintele Rezuş, care preda Teologia Fundamentală, subliniau şi ei această distincţie netă între morală şi religie, pe de o parte, şi între religie şi ştiinţă, pe de alta. El ne spunea la cursul lui care înlocuia Apologetica de altă dată: "Punerea de acord a religiei cu ştiinţa este un fapt istoric depăşit. Ea aparţine sfârşitului Evului Mediu şi Renaşterii. În prezent, ştiinţa este aceea care trebuie să se pună de acord cu religia."

Mi se pare un fapt foarte adevărat. Dar nu acesta trebuie să fie lucrul cel mai important pentru credinţă, căci ştiinţa este o creaţie umană care şi-a înrobit creatorul, pe care l-a făcut, în cel mai bun caz, o anexă, atunci când nu l-a transformat în victimă. Pentru ortodoxia trăită în duhul Sfinţilor Părinţi ai Bisericii, cunoaşterea raportului faţă de Dumnezeu este chestiunea esenţială. Acest raport este unul de umilinţă, după modelul umilinţei desăvârşite, Hristos.

Ortodoxia vorbeşte despre *kenoza* lui Dumnezeu. Kenoza este un cuvânt foarte complex; el implică umilinţă, coborâre, dezbrăcare de slavă, adică exact ce a făcut Iisus când a acceptat să se întrupeze pentru noi, făcându-se subiect al kenozei. Este adevărat că nu am întâlnit cuvântul kenoză la Nae Ionescu, dar afirmaţiile kenotice nu lipsesc deloc de la el.

Textul de la care au plecat teologii în această privinţă este la *Filipeni* 2, 6-10. Va trebui să citez integral, deoarece foarte puţini creştini, chiar intelectuali de frunte, ştiu acest lucru: "...Care, în chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpire a socotit a fi El întocmai cu Dumnezeu. Ci S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor şi la înfăţişare aflându-se ca un om. S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se Tatălui până la moarte, şi încă moarte pe cruce. Pentru aceea, şi Dumnezeu L-a preaînălţat şi I-a dăruit Lui nume care este mai presus de tot numele: ca în numele lui Hristos tot genunchiul să se plece, al celor cereşti, al celor pământeşti şi al celor de dedesubt. Şi să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl."

A fost un citat lung, dar necesar. Nae Ionescu tocmai despre această "deşertare" vorbeşte, care este o subliniere ortodoxă. Catolicii au insistat pe suferinţă şi pe gloria Mântuitorului, pe aspectul juridic al răscumpărării, dar kenoza au studiat-o mult mai puţin.

Profesorul, căruia nu i-a scăpat nimic din sensurile ortodoxiei, spune: "Primul act al lui a fost de umilinţă şi de supunere. Şi-a recunoscut natura pământească, atâta vreme cât nu-i sosise încă ceasul; şi a acceptat legea firii în care se întrupase, înţelegând că ceea ce era dumnezeiesc în El abia mai târziu trebuia să lucreze" (p. 40).

Toată această kenoză este însoţită de durere, de suferinţă. Nae Ionescu cunoaşte şi recunoaşte suferinţa drept un dat permanent al existenţei omului, o trăsătură aproape structurală lui, din clipa căderii în păcat. Într-o scurtă incursiune în gândirea filozofică şi teologică a lumii, el analizează poziţia acestor şcoli şi curente faţă de durere.

Budismul aşează durerea chiar la baza existenţei, afirmând prin aceasta caracterul ei de necesitate absolută. Din această stare, omul se smulge prin negarea existenţei, adică prin transgresarea din realitate, saltul la Nirvana. Dar, această ieşire este un salt în gol. Nirvana este nonexistenţa.

Recunoscând inteligenţa şi frumuseţea construcţiei filosofice a moralismului negativ budist, autorul se întreabă retoric "dacă această subtilă şi confuză dialectică, înfăţişată sub forma unei exagerate cosmogonii, este, cu adevărat, mai impunătoare decât recunoaşterea simplă, dar tragică a durerii, aşa cum o face creştinismul".

Nici o cultură, nici o filozofie trecută şi prezentă nu a putut ignora suferinţa sau durerea, căutând s-o rezolve într-un anumit fel: lumea greacă, dincolo de estetismul ei senin şi de hedonismul afirmat, era profund măcinată de prezenţa durerii în lume, prezenţă pe care filosofii căutau s-o explice, s-o accepte, sau s-o evite. Erosul grec era înfrăţit cu moartea, hedonismul era, de fapt, "expresiunea unei dorinţi crescute şi împuternicite de golul rece al durerii" (p. 46).

Împotriva acestui estetism festiv şi fals, cinismul grec era o sfidare a suferinţei, fără să fie o rezolvare a ei. Cinicul nu aducea o soluţie umanităţii îndurerate, ci se însingura, se impunea printr-un prestigiu de orgoliu şi de dispreţ faţă de ceilalţi. Nici o soluţie. Pe de altă parte, epicureismul, pe care vulgul îl înţelege greşit ca pe o petrecere continuă pentru a evita suferinţa, era un sistem de purificare prin plăcere, până se ajungea la ataraxia lui Epicur, care însemna o evaziune în faţa suferinţei şi care trebuia să ducă, în consecinţele ei ultime, la sinuciderea teoretizată şi practicată de Hegesias cel întunecat.

Acest faliment al gândirii greceşti dovedeşte că ceea ce urmăreau grecii cu atâta stăruinţă, izgonirea durerii din lume, era o imposibilitate şi că, dincolo de seninul artei şi gândirii greceşti, sta ca o sentinelă neagră şi terifiantă suferinţa, "care se strecoară pretutindeni, acolo unde nevoia fericirii se face simţită" (p. 47).

Spre deosebire de toate aceste atitudini prezentate până aici, creştinismul consideră durerea ca pe o realitate, dar nu caută s-o nege, ci s-o *valorifice*. "De la răstignire - afirma Nae Ionescu - lumea ştia că nu durerea sau bucuria, ca atare, sunt hotărâtoare pentru suferinţa sau bucuria noastră, ci atitudinea pe care personalitatea noastră spirituală o păstrează în faţa lor" (p. 48). În felul acesta, autorul ajunge la convingerea profund creştină că durerea însăşi poate deveni un izvor de nesfârşită bucurie, dacă îndeplineşte un rol şi capătă un sens în efortul nostru de a atinge mântuirea. Pentru el, creştinismul este o dezlegare dumnezeiască a problemei lui Iov, dreptul care suferă.

Sunt surprins că Nae Ionescu nu a invocat niciodată, în această explorare a cauzelor suferinţei în lume, conexiunea ei adâncă, în psihologia omului, cu teama de durere pe care o găsim atât de frapantă în *Capetele* Sfântului Maxim Mărturisitorul. În esenţă, Sf. Maxim spune că suferinţa ne-a devenit structurală după căderea în păcat şi că atitudinea creştină, consecinţă a atitudinii lui Hristos, este de acceptare a ei cu curaj şi cu umilinţă, pentru a face din ea elementul de bucurie al mântuirii noastre. Dar, spune el mai departe, omul este speriat de durere şi fuge de ea, refugiindu-se în plăcere. Plăcerea însă, o dată consumată, naşte durere, şi atunci omul fuge după altă plăcere şi mai mare, căci există un vârtej ascendent al plăcerii consumate, în care omul intră cu necesitate. Şi aşa, din plăcere în durere, şi din durere în plăcere, ajungi în pragul morţii şi al disperării absolute, clipa în care înţelegi inutilitatea fugii de durere, rolul salvator al suferinţei. Dar este prea târziu.

Sfinţii Părinţi au vorbit mereu despre o dizolvare a fiinţei noastre în Hristos-suferind, despre regăsirea fiinţei noastre în Învierea Domnului. În cuvinte proprii, Nae Ionescu afirmă şi el acelaşi lucru de pe poziţia lui de filozof creştin, cunoscător al dogmelor creştine: "Lumea trebuie să tindă iar către El, să se destrame în El, să renunţe în El la fiinţa ei şi totul va reintra din nou în echilibru, în plenitudine" (p. 50).

Voi lăsa la urmă problema Învierii, aşa cum o vede Nae Ionescu şi voi prezenta celelalte teme, pentru ca să încununăm acest studiu cu glorificarea omului prin Iisus.

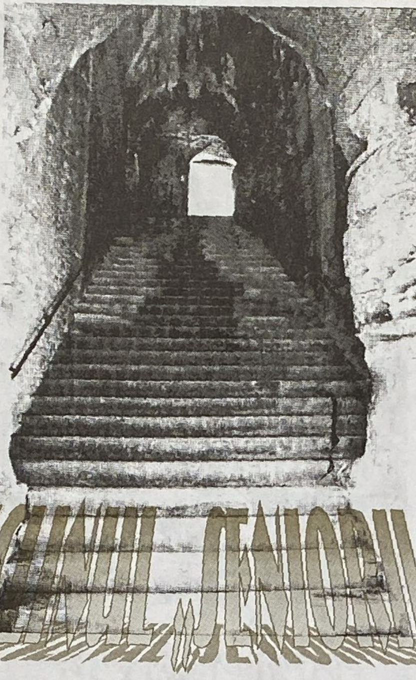
Cineva ar putea întreba: "De ce se ocupă Nae Ionescu de toate aceste probleme, de ce nu se limitează la domeniul lui filozofic şi se bagă în treburile teologilor? Nu cumva vrea să le dea lecţii de dreaptă credinţă?".

Nae Ionescu este un filozof creştin. Ca toţi filozofii, este şi el preocupat de problemele esenţiale ale gândirii şi destinului uman: existenţă, moarte, salvare, Dumnezeu şi lume. Fiind un filozof creştin, este normal să dea răspuns la toate aceste probleme în sensul religiei creştine şi, mai mult, al celei ortodoxe. Să nu uităm că unele curente în teologia modernă au fost susţinute, în cea mai mare măsură, de filozofi. Aşa este cazul neotomismului.

Este normal, ca pentru el, problema mântuirii şi a căilor de a ajunge la ea, viaţa, moartea şi învierea, să fie preocuparea cea mai imperioasă. Ataşat total la ortodoxism, el caută să-şi explice caracteristicile cele mai specifice ale ortodoxiei şi să nu lase nimic din ceea ce este mai important în teologia şi practica noastră. Uneori, el este puţin cam prea polemic, în special faţă de protestantism, dar nimeni nu îi poate reproşa manifestarea sentimentului lui de ataşament la Biserica din care face parte. El nu era un simplu teoretician, ci *trăia* credinţa în toată intensitatea ei. Cine crede în ceva devine propagator al credinţei lui. Cel mai adesea caută să explice filosofic şi psihologic deosebirea dintre cele trei culte principale, fireşte cu aserţiunea superiorităţii ortodoxiei. Dacă nu crezi în superioritatea Bisericii tale, atunci nu-ţi rămâne decât s-o părăseşti.

Înainte de a aborda studiile lui despre ortodoxie, catolicism şi protestantism, vom căuta să vedem cum înţelege el noţiunile fundamentale ale creştinismului, ca: iertarea, iubirea, predania, sau tradiţia etc.

(va urma)

În articolul intitulat “Corneliu Coposu a știut când să moară”, editorialistul cotidianului *Adevărul*, Cristian Tudor Popescu, la câteva zile după încheierea Congresului Partidului Național Țărănesc Creștin Democrat, comenta în următorii termeni dorința neîmplinită a multora dintre adepții Opoziției ca fruntașul țărănist să mai fi trăit câteva luni: “Fiind un om politic între atâtea animale politice, Coposu nu i-a ascultat și a știut să moară la timp. Adică exact în momentul în care perseverența PNȚCD în ideile promovate de un lider a cărui autoritate morală descuraja orice contrazicere - monarhism, opoziție de dragul opoziției, inflexibilitate politică, blocarea întineririi conducerii partidului - ar fi devenit fatală în perspectiva alegerilor din 1996”.

În contrast cu rigiditatea morală a lui Corneliu Coposu, păguboasă în planul realizărilor politice imediate, ziaristul citat mai sus îl apreciază în termeni elogioși pe noul președinte al noul PNȚCD, Ion Diaconescu. “Domnia-sa are tăria să pună o frână fermă sterilei visătorii monarhiste - a anulat intonarea imnului regal la Congresul PNȚCD - precum și izbucnirilor anticomuniste fără noimă ale lui Ticu Dumitrescu sau Răzvan Dobrescu; și va ști cu siguranță să-l potolească, în cadrul Convenției, și pe guralivul Cerveni... Dl. Diaconescu a evitat, gândind politic corect, interzicerea negocierilor cu forța electorală incontestabilă care rămâne PDSR”.

✦

Mărturisim că, în decursul celor șase ani care s-au scurs de la evenimentele din Decembrie ’89, nu puține a fost prilejurile în care ne-am exprimat dezacordul cu unele afirmații, atitudini și manifestări ale fruntașilor național-țărăniști proveniți din rândul foștilor deținuți politici. Le reproșam acestora că, participând cot la cot cu membri marcanți ai Partidului Comunist (inclusiv cu Ion Iliescu) la “procesul de democratizare a României”, confereau de fapt onorabilitate politică unor indivizi care serviseră până mai ieri dictatura comunistă, mulți dintre ei fiind vinovați moral și chiar penal de fapte infamante, comise în dauna neamului românesc.

Drept și bine ar fi fost ca foștii deținuți politici să-și desfășoare activitatea *numai în cadrul AFDPR*, făcând din această asociație *un for și o instanță morală pe deasupra partidelor politice*. Nerespectând acest comandament, foștii deținuți politici, deveniți deputați sau senatori, au contribuit, prin prezența lor în Parlament, la decorul democratic de care avea nevoie Puterea neocomunistă.

La observația făcută mai sus s-ar putea obiecta că dacă în Decembrie ’89 foștii deținuți politici nu s-ar fi angajat în politică, astăzi nu ar exista Opoziție. Nimic mai greșit decât această supoziție. Nu numai că ar fi apărut, spontan, partide de opoziție la guvernarea Iliescu, dar ele ar fi fost mult mai radicale decât partidele grupate în Convenția Democratică. O dovadă în acest sens o constituie Partidul Democrat, condus de fostul prim-ministru Neuländer-Roman, care, în multe privințe, combate mai viguros actuala Putere decât o fac celelalte partide de opoziție. De asemenea, C.V. Tudor nu ar fi așteptat patru ani pentru a-și disputa întâietatea cu Ion Iliescu, iar Gh. Funar nu s-ar fi mulțumit numai cu câteva portofolii periferice. Ar fi luptat să dobândească integral guvernarea.

Cu excepția unui strat subțire contonat în perceptele ideologiei marxiste, foștii comuniști sunt avizi de putere și de câștiguri dobândite fără muncă. Dacă nu ar fi fost teama de Opoziția anticomunistă, care să-i oblige să se coalizeze pentru a-și păstra privilegiile, rechinii de teapa lui C.V. Tudor, Funar, Gavra, Adrian Păunescu etc. etc., s-ar fi sfâșiat demult între ei, creând climatul pentru o adevărată revoluție morală, de care țara și neamul au imperioasă nevoie.

✦

Participarea foștilor deținuți politici la viața politică activă aduce în actualitate o problemă delicată: problema vârstei. Abordând această problemă, Dl. Ion Diaconescu, proaspătul președinte al PNȚCD, face următoarele două afirmații, pe care *Academia Cațavencu* nu scapă prilejul să le amendeze. Prima: *“Cât timp vor mai fi valizi seniorii partidului, aceștia vor rămâne la conducere”*. Cea de a doua: *“Media de vârstă* [a conducerii partidului - n.n.] *este în jur de 52 de ani, o vârstă colosal de tânără pentru politică”*.

Privitor la prima afirmație, se pare că atât președintele partidului, Dl. Ion Diaconescu, cât și prim-vice președintele, Dl. Gabriel Țepelea, și-au rătăcit certificatele de naștere. Pentru a nu fi însă considerați cârcotași, menționăm următoarele cifre care precizează vârsta la care câteva nume sonore de politicieni au înțeles să părăsească scena politică.

Winston Churchill și-a luat rămas bun de la viața politică la vârsta de 81 de ani, după ce timp de aproape o jumătate de veac a participat direct la politica Angliei.

Charles de Gaulle s-a retras din politica activă la vârsta de 79 de ani, după ce a condus destinele Franței în cele mai dramatice momente din istoria contemporană a Republicii.

Ronald Reagan a renunțat la politica activă la vârsta de 78 de ani, după ce a deținut timp de 8 ani demnitatea de președinte al Statelor Unite.

François Mitterand s-a retras din viața politică la vâsrat de 79 de ani, după ce timp de 14 ani a deținut demnitatea de președinte al Franței.

Și, în același context, să-l menționăm și pe Helmut Kohl, care este de 14 ani cancelarul Germaniei, vârsta lui actuală fiind de 66 de ani.

Față de precizările de mai sus, suntem îndrituiți să ne întrebăm: ce altceva decât anii petrecuți în închisoare ne pot oferi, drept garanție a capacității lor politice, atât Dl. Ion Diaconescu, la cei 79 de ani pe care îi poartă pe umeri, cât și Dl. Gabriel Țepelea, ajuns la venerabila vârstă de 80 de ani? În această ordine de idei, poate că ar fi fost util să ni se precizeze *când* un octogenar încetează să mai fie valid. Valid atât fizic, cât și intelectual.

Cât privește cea de a doua afirmație, cea referitoare la vârsta medie “colosal de tânără” a conducătorilor PNȚCD, ne îngăduim să-i sugerăm Dlui. Ion Diaconescu un procedeu prin care acest indicator statistic poate fi îmbunătățit, astfel încât “vârsta medie” să devină mai “colosal de tânără” decât este în prezent. Să mai coopteze în conducerea partidului încă doi, trei Ionuți și “vârsta medie” va scădea spectaculos!

Procedeul nu este însă lipsit de riscuri. Aplicându-l, s-ar putea să se comită și alte indiscreții din intimitatea Partidului Național Țărănesc pe lângă noutatea că Iuliu Maniu s-ar fi ocupat direct de arestarea Mareșalului Antonescu. Dar pentru a nu fi acuzați de colportare de calomnii la adresa marelui om politic, este bine să cităm dintr-un interviu acordat cotidianului *România liberă*: “Dacă nu ar fi existat decalarea de pe 26 pe 23 august, bunicul meu era cel care era mandatat de către Maniu și de către Rege să se ocupe de arestarea Mareșalului Antonescu. Prin această decalare, a apărut Bodnăraș de la comuniști”. Comentariile la astfel de afirmații sunt de prisos. Poate doar că “vârsta medie” nu-i întinerește pe octogenari și nici nu-i maturizează pe cei cruzi...

✦

O discuție purtată de comentatorul politic al postului de radio BBC cu Dnii. Radu Vasile, noul secretar general al PNȚCD, Mircea Ciumara, membru plin al BCCC, și Răzvan Dobrescu, membru supleant al aceluiași for al partidului, ne-a dus cu gândul la anecdota moralizatoare despre văduva japoneză pe care soțul, aflat pe patul de moarte, a rugat-o să-i rămână credincioasă măcar până se va usca pământul de pe mormânt. A doua zi după înmormântare, văduva se zorea să zvânte cu evantaiul pământul încă reavăn de pe mormânt...

Cu prilejul acelei discuții, am aflat, declarația fiind făcută în termeni categorici, că “PNȚCD nu este partid monarhist”. Am mai aflat, apoi, că PNȚCD nu este robul unor principii imuabile și că, în consecință, partidul condus până deunăzi de Corneliu Coposu nu respinge din capul locului orice formă de colaborare cu actuala Putere, adică o colaborare cu criptocomuniștii. Totul depinde de rezultatul alegerilor din acest an. Dacă va câștiga alegerile, PNȚCD se va menține ferm pe poziția anticomunistă a “Seniorului”. Dacă însă rezultatele alegerilor nu vor fi concludente, atunci se va face apel la definiția politicii ca “artă a compromisului”, găsindu-se un *modus vivendi* acceptabil cu actuala Putere. Un punct de vedere pe care președintele partidului, Dl. Ion Diaconescu, nu numai că nu l-a dezavuat, dar l-a întărit, în repetate rânduri, cu prilejul frecventelor sale apariții pe micul ecran.

✦

Noul curs politic adoptat de PNȚCD, cu girul “seniorilor valizi” din partid (aceștia fiind, cu excepția Dlui. Ion Rațiu, foști deținuți politici), ne obligă să ne întrebăm dacă nu cumva după moartea lui Corneliu Coposu, partidul nu revine la orientarea pronunțat de stânga pe care a avut-o în perioada interbelică, orientare formulată de Petre Pandrea în următorii termeni: *“Dușmanul este la dreapta”* și *“Nu există adversari la stânga”*.

Desigur, orice partid politic urmărește “a ajunge la puterea de a guverna”, dar aceasta numai dacă eforturile depuse în acest sens au în vedere “realizarea unui ideal etic social”. Or, orice colaborare cu comunismul înseamnă o negare a acestui principiu. Așa stând lucrurile, dobândirea puterii de a guverna *fără a ține seama de prețul plătit* devine un act profund imoral.

De aceea ar fi fost bine ca membrii PNȚCD, foști deținuți politici, să iasă din actualul joc politic, lăsând formulele de mezalianță cu Puterea comunistă pe seama Dlui. Mircea Ciumara și a cohortei de foști membri PCR care au invadat partidul lui Iuliu Maniu, fără să fi făcut însă un prealabil popas pe “drumul Damascului”. În orice caz, o Opoziție politică condusă de personalități ca Dnii. Dinu Patriciu sau Petre Roman s-ar putea dovedi mai eficace decât opoziția făcută de Dnii. Ion Diaconescu și Gabriel Țepelea. Primii cunosc Puterea din interior. Ceilalți se pare că i-au uitat colții.

Gabriel CONSTANTINESCU

1996 ✦ RETROSPECTIVA ✦ 1996

RECVIEM PENTRU SUPRAVIEȚUITORI

"EFECTUL DE SERĂ" AL DEMOCRATURII

Democratura este una dintre sintagmele predilecte din discursul politic al lui Emil Constantinescu înainte de a deveni președinte, prin ea fiind vizată impostura democrației "originale"... Disocierile erau cu atât mai necesare cu cât puterea de atunci (și nu încă întreaga clasă politică) excela în diabolica "artă" a echivocului...

Democratura nu este însă limitată la "originalitatea" regimului Iliescu. În *Istoria Europei* (coordonatori J. Carpentier și F. Lebrun) se face distincția între autentica democrație (ateniană) și pseudo-democrația (romană) în care "în ciuda încercării de armonizare a diferitelor forme de guvernământ, *puterea este în mâna unei minorități privilegiate* în cadrul unui sistem în care *democrația nu e decât o aparență*!"

E cazul să ne întrebăm: la doi ani de la *schimbarea* echipei politice de la putere, ce altceva s-a mai schimbat? Respirăm oare aerul adevăratei democrații sau ne sufocă în continuare "efectul de seră" al democraturii?

(Re)forme fără fond avem, autorități (care nu își exercită autoritatea) avem, reprezentanți parlamentari (care nu ne mai reprezintă) avem, la capitolul *Minorități* stăm chiar deosebit de bine. Ar mai fi de îndreptat doar câteva "chichițe": punctul 8 al *Proclamației de la Timișoara* (care, pentru Emil Constantinescu, *nu mai este de actualitate*), ca și dezvăluirea adevărului despre revoluția (sau - ca să ne spălăm pe mâini - *evenimentele* din Decembrie), ca și legea deconspirării poliției politice - toate amânate la calendele grecești... Dar tocmai eterna amânare a acestor priorități devenite *inactuale*, "exilate" temporar (?) din conținutul reformei (limitate doar la aspectul economiei nefuncționale) de către reformiștii "pragmatici" și "realiști", definește fără echivoc *minoritatea privilegiată* care administrează (cu toate formularele democrației riguros completate) statul român la ora actuală, și anume *mafia securistă*. Ei și? - ridică nepăsători din umeri cei pe care aerul neepurat de toxine al democraturii nu îi sufocă (deocamdată), victime intoxicate de către *subteran* dar viguros curent de opinie conform căruia *ei* (securiștii) ne-au scăpat de Ceaușescu, *ei* sunt specialiștii care se pricep să ne conducă, *ei* (prin privatizare și manageriat) își vor schimba în cele din urmă mentalitatea, devenind din comuniștii de azi liberalii de mâine...

Nu e așa. Securitatea relansată prin hăcuirea stăpânului (deposedat atât de "prerogativele" puterii, cât și de fondurile de care nu se mai aude nimic) nu vrea democrație liberală, cu standardele ei de bunăstare și civilizație *pentru toți* (patroni și angajați deopotrivă), ci capitalism bananier, în care angajații prost plătiți, înfometați, lipsiți de energia care să le permită revendicări, se târăsc la picioarele patronilor, la fel cum aceștia, la rândul lor, s-au târât cândva la picioarele fostului stăpân.

Nu demult, englezii solicitau insistent listele cu masoni, adică *deconspirarea masoneriei*. Recent, tot englezii își exprimau îngrijorarea față de numeroșii homosexuali din guvernul Blair ("deconspirați" de o anumită parte a presei), nu pentru că ar fi homosexuali (ceea ce în Anglia e deja o "tradiție"), ci pentru că, în cercul lor închis, trăgându-se și susținându-se unii pe alții în structurile puterii, *acționează ocult*, ca o mafie. Englezii, cărora de multă vreme le curge prin sânge adevărata democrație, au sesizat la timp pericolul glisării spre *democratură*, prin dispariția concurenței (ca principiu promotor al celei mai avantajoase oferte) de pe piața politică.

În condițiile instaurării oculte a unei oligarhii străine (și adverse!) față de interesul național, necesitățile social-economice ale majorității nu mai sunt detectate și receptate prin promovarea concurențială a ofertei politice de jos în sus. Oculta minoritate privilegiată își impune de-acum, în detrimentul majorității, necesitățile *ei*, transmise de sus în jos prin coruperea, șantajul, amenințarea reprezentanților politici ai majorității. Aparențele democrației pot fi respectate până la organizarea de alegeri libere (!!!), dar delegații forțelor politice câștigătoare își întorc (ca floarea-soarelui) fața de la electoratul trădat la "soarele" (nevotat) al oligarhiei atotcorupătoare. În această situație, instituțiile statului de drept funcționează *de fapt* numai pentru această oligarhie ocultă. Atunci când drepturile consfințite de constituție ale cetățeanului intră în conflict cu interesele acestei oligarhii, instituțiile intră într-un soi de grevă (nedeclarată) față de cetățeanul pe care îl plimbă de la Ana la Caiafa, până când acesta renunță, scârbit, epuizat, resemnat, la revendicarea drepturilor sale... Autoritățile statului își *exercită autoritatea împotriva cetățeanului* astfel reprimat. Ce-i rămâne de făcut acestui cetățean, dacă vrea să trăiască în aceste condiții, este să se integreze în interesele (atât de evidente!) ale mafiei instalate la putere. În *democratură*, mașinăria, instituțiile specifice democrației funcționează, dar prin "venele" lor circulă, de sus în jos, numai sângele intereselor prioritare ale Securității nedeconspirate și "liberalizate". În această situație, zadarnic vom calchia la nesfârșit instituțiile occidentale, căci copiile obținute vor semăna cu originalul așa cum un mancurt seamănă cu un om...

ȘI IAR RĂMÂNE TOTUL O LUNGĂ TEORIE...

Pentru a curma această impostură este necesară *selecția* oamenilor politici numai în funcție de capacitatea acestora - ceea ce ar presupune, însă, elaborarea unor criterii drastice (odată cu organismele de resort care să le aplice) de definire și testare a capacității aspiranților la statutul de om politic...

Care este, bunăoară, *capacitatea* de efort cerebral, de analiză, sinteză și promptă decizie, capacitatea de luptă politică, de a face ordine în propriul partid, de aici în Convenție, de aici în coaliție, și de aici în întreaga țară, a actualului lider P.N.Ț.C.D.? Când nu încurcă borcanele (confundând, festiv, data de *1 Decembrie* cu *1 Mai*), "figura de stil" predilectă a acestei statui a "seninătății" pare a fi anacolutul... Dacă, pe lângă subiect și predicat, exprimarea mai necesită și câte un afurisit de complement sau vreun pezevenghi de atribut, ca să nu mai vorbim de acele "subversive" propoziții subordonate, d-l Diaconescu taie brusc nodul gordian al frazei cu câte o interjecție cu valoare (numai pentru domnia sa) predicativă, din repertoriul "e-he-he" și "ă-hă-hă", autosuspendându-se șoltic din relația sa cu "andrisantul" rămas cu buza umflată, în așteptarea mesajului politic...

Ce-i drept, d-l Diaconescu a ajuns la concluzia că ar cam trebui să cedeze scaunul, dar, vai, nu găsește pe nimeni vrednic, fiind condamnat în continuare la locul de muncă - adică să tragă P.N.Ț.C.D. afară de pe scena politică și din istorie... Cât de *național* este acest partid, dacă eludează sistematic pericolul dezintegrării statului național? Cât de *țărănesc*, dacă nu are ca prioritate restaurarea clasei țărănești în cadrul unei agriculturi funcționale, care să absoarbă muncitorimea din sectoarele falimentare ale industriei? Cât de *creștin*, dacă dă la cap adevăraților urmași ai lui Coposu, de ale cărui moaște politice știe însă să se prevaleze în scopuri electorale? Și cât de *democrat*, dacă evită convocarea unui congres care să-i rezolve odată criza de identitate? Altminteri, el manifestă, o relativă intransigență, de pe soclul uzurpat al lui Maniu, față de "labilitatea" politică a ciociolinelor pediste. Dar dacă stăm strâmb (asta fiindu-ne *starea de fapt*) și judecăm drept, oare actuala conducere P.N.Ț.C.D. nu joacă și ea la două capete? După ce, la vârf, a bătut palma cu U.D.M.R.-ul, acceptând peste capul electoratului înființarea universității maghiare de stat, același *vârf* încearcă să scoată castanele din foc cu mâna justiției devenite subit independente!... Dar cu legea dosarelor cum rămâne? Dar situația lui Ticu Dumitrescu în acest partid? Dar contractul cu România? Argumentul încălcării, mai bine zis al anulării acestuia, îl constituie invocarea necesarei coalizări pentru a trece puntea guvernării...

În condițiile în care deosebirile esențiale *de imagine* dintre P.D. și P.N.Ț.C.D. sunt (și ele) terminate, cetățeanului "neturmentat" nu-i mai rămâne de ales decât între o ciociolină "charismatică", care, ce-i drept, știe și poate să se bată pentru a-și vedea realizat marele "ambiț", și o ciociolină mumificată, mulțumindu-se doar cu mimarea zaharisită a unor *aparențe onorabile*...

TREBUIAU SĂ POARTE UN NUME...

Dacă regimul Iliescu a fost *și* de stânga *și* de dreapta, acționând, la umbra etatismului în floare, pentru "liberalizarea" și implementarea mafiei securiste, regimul Constantinescu nu este *nici* de stânga, *nici* de dreapta...

Pentru că începuseră să se facă auzite unele voci care solicitau un bilanț, d-l Constantinescu și-a coborât privirile din sfera *macro* (unde *realizările* curg căcălău) și s-a uitat atent la realitatea din jurul său. Ce să vezi? Vorba lui Creangă: "Brânză-n cui, lapte acru-n călămări, chiu și vai prin buzunări"! În aceste condiții, președintele a "decretat" că tranziția s-a terminat (o dată cu țara...). Dar luminița de la capătul tunelului tot nu se zărea... Și atunci, președintelui nu i-a mai rămas decât elaborarea unui program de făurire a societății de tranziție multilateral dezvoltate... Și astfel, distinsul universitar a lansat pe piața ideilor conceptul de *post-tranziție* care, logic, ar însemna o (nouă!) tranziție, de la vechea tranziție (încheiată, în "viziunea" d-lui Constantinescu, și devenită de-acum pre-tranziție) la viitoarea tranziție post-post... mortem! Explicații teoretice edificatoare vom primi probabil în primul tom din "gândirea" președintelui...

După mai bine de doi ani de exercitare a mandatului, d-l Constantinescu orbecăie încă în labirintul unei imposturi mai cețoase și mai consistente în echivocuri decât cea în care se complăcea Ion Iliescu. În esență, Iliescu a fost totuși coerent cu premizele sale, netrădându-și "idealurile": nu s-a lepădat de comunismul ale cărui valori au fost doar "întinate", nici nu L-a scos pe Dumnezeu în față, pe post de agent electoral, declarându-se chiar "liber-cugetător"...

D-l Constantinescu a fost însă mandatat de electoratul său ca să ia taurul de coarne și să taie-n carne vie. Dar, după venirea sa la putere, a rămas "încremenit în proiect"...

Pe ce s-o fi bazat oare d-l Constantinescu, ca *să nu-i schimbe din funcție*, atâta amar de vreme, pe de-alde Cochinescu și Măgureanu, înscăunați de Ion Iliescu în fruntea unor instituții-cheie precum Procuratura și S.R.I.-ul? De ce atunci când, în sfârșit, a catadicsit să reteze aceste două capete ale balaurului roșu, a făcut-o numai cu sula (presei) în coaste?

...Apoi *schimbarea de optică* a emanatului Pieței Universității față de punctul 8 al *Proclamației de la Timișoara*, pe care nu îl mai socotește de actualitate - aceasta reprezentând, de fapt, apostazia politică a d-lui Constantinescu.

...Apoi *schimbarea sentimentelor* sale față de Alianța Civică (etichetată drept "club al frustraților") și garantarea (făcând parte din același proces de schimbare) din partea celui eliberat de frustrări pentru realizații Viorel Cataramă și Sorin Dimitriu...

...Apoi *schimbarea din funcție* (pentru liniștea *lor*...) a lui Victor Ciorbea și înlocuirea sa cu un văcăroi țărănist (după chipul și asemănarea opoziției dinafara și *dinăuntrul* P.N.Ț.C.D....), sau, ulterior, a ministrului Daniel Dăianu, pentru că acesta nu vroia în ruptul capului să-și dea acordul scris pentru mega-escrocheria achiziționării de *cobre* (de parcă nu ne fripseserăm îndeajuns cu *pume*...)...

Astfel că, a început *să se lamenteze* (cum că justiția, bunăoară, n-ar merge cum trebuie...), încercând *să paseze responsabilitatea* pentru nereformarea... reformei (de la nivelul miniștrilor i-responsabili ca degrevați de responsabilitate, la cel al directorilor de întreprinderi), pentru ca în cele din urmă să solicite *o schimbare de mentalitate* din partea celor care așteptau ca lucrurile să se schimbe...

...Ceea ce ar însemna să acceptăm ca poliția, de pildă, să nu-i mai "salte" pe răufăcători, nici să-i strângă cu ușa (de fapt, nici nu prea se mai ostenește s-o facă), ci să aștepte impasibilă din partea acestora o "schimbare de mentalitate"... Sau ca armata să-și fumeze în tihnă *țigaretele* din dotare, așteptând ca dușmanul care ne-ar invada țara să facă stânga-mprejur, iluminat de o subită "schimbare de mentalitate"...

Desigur că se impun câteva întrebări dureroase:

1) A intenționat oare d-l Constantinescu să ducă de nas, de la început, Alianța Civică și să "dribleze" flerul lui Corneliu Coposu, care l-au desemnat, susținut și girat în fața electoratului ca unic candidat la președinție din partea Convenției?

2) Ar fi putut oare să procedeze altfel decât glisând dintr-un compromis într-altul, în condițiile în care Securitatea, aflată la ea acasă în "patrulaterul roșu", a penetrat masiv (în absența suspectă a oricărei verificări!) și partidele aflate în opoziție până la alegerile din '96?

Dincolo de orice răspuns, cert este că, la peste doi ani de când așteptăm să vedem *o schimbare*, d-l Constantinescu se prezintă cu desăvârșire *schimbat*! De aici, altă întrebare:

3) Se cuvine să încărcăm "nota de plată" a actualului președinte cu toate iluziile noastre pierdute?

Da, se cuvine; căci, după cum toată abjecția și toate spasmele comunismului muribund trebuiau să poarte un nume, un singur nume, și atunci li s-a spus *Iliescu*, tot astfel toate aspirațiile, toate speranțele pe care am fost chemați să le reclădim împreună, au purtat, la rându-le, un singur nume: *Constantinescu*.

ULTIMA SOLUȚIE...

Se poate afirma că democrația este starea naturală nu doar a națiunii, ci a întregului univers creat, răscumpărat și condus de Dumnezeu-Tatăl, Dumnezeu-Fiul și Dumnezeu-Duhul Sfânt; iar Aceștia trei *una* sunt. Ca o copie palidă a acestei "structuri" divine, statul de drept se întemeiază și el pe existența funcțională a trei puteri (legislativă, executivă, judecătorească), care dau *conținut*, prin activitatea lor, *formei* numite stat.

Precum în cer Dumnezeu nu îl obligă pe omul creat să facă voia Lui, ci îl previne asupra consecințelor, lăsându-l pe cel avizat să-L aleagă în deplină libertate, *așa și pe pământ* statul de drept respectă liberul arbitru al individului ca parte integrantă în armonia întregului.

Precum în cer democrata ordine divină a putut fi încălcată prin tentativa luciferică de a-L detrona pe Creator și de a instaura o "nouă ordine" (de fapt, o dez-ordine universală, ca negare a ordinii inițiale), *așa și pe pământ* naturala ordine democrată a națiunilor poate fi sabotată (sau chiar distrusă), dinăuntrul sau dinafara statului, prin tentative de instaurare a unei alte voințe politice decât cea exprimată de națiune.

Dar, *precum în cer* democratica Dumnezeire ripostează "dictatorial", azvârlind în întuneric creaturile răzvrătite împotriva ordinii divine, *așa și pe pământ* națiunea trebuie să riposteze autoritar la tentativele de substituire a democraticei ordini firești cu nefireasca și ucigătoarea dez-ordine dirijată de structuri oculte de putere, ostile armoniei sociale.

În esență, este vorba de o "dictatură" nu de genul celei "profețite" de Corneliu Vadim Tudor, ci de genul celei profesate de un Franco sau de un Pinochet, *ca mijloc* de instaurare *a adevăratei democrații*...

Traian Călin UBA
("golan" fundamentalist frustrat)

ÎNCHIZIŢIA MARXISTĂ ÎMPOTRIVA LUI MIRCEA ELIADE

CLAUDIO MUTTI

Împlinirea a zece ani de la moartea lui Mircea Eliade [decedat la Chicago, la 22 aprilie 1986 - n. red.] a fost celebrată cu noi reproşuri şi exagerări de către actuala poliţie a gândirii, de multă vreme mobilizată în scopul unui soi de linşaj postum al marelui istoric al religiilor. Pe 27 aprilie şi 15 mai 1996, inchizitorul de serviciu (este vorba de lingvistul Cesare Segre) a publicat în *Corriere della Sera* o pereche de articole în care sunt relansate acuzaţii mai vechi aduse lui Eliade (şi lui Dumézil). Iată o scurtă mostră: "Cel mai compromis de fascism e Mircea Eliade (1907-1986). De la participarea juvenilă la mişcarea criminală românească numită Garda de Fier, el a ajuns la celebrarea totalitarismului lui Salazar, iar în cele din urmă la justificarea genocidului nazist. Aici legătura dintre teorie şi practică e evidentă: ajunge să ne gândim la celebrarea mistică a riturilor de sânge şi de sacrificii omeneşti, într-o adevărată religie a morţii. Eliade a elaborat, pe baza teoriilor sale asupra originilor, o adevărată doctrină rasistă".

Zadarnic a intervenit Julien Ries (director al Centrului al Istoria Religiilor din Louvain), cerând să se arate unde anume se găseşte la Eliade pretinsa "justificare" a "genocidului nazist": Segre i-a răspuns, sfidător, că "recurge la argumente de tip revizionist". Zadarnic a denunţat Ries tentativa de a se regiza împotriva lui Eliade un proces întemeiat pe elemente ţinând de planul ideologic, cărora li se forţează confirmarea "cu ajutorul unor texte eliadiene scoase din context şi interpretate în lumina ideologiei". Cotidianul condus de Mieli i-a dat ultimul cuvânt lui Segre, care nu s-a priceput să facă altceva decât să reia acuzaţia de "nazist" la adresa lui Eliade: "Membrul Gărzii de Fier, care se revendica deja de la o ideologie mistico-magică, adversarul neîmpăcat al lumii rezultate din revoluţiile de la 1789 şi 1848, admiratorul lui Salazar, corespondentul fidel al lui Evola, e firesc să fi justificat genocidul". E interesant că tocmai autorul unor astfel de rânduri îi atribuie lui Eliade, textual, o formă de "delir"...

De delirat începuse să delireze, încă din 1949, un Ambrogio Donini, care încercase în zadar să îl convingă pe Cesare Pavese să nu publice la [editura] Einaudi două cărţi ale lui Eliade, calificându-l pe acesta drept "un scelerat refugiat din România, agitator fascist" [*uno scellerato fuoruscito dalla Romania, mestatore fascista*]. Aceştia sunt termenii prin care Furio Jesi rezumă conţinutul scrisorii pe care Donini i-o expediase în 1949 lui Pavese, pe atunci funcţionar la Einaudi ("Un caso imbarazzante", în *Tuttolibri*, nr. 15, 21 apr. 1979). Dar primul atac dur şi premediatat la adresa savantului român iese la iveală în 1972, când un fantomatic "Institut Dr. J. Niemirower" din Ierusalim a publicat un *Dosar Mircea Eliade*, în primul număr al unui la fel de fantomatic buletin în limba română, intitulat *Toladot* ("Origini", în ebraică). Dosarul ierusalimitean cita câteva afirmaţii pe care Eliade le-ar fi făcut în decembrie 1937, în revista legionară *Buna Vestire*. Mai ales, această frază: "Poate neamul românesc să-şi sfârşească viaţa în cea mai tristă descompunere pe care ar cunoaşte-o istoria, surpat de mizerie şi siflis, cotropit de evrei şi sfârtecat de streini?". Întemeiat pe dezminţirea lui Eliade şi încercând o analiză lingvistică a fragmentului, Ioan P. Culianu a ajuns la concluzia că era vorba de un fals grosolan.

Că ceea ce apăruse în *Toladot* fusese o foarte josnică mistificare, e astăzi mai mult decât evident, căci textul în discuţie e accesibil în original în bibliotecile româneşti şi a fost chiar retipărit. Din cuvintele citate de *Toladot*, nu rămâne nici măcar o umbră. Oricum, conţinutul dosarului respectiv a fost popularizat în Italia, în 1977, de Alfonso Maria Di Nola, în *La Rassegna mensile di Israel*; acţiunea de divulgare a fost continuată de Furio Jesi, mai întâi în revista întemeiată de Adriano Olivetti, *Comunità* ("Cultura di destra e religione della morte", 179, apr. 1978), apoi în eseul *Cultura di destra* (Milano, 1979; reimpr. 1993).

Punerea lui Eliade sub acuzaţia de "antisemitism" avea drept scop - scrie Jesi - "să denunţe gafa unuia dintre cei mai prestigioşi savanţi ai Universităţii din Ierusalim, Gershom Scholem, care a găsit de cuviinţă să-l omagieze pe Eliade, contribuind la un volum în onoarea acestuia"; dar *Toladot* încerca, mai ales, să opună un veto influent candidaturii lui Eliade la Premiul Nobel (o discretă aluzie la această interdicţie se poate găsi în romanul lui Eliade *Nouăsprezece trandafiri*).

În orice caz, în anii '70, campania împotriva lui Eliade a cunoscut şi desfăşurări ulterioare. În aprilie 1978, Furio Jesi a scris, în revista lui Olivetti, că Eliade "n-a văzut nimic scandalos în a reprezenta în străinătate, ca ataşat cultural, acel guvern român care, în vara lui 1942, semna, alături de delegatul lui Eichmann, Gustav Richter, acordul de deportare a tuturor evreilor români în lagărele de exterminare". Rămânând de discutat în ce măsură un ataşat cultural poate fi făcut responsabil de prevederile guvernului care l-a numit, în cazul dat, problema nici nu se mai pune, pentru simplul fapt că numirea lui Eliade a avut loc nu în 1942, ci în 1940, mai exact pe data de 10 aprilie. Or, în acea epocă nu ajunsese la putere generalul Antonescu, care, de altfel, n-a subscris nici el, niciodată, solicitării lui Eichmann, lucru care a fost stabilit de o sursă mai presus de orice bănuieli: istoricul evreu Nagy-Talavera. În schimb, se constată că guvernul care i-a dat lui Eliade însărcinarea de ataşat cultural a fost cel naţional-liberal, condus de Gheorghe Tătărescu (24 nov. 1939 - 4 iulie 1940), om politic care era un declarat adversar al Axei şi un ferm susţinător al alianţei cu Anglia. În particular, ministrul Culturii de la care Eliade îşi primise numirea a fost Constantin C. Giurescu, un democrat ce va deveni după aceea istoric oficial al Partidului Comunist Român.

Cu toate acestea, "argumentele" lui Jesi au avut succes: într-o recenzie la *Cultura di destra*, recenzie apărută în *La Repubblica* din 4 mai 1979, Enrico Filippini a ajuns chiar să afirme că Eliade i-ar fi "pârât la SS pe evreii români"! *Delirium tremens*.

Subiectul a fost reluat în 1986, într-o manieră formal mai echilibrată, de Crescenzo Fiore (*Storia sacra e storia profana in Mircea Eliade*) şi de Vittorio Lanternari (în *La critica Sociologica*). Dar s-a ajuns din nou la stadiul de delir: într-un articol masiv întemeiat de dosarul israelian, Radu Ioanid ("Mircea Eliade şi fascismul", în *La Critica Sociologica*, nr. 84, ian-mart. 1988) îl acuza pe Eliade, printre altele, de a fi "arătat o totală lipsă de sensibilitate în privinţa marii tragedii a holocaustului" şi de a le fi dat lui Hitler şi Mussolini "un certificat de bună purtare".

I-a revenit apoi lui Alfonso Di Nola rolul de a lua cuvântul, la doisprezece ani de la prima sa intervenţie. Recapitulând într-un lung articol ("Mircea Eliade tra scienza delle religioni e ideologia «guardista»", în *Marxismo oggi*, nr. 5-6, 1989, pp. 66-71) termenii în care se desfăşurase dezbaterea în jurul lui Eliade şi revendicându-şi meritul de a o fi suscitat în Italia. Di Nola comitea noi gafe (greşind numele lui Codreanu, data asasinării acestuia etc.), exagerări (făcând din Eliade un "înalt funcţionar" al regimului Antonescu), mistificări (denaturând sensul unor declaraţii ale lui Eliade). A atins limitele grotescului susţinând că Corneliu Codreanu "cade victimă răzbunării unor membri ai propriilor hoarde" [*cade vittima di una faida di gregari delle sue orde*]. Totodată, constrâns să dea o replică celor care puseseră la îndoială autenticitatea sursei israeliene pe care el o folosise în *La Rassegna mensile di Israel*, Di Nola căuta să dreagă lucrurile, admiţând un fapt important: "Documentul publicat în Israel" îi parvenise "doar într-o semnalare rezumativă", dar nu fusese "depistat originalul, în pofida cercetărilor întreprinse în colecţiile de periodice ale bibliotecilor israeliene". Cu alte cuvinte: nici Di Nola şi nici Jesi n-au văzut vreodată "sursa" în jurul căreia instrumentaseră scandalul!

La începutul anilor '90, intelighenţia mondialistă reînflorită în noua Românie democratică s-a mobilizat şi ea pentru campania postumă împotriva lui Eliade. Zigu Ornea a putut să scrie în cele din urmă o carte despre *Extrema dreaptă românească* [este vorba de volumul *Anii treizeci. Extrema dreaptă românească*, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1995], unde Eliade este citat tot timpul, de la pagina 5 până la pagina 455. Tonul a fost dat încă o dată de la Ierusalim, unde un "Centru Internaţional pentru Studiul Antisemitismului" a publicat, sub semnătura lui Leon Volovici [a se vedea volumul apărut ulterior la "Humanitas", în 1995, *Ideologia naţionalistă şi "problema evreiască". Eseu despre formele antisemitismului intelectual în România anilor '30*], un nou şi mai bine articulat dosar acuzator la adresa lui Eliade şi a altor câţiva intelectuali români din "tânăra generaţie" [interbelică]. Ecoul a ajuns până la Paris, unde Edgar Reichmann îi pusese deja în gardă, în mai multe rânduri, pe cititorii publicaţiei *Le Monde* împotriva "capcanelor mortale ale lui Eliade"; în *Les Temps Modernes* ("Mircea Eliade et la Garde de Fer", nr. 549, apr. 1992, p. 110), Norman Manea îşi încheie propriul rechizitoriu împotriva lui Eliade cu un argument tipic ideologic: "Nu avea încredere nici în democraţie, nici în modernitate, rămânând legat de rădăcinile etnice ale valorilor culturale".

Tot în Franţa, Isac Chiva îi face lui Eliade imputări de acelaşi gen, distingând în opera sa, pe care o numeşte *malfaisante* (sic), "o gândire cu adevărat obscurantistă", "o gândire explicit fascistă şi antisemită", *ergo* "un cumul al deviaţiilor schizoide din această ultimă jumătate de secol"; iar acest prea demn emul al lui Lukacs şi Jesi nu se mulţumeşte cu extinderea capetelor de acuzare pe planul moral, ci îl învinuieşte pe istoricul religiilor de a se fi numărat efectiv printre artizanii unei "istorii omicide". Ba mai mult, Isac Inchizitorul pretinde că opera ar trebui lichidată în bloc; "Pentru că eu - scrie textual - îl consider pe Mircea Eliade un poligraf mediocru, atât ca romancier, cât şi ca istoric al religiilor sau etnograf; rămâne un teolog, deşi s-ar fi vrut un om de ştiinţă" ("*À propos de Mircea Eliade. Un témoignage*", în *Le Genre Humain*, nr. 26, nov. 1992, pp. 89-102, *passim*).

Intervine acum, împotriva "teologului" Eliade, Marele Inchizitor Daniel Dubuisson, care emite o condamnare elegant teologică, acuzându-l de erezie: "Concepţia eliadiană a sacrului, contrafăcând retorica religioasă curentă, este, în raport cu iudeo-creştinismul, una eretică" ("Métaphysique et politique. L'ontologie antisemite de Mircea Eliade", în *Le Genre Humain*, nr. 26, nov. 1992, pp. 103-118). *Anathema sit!* Dar într-o ţară laică va fi mai prudent să se adauge acuzaţiei de erezie şi o altă imputare, prin care opera lui Eliade să cadă măcar sub rigorile legii Gayssot-Fabius din 13 iulie 1990, aceea care a restaurat în Franţa delictul de opinie. Iată-l deci pe Dubuisson inculpându-l pe Eliade de a fi construit o... "ontologie antisemită"!

De la ontologie la metafizică *tout court*: în studiul succesiv despre *Mitologiile secolului XX* (ed. it. Bari, 1995), Dubuisson îşi propune să aprofundeze cercetarea asupra "originilor nemărturisite" ale teoriilor lui Eliade şi să clarifice cum savantul român va fi fost "obsedat de preocuparea de a da o bază metafizică aversiunii sale faţă de evrei şi de evreism". În cartea lui Dubuisson, Eliade nu-i singur, ci apare flancat de alte "personaje" puţin recomandabile, pe care el le-a înălţat "la rangul de gânditori": "propagandistul fascist" Evola, René Guénon, Henry Corbin.

Obiectivul acestor manevre ni se pare destul de limpede. Disputa iscată în ultimele decenii în jurul lui Nietzsche şi Heidegger a demonstrat că, dacă un gânditor este pus în banca acuzaţilor, sub învinuirea de complicitate (fie ea şi postumă, ca în cazul lui Nietzsche) cu naţional-socialismul, sau cu oricare adevărată ori doar presupusă variantă de fascism, atunci opera sa nu mai are voie să constituie un punct de referinţă în noua eră a umanităţii inaugurată "după Auschwitz". Iar dacă se va voi să se recupereze opera celui acuzat, atunci va fi obligatorie o nouă lectură radicală, care să o purifice de orice valenţă "heterodoxă", împăcând-o cumva cu "ortodoxia" modernităţii. "Nazificaţi" şi apoi "denazificaţi" Nietzsche şi Heidegger, acum a venit rândul lui Dumézil şi Eliade. Dacă se va voi să li se restituie acuzaţilor demnitatea morală cerută de noua eră şi dreptul de cetăţenie în republica ideilor, va fi necesar să fie trecute sub tăcere acele aspecte ale operei lor ce nu corespund gândirii dominante...

(Text apărut în publicaţia italiană *Pagine libere*, sept. 1996, pp. 48-50; traducerea în limba română îi aparţine lui Răzvan Codrescu).

Cuvine-se... Cuvine-se... Cuvine-se...

ALEXANDRU DUȚU

Plecarea dintre noi a academicianului **Alexandru Duțu** (2 septembrie 1928 – 12 ianuarie 1999) a fost aproape ignorată de presa centrală (atât scrisă, cât și audio-vizuală), inclusiv de cea culturală. Una dintre cele mai importante figuri ale culturii românești postbelice s-a retras discret dintr-o lume în care confuzia valorilor se unește cu nesimțirea și impietatea. Probabil că o parte a intelighenției laice și stângiste nu a ajuns să-i ierte faptul că a fost un apologet cultural al Ortodoxiei («... Biserica Ortodoxă și-a păstrat substanța, deoarece s-a sprijinit, întotdeauna, pe activitatea duhovnicilor și a mănăstirilor», pe acea «*ierarhie pnevmatică* ce a menținut vie spiritualitatea ortodoxă bazată pe Taine și pe perfecționarea persoanei», scria nu demult în *Secolul 20*) și că, în vremea din urmă, se implicase, de partea studenților teologi, în scandalul (regizat de politrucii de la G.D.S. și *22*, în frunte cu «europeanul de nicăieri» Gabriel Andreescu) privind manifestările religioase în spațiul universitar...

Născut la București, fiu al unui jurist (Nicolae Duțu) și al unei doctorițe (Eliza Duțu, n. Negoescu), a urmat cursurile Liceului «Matei Basarab» (bacalaureat în 1947), ale Facultății de Filologie a Universității București (1947-1951), luându-și ulterior și licența în Teologie, în pofida vitregiei vremurilor. A frecventat gruparea spirituală a «Rugului Aprins» de la Mănăstirea Antim din București. A funcționat ca bibliograf la Biblioteca Academiei (1951-1963), apoi a fost cercetător la Institutul de Studii Sud-Est Europene.

Debutul său absolut datează din 1957 (în *Gazeta literară*), iar debutul editorial din 1959 (vol. *Ecouri iberice și hispano-americane în România*). A colaborat la *Tribuna*, *Steaua*, *Viața Românească*, *România literară*, *Luceafărul*, *Secolul 20*, *Synthesis*, *Revista de istorie și teorie literară* etc. A îngrijit, comentat, prefațat sau tradus lucrări și autori de prim rang din cultura română sau europeană (G. Coșbuc, N. Iorga, *Divina Comedie*, H. Wallon, V. L. Tapié, E. R. Curtius etc.).

Istoric comparatist al literaturii, culturii și mentalităților, a publicat numeroase volume (în 1974 primind Premiul «B.P. Hasdeu» al Academiei), devenite, mai toate, titluri de referință în bibliografia materiei respective (le citez în continuare doar pe cele mai importante): *Shakespeare în Rumania. A bibliographical essay...* (București, 1964), *Explorări în istoria literaturii române* (București, 1969), *Les livres de sagesse dans la culture roumaine. Introduction à l'histoire des mentalités sud-est européennes* (București, 1971; în 1972: *Cărțile de înțelepciune în cultura română*), *Eseu în istoria modelelor umane. Imaginea omului în literatură și pictură* (București, 1972), *Sinteză și originalitate în cultura română: 1650-1848* (București, 1972), *Umaniștii români și cultura europeană* (București, 1974), *Cultura română în civilizația europeană modernă* (București, 1978), *Literatura comparată și istoria mentalităților* (București, 1982), *Dimensiunea umană a istoriei. Direcții în istoria mentalităților* (București, 1986).

În urmă cu un an, d-l Dan Ciachir cita, în *Curentul* (6 aprilie 1998), aceste cuvinte apologetice și mărturisitoare ale profesorului Al. Duțu (rostite în cadrul unor lecții ținute în Franța, în 1995, ulterior publicate sub titlul *Y-a-t-il une Europe Orthodoxe?*), cu care socotesc potrivit să închei și necrologul de față: «Dacă Europa sud-estică a cunoscut ravagiile stăpânirii imperiale și devastările totalitarismului, cauzele nu trebuie căutate în Ortodoxie. Biserica Ortodoxă nu poartă nicidecum răspunderea căderii Constantinopolului sau a acordurilor de la Yalta, nici a dezmembrării Iugoslaviei și a numeroaselor atacuri împotriva Tratatului de la Versailles. Biserica Ortodoxă este prea puțin înțeleasă de această civilizație a trupului obsedată de criterii politice și prea adeseori ispitită de soluții rapide și radicale, rezultate din primatul politicului».

Un aristocrat al spiritului – *Veșnica lui pomenire!* – pleca dintre noi spre mijlocul lunii ianuarie; în urmă, aveau să vină hoardele minerești...

(R. C.)

OCTAVIAN TOMUȚĂ

Încă unul dintre Don Quijoții generației 1948 și-a dezbrăcat armura și, cu sufletul gol, a pășit de cealaltă parte. În dimineața zilei de 19 februarie a.c., bunul și dragul nostru prieten și camarad de luptă și idealuri, **Octavian Daniil Tomuță** ne-a părăsit. A trecut de cealaltă parte discret și sfios, așa cum a trecut și prin viață. O dată cu plecarea lui, lumea a rămas mai săracă cu un Om și cu un vis, iar noi, prietenii lui, mai singuri și mai stingheri.

Octavian (*Tavi* pentru prieteni și apropiați) Tomuță s-a născut la 8 mai 1924 în comuna Daia, județul Mureș (fostul județ Târnava Mare). A absolvit cursurile școlii primare în comuna natală, iar primele cinci clase liceale le-a urmat la liceul "Principele Nicolae" din Sighișoara. În clasa a VI-a s-a transferat la liceul "Radu Negru" din Făgăraș, pe care l-a absolvit, ca șef de promoție, în anul 1944. Amintim că liceul "Radu Negru" din Făgăraș a fost o adevărată pepinieră de luptători, aici activând o puternică Frăție de Cruce, care a dat rezistenței anticomuniste multe figuri de legendă.

În toamna aceluiași an (1944), tânărul Octavian Tomuță a intrat prin concurs la Școala Politehnică din București, "Facultatea de Electrotehnică", pe care nu a apucat să o absolve, deoarece, la 24 mai 1948, pe când era în ultimul an de studii, a fost arestat, fiind implicat în organizația anticomunistă a studenților legionari din Politehnică. A fost judecat și condamnat la 10 ani temniță grea. A fost întemnițat la Pitești, unde a trăit din plin toate ororile reeducării. Experiența trăită aici, departe de a-l frânge, i-a întărit credința în Dumnezeu și în valorile pentru apărarea cărora a luptat și și-a sacrificat tinerețea.

După expirarea celor 10 ani de pedeapsă nu a fost pus în libertate, ci a mai executat încă patru ani pedeapsă administrativă. S-a eliberat în 1962 și, ca majorității celor ce au fost arestați de pe băncile școlii, nu i s-a dat voie să-și continue studiile. Pentru a-și câștiga existența, s-a angajat ca muncitor necalificat și, în același timp, tenace ca un ardelean ce era, a luat facultatea de la început. În 1965 s-a înscris la cursurile serale ale Institutului Politehnic, iar în 1971, la vârsta de 47 de ani, a obținut diploma de inginer electronist.

După o remarcabilă activitate profesională la întreprinderea "Acumulatorul" din București, s-a transferat la Institutul de Cercetări pentru Electrotehnică din București, unde a lucrat până la pensionare, în 1992.

În 1964, Octavian Tomuță s-a căsătorit, întemeind o solidă familie creștină, așa cum o visase în anii petrecuți în temniță. Are trei copii, doi băieți și o fată, pe care i-a crescut frumos, în spiritul idealurilor sale. Nu se poate spune, deci, despre el că nu a lăsat în urma sa dâră.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

COMENTARIU LA CARTEA IEŞIRII

15. ALTE TABLE ALE LEGII

"Zis-a Domnul către Moise: Ciopleşte două table de piatră, precum cele dintâi, şi suie-te la Mine în munte şi voi scrie pe aceste table cuvintele care au fost scrise pe tablele cele dintâi, pe care le-ai sfărâmat" (*Ieş.* 34, 1). "Cu taină s-au făcut din nou cele două plăci, pentru că se înmulţiseră şi neştiinţa şi păcatul. După cum se pare, s-au scris de două ori poruncile, pentru două feluri de duhuri: pentru duhul care conduce şi pentru duhul care este supus."[1]

Moise a cioplit tablele şi a suit în munte, întâlnind pe Domnul în nor (34, 2-5). Dumnezeu i-a arătat slava Sa, iar Moise L-a rugat din nou să însoţească El poporul (34, 6-9). Dumnezeu reînnoieşte făgăduinţele Sale şi avertizează că, în Canaan, evreii vor fi ameninţaţi de idolatrie (34, 10-17). Urmează prevederi despre sărbători (34, 18-27).

"Moise a stat acolo la Domnul patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi; şi nici pâine n-a mâncat, nici apă n-a băut" (*Ieş.* 34, 28). Aceasta *"nu este cu putinţă firii omeneşti, dacă nu cumva se împărtăşeşte de hrana duhovnicească, pe care o primesc sufletele sfinte, de pe acum, de la Duhul Sfânt"*[2].

"Iar când se pogora Moise din muntele Sinai, având în mâini cele două table ale legii, el nu ştia că faţa sa strălucea, pentru că grăise Dumnezeu cu el. Deci Aaron şi toţi fiii lui Israel, văzând pe Moise că are faţa strălucitoare, s-au temut să se apropie de el" (*Ieş.* 34, 29-30). "Iluminarea nu înseamnă nimicirea trupului, ci mai degrabă o schimbare spre bine şi spre slavă, de la stricăciune şi nestricăciune, pentru că precum trupul nostru a fost umilit de necurăţire, la fel, eliberându-se de ea, să strălucească"[3]. Strălucirea e proprie tuturor sfinţilor, însă nu întotdeauna în chip văzut: "Ce avea Moise era ceva simţit, pe când aceasta este ceva netrupesc"[4]. Faţă de strălucirea lui Moise, cu mult mai mare e lumina ce ni se arată nouă: "Faţa lui Moise strălucea de atâta slavă că nu putea fi privită de ochii israelitenilor, iar în Noul Testament faţa lui Hristos strălucea cu mult mai mult decât aceea (*Mt.* 17, 2)"[5].

"Atunci i-a chemat Moise şi au venit la el Aaron şi toate căpeteniile obştei şi Moise a grăit cu ei. Iar după ce a încetat de a grăi cu ei, Moise şi-a acoperit faţa cu un văl. Când însă intra el înaintea Domnului, ca să vorbească cu El, atunci îşi ridica vălul până când ieşea; iar la ieşire spunea fiilor lui Israel cele ce i se porunciseră de către Domnul. Şi vedeau fiii lui Israel că faţa lui Moise strălucea şi Moise îşi punea iar vălul peste faţa sa, până când intra din nou să vorbească cu Domnul" (*Ieş.* 34, 31-35). Deşi legea a fost fixată în scris pe table de piatră, Moise aduce permanent noi precizări, grăind poporului. E aici o indicaţie a *tradiţiei orale*. Vălul de pe faţa lui Moise, începând cu Sfântul Apostol Pavel (*II Cor.* 3, 14-16), s-a interpretat ca oprire la litera legii, fără a vedea că legea vesteşte pe Hristos. "Cel ce a reuşit să pătrundă adâncul sensului legii şi, îndepărtând ca pe un văl obscuritatea ei, să ajungă la cele tainice, a imitat pe Moise - care, pe când vorbea cu Dumnezeu, îşi scotea mahrama - şi a trecut de la literă la Duh"[6]. "În întoarcerea noastră spre Domnul rezidă ridicarea vălului. De aici putem conchide că atâta vreme cât citim sfintele cărţi fără să le înţelegem, câtă vreme ele ne sunt neînţelese şi încuiate, noi nu suntem încă întorşi cu faţa spre Dumnezeu"[7].

Sfântul Maxim Mărturisitorul recapitulează: "Urmând lui Dumnezeu care-l chema şi ridicându-se peste toate cele de aici, a intrat în întunericul unde era Dumnezeu, adică în vieţuirea cea fără formă, nevăzută şi netrupească, cu mintea eliberată de orice legătură cu altceva în afară de Dumnezeu. Şi aflându-se în aceasta, pe cât era cu putinţă firii omeneşti să se învrednicească de ea, primeşte, ca pe o cunună vrednică de acea fericită urcare, cunoştinţa care depăşeşte începutul timpului şi al firii, făcându-şi chip şi pildă a virtuţilor pe Dumnezeu Însuşi. Şi modelându-se frumos după Acela, ca o scrisoare care păstrează imitaţia arhetipului, coboară de pe munte arătând, însemnat pe faţa sa, şi celorlalţi semeni harul slavei de care s-a împărtăşit, oferindu-se şi înfăţişându-se cu îmbelşugare ca unul ce s-a întipărit de chipul dumnezeiesc"[8].

Moise repetă poporului poruncile legii. Aminteşte întâi de sabat (35, 1-2); apoi îndeamnă la aducerea de ofrande constând în materii de preţ (35, 3-9). "Legea duhovnicească, însă, cere de la noi, pentru lăcaş, aur care să vină dinlăuntrul nostru, argint care să vină dinlăuntrul nostru şi tot aşa pentru celelalte materiale"[9].

Sunt începute lucrările de confecţionare a cortului şi a obiectelor de cult. Toate s-au făcut după chipul arătat lui Moise pe munte (35, 3-40, 33). Cortul era acoperit cu piei de berbec vopsite în roşu şi albastru. "Acestea arătau pe Hristos, Acoperământul Bisericii. Şi anume albastru, ca pe Cel ce e din cer şi de sus; şi de culoare roşie, ca pe Cel ce a venit în trup."[10].

După terminarea lucrărilor, un nor a acoperit Cortul şi acesta s-a umplut de slava Domnului (40, 34). În tot timpul peregrinării lui Israel în pustie, norul i-a călăuzit, arătând evreilor direcţia şi timpul în care să pornească, după cum indica şi popasurile (40, 35-38). Cortul se aşeza în mijloc, iar împrejurul său îşi instala poporul corturile. E o pildă şi pentru noi, de a avea Biserica în centrul vieţii noastre, urmând calea pe care ne-o arată Mântuitorul Hristos.

Eugenia GHIMICI şi Ioan USCA

NOTE

1. Clement Alexandrinul, *Stromate*, VI, 134, 1.
2. Sf. Simeon Metafrastul, *op. cit.*, 62.
3. Metodiu de Olimp, *Despre înviere*, III, 16.
4. Calist şi Ignatie Xanthopol, *Cele 100 de capete*, 5.
5. *Ibid.*
6. Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, XXI.
7. Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, V, 8.
8. *Ambigua*, 15.
9. Origen, *Omilii la Cartea Ieşirii*, XIII, 3.
10. Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinare...* (p. 352).

APOSTROF - AREA CA ASASINAT MORAL

«Marto, Marto, te îngrijeşti şi pentru multe te sileşti, dar un lucru trebuie: căci Marta partea cea bună şi-a ales, care nu se va lua de la ea»
(*Luca* 10, 41-42).

Deşi a trecut mai bine de jumătate de veac de când Mişcarea Legionară nu mai este decât legendă, ea continuă să se bucure de o deosebită atenţie; nu atât din partea istoricilor (care ar avea căderea să se aplece asupra acestui atât de controversat şi de hulit fenomen românesc şi, *sine ira et studio*, să-l prezinte cu toate ale lui, bune sau mai puţin bune), ci, cu precădere, din partea detractorilor săi ideologici (recrutaţi, ca de obicei, din tabăra antinaţională şi anticreştină a internaţionaliştilor de tot felul).

Unii dintre aceşti detractori nu fac altceva decât să reia clişeele mistificatoare ale propagandei antilegionare mai vechi (comunişti, antonescieni, carlişti), să le amplifice şi să le repună în circulaţie, pentru uzul demolatorilor postdecembrişti ai valorilor spirituale româneşti; mai subtili şi mai sofisticaţi, "scormind în retorica ascunsă a textelor, în cutele discursului politic şi în meandrele mentalităţii", fac trimiteri, pentru a explica apariţia şi succesul legionarismului, la imaginarul colectiv românesc (mitul "regenerării" prin distrugere şi moarte, legenda Meşterului Manole, simbolistica jertfei mioritice etc.). După d-l Sorin Alexandrescu, de exemplu, succesul Mişcării Legionare "s-a datorat sincronizării ei cu o anumită mitologie politică mai generală, singura care îi putea acorda prestigiu, aceea a «perpetuării regenerării»"...

În cele ce urmează, vom face câteva consideraţii pe marginea amplului eseu al doamnei Marta Petreu, apărut în revista clujeană *Apostrof* (an IX, nr. 4/95, 1998, pp. 11-21), sub titlul "Doctrina legionară şi inteligheţia interbelică".

Cineva care nu ar şti că rubrica "Dosar", sub care apare eseul amintit, este o rubrică permanentă a *Apostrof* - ului clujean, ar fi tentat să creadă că d-na M. P., înfierând intelighenţia interbelică românească, întocmeşte celor încriminaţi *dosare penale*. Şi, de fapt, asta şi face! Neputând să le conteste opera, încearcă *să-i asasineze moral*; căci, pentru dumneaei (ca, de altfel, pentru majoritatea intelighenţiei româneşti postdecembriste de extracţie marxistă), a fi ori a fi fost legionar (sau numai simpatizant al acestei diabolizate mişcări) constituie o crimă incalificabilă, care umbreşte, sau chiar anulează total, orice merit.

De altfel, profesoara de filosofie din Cluj nu este la prima tentativă de asasinat moral. Se pare că dumneaei şi-a făcut din aceasta o adevărată profesiune. Este suficient să amintim, în acest sens, încercarea sa de a-l desfiinţa pe "măruntul" (calificativul aparţine d-lui Virgil Nemoianu, pare-mi-se) Nae Ionescu, acuzându-l de plagiat (*România literară*, nr. 49-50, 1994), mai târziu aplicând acelaşi procedeu lui Blaga şi Cioran (în paginile aceleiaşi publicaţii).

De data aceasta, d-na M. P. s-a hotărât "a demasca" în bloc pe toţi intelectualii interbelici de dreapta care "pe măsura aderării lor la ideologia legionară... propagă, argumentează şi dezvoltă, prin articolele lor, părţi ale doctrinei legionare", de parcă a nu fi indiferent şi a participa la frământările epocii tale, aşa cum au făcut aceia, ar constitui o infamie. Minţi iscoditoare şi spirite neliniştite, preocupate de problemele cetăţii şi de destinul neamului lor, cum au fost Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Vasile Marin etc., nu puteau să rămână indiferenţi şi să nu "reacţioneze la provocările veacului", neparticipând la *cea mai mare aventură spirituală a poporului român*, aventură cu care au fost *contemporani*. Căci, îi place sau nu îi place doamnei doctor în filozofie, asta a fost Mişcarea Legionară: o mare "aventură" (în sensul bun al cuvântului) spirituală, angajând energiile unei întregi generaţii.

Pentru că, din perspectiva stângii intelectuale, opţiunea prolegionară a "acestei generaţii dezagreabil mistice" (sintagma îi aparţine lui Camil Petrescu) trebuie să fie neapărat infamă, autoarea consacră mai mult de jumătate din lungul său expozeu diabolizării Mişcării Legionare, prezentându-i tendenţios doctrina şi întemeietorul. De fapt, dumneaei nu face decât să reia clişeele antilegionare ale duşmanilor acestei mişcări, pe care încearcă să le "argumenteze" cu citate (decontextualizate) din literatura legionară, pe care o parcurge nu pentru a înţelege fenomenul legionar, ci pentru a găsi "chichiţe" care să-i susţină aserţiunile. Iată, spre exemplu, cum răstălmăceşte ultimul cuvânt pronunţat de Codreanu la procesul de la Turnu-Severin (care a avut loc între 20-26 mai 1925): "Noi am luptat şi tot ce am făcut, am făcut numai din credinţă şi dragoste pentru Ţară. Ne luăm angajamentul de a lupta până la capăt" - spune Codreanu; la care autoarea adaugă: "adică de a asasina în continuare"; iar în altă parte (căci repetă această răstălmăcire, de care pare foarte mândră): "adică de a ucide până la capăt"! De asemenea, prin nu ştiu ce alambicată interpretare, deduce "reacţionarismul extrem al legionarismului, faptul că (acesta) a fost ideologie a crimei şi intoleranţei, a supunerii necondiţionate la voinţa Căpitanului..." din ceea ce scrie Codreanu în ordinul de zi nr. 1, din 24 iunie 1927, ziua înfiinţării Legiunii Arhanghelul Mihail: "Să vină în aceste rânduri cel ce crede nelimitat. Să rămână în afară cel ce are îndoieli". De unde o fi dedus dumneaei, din acest citat, "reacţionarismul extrem al legionarismului... ideologie a crimei şi intoleranţei, a supunerii necondiţionate...", mărturisesc sincer că nu înţeleg.

O altă observaţie. Se ştie (şi nimeni nu poate nega acest lucru) că principala componentă a Mişcării Legionare a fost anticomunismul. De altfel, de la aceasta s-a pornit. Dacă d-na M. P. ar fi citit atent *Pentru legionari* (din care citează totuşi abundent), ar fi găsit chiar de la primele pagini temeiul începuturilor Mişcării Legionare, în capitolul "În pădurea Dobrina", unde Codreanu spune fără nici un fel de echivoc: "Convocasem pe aceşti tineri camarazi, pentru a discuta cu ei o problemă gravă... Ce facem dacă vin bolşevicii peste noi? Părerea mea, asupra căreia au căzut şi ceilalţi de acord, era aceasta: dacă armata bolşevică va trece Nistrul şi apoi Prutul, ajungând să încalce şi locurile noastre, noi nu ne supunem, ci să ne retragem cu toţii în pădure, înarmaţi..." Apoi toate acţiunile lui din perioada 1919-1920 sunt îndreptate împotriva acestui pericol. Dar d-na M.P. eludează acest lucru. Discursul său se deosebeşte astfel de clişeele antilegionare comuniste, în care legionarii erau acuzaţi mai ales de a fi fost mâncători de comunişti, vârf de lance al burgheziei împotriva clasei muncitoare. Astăzi, însă, pentru că a fi sau a fi fost anticomunist este o virtute, d-na M. P. nu mai recunoaşte Mişcării Legionare acest merit. Legionarii au toate păcatele de pe lume. Sunt antisemiţi, xenofobi, naţionalişti, extremişti, antidemocraţi, obscurantişti etc., numai anticomunişti nu! Într-un singur loc pomeneşte, într-o formulare foarte ambiguă, că "el [Codreanu] mărturiseşte, de asemenea, că în perioada 1919-1920 era animat de idei anticomuniste..." Observaţi că era doar "animat de idei anticomuniste" şi numai "în perioada 1919-1920"! Nu reiese de aici că el şi ai lui ar fi întreprins ceva împotriva acestui flagel, nici dacă, după 1920, a mai fost măcar "animat" de asemenea idei. Dacă vajnica inchizitoare s-ar fi aplecat mai cu grijă asupra fenomenului legionar şi l-ar fi studiat fără idei preconcepute, ar fi observat, de bună seamă, *permanenţa componentei anticomuniste în doctrina legionară*. De asemenea, i-ar fi căzut în mână, probabil şi *Circulara* din 30 mai 1936, în legătură cu politica externă a României, în care Şeful Legiunii face unele consideraţii care, din nenorocire pentru poporul român, s-au dovedit a fi profetice. Căci iată ce spune Codreanu acolo: "De vor intra trupele ruseşti pe la noi şi vor ieşi învingătoare, în numele diavolului, cine poate să creadă, unde este mintea care să susţină, că ele vor pleca de la noi înainte de a ne sataniza, adică bolşeviza? Consecinţele? Inutil a le discuta". Le-am trăit cu toţii şi le mai resimţim şi astăzi...

Pe de altă parte, d-na M. P., prezentând doctrina Mişcării Legionare, nu ţine seama de *dimensiunea spirituală* a acesteia, de faptul că această mişcare nu a fost un partid politic, ci o mişcare spirituală, o şcoală, un sistem pedagogic de educare şi formare a "omului eroic". Încă de la începuturile Legiunii, Codreanu face următoarea precizare: "Poporul român, în aceste zile ale lui, nu are nevoie de un mare om politic, aşa cum greşit se crede, ci de un mare educator". Este adevărat, în evoluţia ei, Mişcarea Legionară a trebuit să se manifeste şi politic, iar atunci a apărut "Garda de Fier" şi partidul "Totul pentru Ţară", constituind conjunctural expresia politică a Mişcării. Acest lucru, pe care mulţi astăzi nu pot (sau refuză) să-l înţeleagă, l-au înţeles, la vremea respectivă, tineri intelectuali ca Eliade, Cioran, Noica etc., care au salutat cu entuziasm această adevărată "revoluţie spirituală". Iată, de pildă, ce scria Mircea Eliade în vol. II al *Memoriilor* sale (redactat mult mai târziu, când, nemaiavând motive să fie entuziasmat, putea judeca lucrurile la rece): "Nu ştiu cum va fi judecat de istorie Corneliu Codreanu. Fapt este că patru luni după fenomenalul succes electoral al mişcării legionare, şeful ei se afla condamnat la 10 ani de temniţă grea, iar după încă cinci luni era executat. Evenimente care mi-au reconfirmat că generaţia noastră nu are destin politic. Probabil că Corneliu Codranu nu m-ar fi contrazis. Căci pentru el, mişcarea legionară nu constituia un fenomen politic, ci era de esenţă *etică* şi *religioasă*. Repetase de atâtea ori că nu-l interesează cucerirea puterii, ci crearea unui «om nou». Ştia demult că regele îi pregăteşte pieirea şi, dacă ar fi vrut, s-ar fi putut salva, refugiindu-se în Italia sau Germania. Dar Codreanu credea în necesitatea jertfei...". Iar în altă parte, în acelaşi volum, notează că "mişcarea legionară avea structură şi vocaţie de sectă mistică, iar nu de mişcare politică".

După ce îi prezintă, în culorile pe care le-am arătat, pe principalii doctrinari ai Mişcării Legionare (Corneliu Codreanu şi Vasile Marin), d-na M. P. se ocupă de contribuţia doctrinară a altor intelectuali din epocă: "Am urmărit - spune dumneaei - doctrina legionară aşa cum a fost ea creată de întemeietorul mişcării, C.Z. Codreanu, şi aşa cum a fost ea argumentată de V. Marin... Adausuri şi retuşuri doctrinare se fac, din mers, şi în continuare, pe măsură ce la mişcarea legionară aderă un număr tot mai mare de tineri intelectuali şi pe măsură ce intelectuali cunoscuţi, ca Nichifor Crainic, Nae Ionescu, Mihail Manolescu ş.a., comentează cu simpatie, de dinafara mişcării, ...programul, idealurile şi metodele ei". Apoi adaugă, în cea mai pură limbă de lemn: "La nivelul actual al cercetărilor, putem susţine că Nichifor Crainic şi mai ales Nae Ionescu - prin publicistica lor antidemocratică, naţionalistă, prin cursurile lor de factură mistică, antiraţionalistă, precum şi prin exemplu personal - au pregătit şi au influenţat o parte a intelectualităţii tinere în direcţia ideologiei legionare creştin-ortodoxe. În mod sigur, influenţa lui Nae Ionescu a fost mai puternică decât a lui Crainic". Mai ceva decât în *Istoria filosofiei româneşti* a politrucului comunist Gh. Al. Cazan!

Dintre tinerii intelectuali legionari, sau simpatizanţi ai Mişcării, a căror activitate publicistică a contribuit substanţial la creşterea influenţei şi prestigiului legionarismului, autoarea îi remarcă pe Eliade, Noica şi Cioran, cu menţiunea că acesta din urmă "a fost un simpatizant al legionarilor cât se poate de eretic faţă de doctrina oficială". Şi conchide: "Articolele tinerilor intelectuali prolegionari... sunt mai confuze decât laconicele texte ale lui Codreanu şi decât foarte precisele texte ale lui V. Marin; ele au un ton bombastic, emfatic şi un aer mistic pâclos, irespirabil. Este vorba despre o mistică a omului nou, a mântuirii neamului, a morţii, a trecutului ancestral mitizat etc. Rezultanta este un fel de nebuloasă nocivă; nocivă în sine şi nocivă practic, căci... ideile şi idealurile îşi probează adevărata lor calitate în zona practică. Or, în această zonă, ideile şi idealurile legionare îşi trădează caracterul antiuman şi intoleranţa faţă de tot ce nu li supune necondiţionat; în zona vieţii reale, aceste idei alimentează violenţa şi represiunea, crima organizată".

Cu o asemenea caracterizare, compromiterea respectivilor intelectuali este asigurată. Simplu şi pe o cale îndelung bătătorită! În felul acesta, democraţia de azi, ca şi comunismul de ieri, poate face *tabula rasa* din toată istoria şi spiritualitatea românească, ce ar urma să înceapă abia de la indispoziţiile civice şi intelectuale ale unei Marta Petreu sau ale unui Sorin Alexandrescu, muiate, precum posmagii, într-o "supă de cultură" *à la Bernard Pivot*...

Demostene ANDRONESCU

CABALA

"Cabala îl face pe om atent la mister; la misterul din el şi la cel care-l înconjoară."
Rabinul Dr. Alexandru Şafran

Cuvântul "Cabală" provine din rădăcina ebraică *Kabeli* care înseamnă "a primi", de unde transpunerea cu sensul de "transmitere", "tradiţie" sau "revelaţie", desemnând învăţătura ezoterică şi mistică, precum şi curentul teosofic din iudaism. Cu privire la acest subiect extragem mai jos câteva repere, remarcabile pentru obiectivitatea lor, din monumentala operă enciclopedică în 18 volume a lui Will Durant, intitulată *Kulturgeschichte der Menschheit* (*Istoria culturii omenirii*), pe care le prezentăm în rezumat, mai jos, cu unele adaosuri şi actualizări.

Misticismul este la fel de vechi ca şi poporul evreu. La fondul său originar s-au adăugat influenţe din dualismul zoroastrian (războiul dintre Lumină şi Întuneric), din concepţiile neoplatonice (în care creaţia este înlocuită cu emanaţia), din mistica neopitagoreică a semnificaţiei numerelor, din teosofia gnostică din Siria şi Egipt, din scrierile apocrife precreştine, din misticii Indiei, Islamului şi Bisericii creştine medievale. Dar adevăratele rădăcini ale misticismului iudaic se găsesc în spiritualitatea şi tradiţia iudaismului. Încă din perioada precreştină circulau printre evrei interpretări secrete ale *Cărţii Genezei* şi ale capitolelor I şi X din *Cartea lui Iezechiel*. Talmudul, respectiv Mişna, a interzis însă transmiterea acestor misterii chiar şi celor mai de încredere discipoli care studiau religia iudaică. Fantezia spiritelor preocupate de fundamentele credinţei nu putea fi împiedicată să se întrebe ce s-a întâmplat *înainte de creaţie* şi de Adam, şi ce va urma *după sfârşitul lumii*. Concepţia lui Filon iudeul despre Logos şi înţelepciunea divină ca forţă creatoare a lui Dumnezeu este un exemplu de astfel de speculaţii. Esenienii posedau scrieri secrete, pe care le păzeau cu grijă să nu intre în mâna neiniţiaţilor. Existau, de asemenea, cărţi apocrife, ca de pildă *Cartea Jubileelor*, care conţineau o cosmogonie mistică. Unul dintre mistere era numele Iahve. Despre literele din care era alcătuit, *Tetragrammaton*-ul, se spunea, în şoaptă, că ar avea o semnificaţie ascunsă şi o putere supranaturală, care nu trebuie împărtăşite decât persoanelor capabile să păstreze o taină. Unii învăţaţi babilonieni atribuiau puteri tainice literelor alfabetului ebraic şi numelor îngerilor. Cel care cunoştea aceste nume dobândea puterea să controleze forţele naturii. Existau iniţiaţi în stare să declanşeze, cu ajutorul magiei albe sau negre, forţe tainice, a căror stăpânire era posibilă ca urmare a unui legământ cu îngerii sau cu demonii.

În primele secole după Hristos, a apărut în Babilon o carte esoterică intitulată *Sefer Yezira* (*Cartea Creaţiei*). Misticii, printre care şi Jehuda Halevi, susţineau că ea ar fi fost scrisă de Avraam, sau chiar de Dumnezeu. Conform învăţăturii conţinute în această scriere, creaţia s-a înfăptuit prin intermediul a zece *sephiroth*-uri. Acestea erau numere sau principii, şi anume: spiritul divin, trei emanaţii (aerul, apa şi focul), trei dimensiuni spaţiale la stânga şi trei dimensiuni spaţiale la dreapta. Ele determină conţinutul creaţiei, iar cele douăzeci şi două de litere ale alfabetului ebraic determină forma prin intermediul căreia creaţia devine inteligibilă. Cartea a constituit subiect de comentarii ştiinţifice în cercurile cabalistice de la Saadia, până relativ recent, în secolul XIX.

În jurul anului 840, un rabin babilonian a adus această învăţătură mistică evreilor din Italia, de unde, apoi, a ajuns în Germania, Provenţa şi Spania. Se pare că Ibn Gabirol şi-a însuşit unele idei din misticismul oriental, pe care le-a reformulat în teoria sa despre existenţa unor fiinţe intermediare între Dumnezeu şi lume. Dar cel care a folosit din plin tradiţia mistică iudaică a fost Abraham Ben David, în campania purtată împotriva raţionalismului lui Maimonide. Fiul său, Isaak cel Orb, şi elevii săi, Asriel şi Esra din Gerona, au împins lucrurile mai departe. Ei sunt probabil autorii celei de a doua scrieri fundamentale a Cabalei, *Sefer ha Bachir* (*Cartea Luminii*), un comentariu mistic al primului capitol din *Cartea Facerii*. În această scriere sunt prezentate emanaţiile demiurgice despre care se vorbeşte în *Sefer Yezira*. Aceste emanaţii sunt Lumina, Înţelepciunea şi Raţiunea, o întreită manifestare a Logosului, un gen de treime iudaică. Atât de puternică a fost fervoarea mistică încât rabinul Eleazar din Worms (1176-1238) şi Abraham Ben Samuel Abulafia (1240-1291) consideră că studiul învăţăturii secrete este mai folositor decât studiul Talmudului, datorită profunzimii sale.

Până în secolul XIII denumirea de Cabală s-a impus ca o determinare atotcuprinzătoare a învăţăturilor secrete. Dar consacrarea Cabalei ca un curent major în sânul spiritualităţii iudaice se produce în anul 1295, când Mose Ben-Şem Tob de Leon publică cartea *Sefer ha Zohar* (*Cartea Splendorii*). "Această lucrare uriaşă (aproape 1000 de pagini în ediţia aramaică din Mantova) - scrie Mircea Eliade în *Istoria credinţelor şi ideilor religioase* - a avut un succes fără egal în istoria Kabbalei. Este singurul text care a fost socotit carte canonică şi a fost pus timp de mai multe secole alături de Biblie şi Talmud. Scris sub formă pseudoepigrafică, *Zohar*-ul prezintă conversaţiile teologice şi didactice ale faimosului Rabbi Simeon bar Yochai (secolul al II-lea) cu prietenii şi adepţii săi. Multă vreme, savanţii au considerat «*Cartea Splendorii*» drept o compilaţie de origini diverse, unele conţinând chiar idei formulate de R. Simeon. Dar Gershom Scholem a demonstrat că autorul acestui «*roman mistic*» este kabbalistul spaniol Moise de Leon."

În *Cartea Zohar* sunt prezente toate elementele de bază ale Cabalei, şi anume: afirmaţia despre existenţa unui Dumnezeu atotcuprinzător, care nu poate fi cunoscut decât prin iubire; *tetragrammaton*-ul; existenţa demiurgilor creatori şi emanaţiile; analogia platonică dintre macrocosmos şi microcosmos; data la care va veni Mesia şi modul în care se va produce acest eveniment; semnificaţia mistică a momentelor ritualului şi a numerelor rituale, a literelor, punctelor şi liniilor din textele sfinte; interpretarea simbolică a textului Bibliei; concepţia despre femeie ca origine a păcatului şi totodată ca întruchipare a misterului creaţiei.

Influenţa Cabalei a fost considerabilă. O bună perioadă de timp, *Cartea Zohar* a făcut concurenţă Talmudului, unii cabalişti atacându-l direct, pe motiv că ar fi o scriere învechită, exagerat de meticuloasă. De remarcat faptul că ideile Cabalei au influenţat chiar şi pe unii talmudişti, cum e cazul eruditului Mose Nachmani (1195-1270). Credinţa în autenticitatea şi în originea de inspiraţie divină a Cabalei a fost larg răspândită printre evreii europeni. Consecinţa orientării spiritului iudaic spre misticism a fost diminuarea interesului pentru studiul ştiinţelor filozofiei, iar epoca de aur a lui Maimonide a luat practic sfârşit o dată cu instaurarea autorităţii *Cărţii Zohar*.

Influenţa Cabalei nu s-a exercitat însă numai asupra lumii iudaice, ci şi asupra unor gânditori creştini. Raimundus Lullus (1235-1315) a preluat, în lucrarea sa *Ars Magna*, mistica numerelor şi literelor din Cabală. Pico della Mirandola (1463-1494) credea că a găsit în Cabală dovezile de necontestat pentru divinitatea lui Hristos. Paracelsus, Cornelius Agrippa von Nettesheim, Robert Fludd şi alţi mistici creştini s-au hrănit din speculaţiile ei. Johannes Reuchlin (1455-1522) recunoaşte că în operele sale *De verbo mirifico* şi *De arte cabbalistica* s-a inspirat din Cabală şi nu este exclus ca şi Jakob Böhme (1575-1624) să fi fost influenţat de idei cabaliste.

"În momentul în care a apărut *Zohar*-ul - scrie Max I. Dimont în *Evreii, Dumnezeu şi Istoria* - cabalismul nu a mai continuat multă vreme să parcurgă existenţa evreilor ca un curent unificat, ci s-a împărţit în două direcţii. O direcţie caută elementul raţional şi ştiinţific, devenit metafizic ca orientare. Această direcţie a dus la Spinoza şi la şcoala raţionalistă a filosofilor şi oamenilor de ştiinţă occidentali, găsind aderenţi printre savanţii evrei şi creştini deopotrivă. Celălalt curent a apărut în Germania şi a străbătut timp de secole Europa Răsăriteană. A început cu misticismul şi a degenerat în superstiţie, având *Kinnanhora* ca temă centrală."

Punctul de vedere exprimat de Dimont este de două ori contestabil. A afirma că raţionalismul european şi-ar avea rădăcinile în Cabală şi că s-ar fi structurat ca atare prin intermediul lui Spinoza este mai mult decât o aberaţie. Probabil că, dacă Descartes şi Leibniz, dar chiar şi Spinoza, ar lua cunoştinţă de această părere, s-ar răsuci în mormânt. Cât priveşte cea de-a doua afirmaţie privitoare la Cabală, că "a început cu misticismul şi a degenerat în superstiţie, având *Kinnanhora* ca temă centrală", ea este jignitoare pentru numeroşii evrei care consideră Cabala drept o componentă majoră a spiritualităţii iudaice. (Într-o notă de subsol, Dimont ne lămureşte că termenul *Kinnanhora* înseamnă "fără deochi", simbolul superstiţiei evreieşti în Evul Mediu).

Un argument în sprijinul tezei că ar fi o eroare să considerăm Cabala ca o "degenerare în superstiţie" o constituie faptul că la Universitatea ebraică din Ierusalim funcţionează o catedră de Mistică, deţinută din 1933 până în 1982 (anul morţii sale) de Gershom Scholem. Despre acest savant, într-o notă de prezentare la *Cabala şi simbolistica ei*, publicată de Editura Humanitas în traducere după originalul apărut în anul 1960 cu titlul *Zur Kabbala und ihrer Symbolik*, editorii scriu: "Studiile lui Scholem despre Cabală - învăţătura ocultă iudaică mistico-teozofică - sunt o contribuţie fascinantă la înţelegerea istoriei şi psihologiei evreilor. Imaginile şi simbolurile mereu repetate ale unei mişcări ale cărei învăţături ezoterice au fost răspândite de-a lungul secolelor în diverse şcoli nu se pot parcurge integral doar strict noţional. Scholem le explică în contextul viu al tradiţiei mistice".

Un punct de vedere similar este exprimat şi de Maurice-Ruben Hayoun, în capitolul intitulat "*Înflorirea Cabalei. Iudaism şi esoterism*" din vol. I al lucrării *O istorie intelectuală a iudaismului*. Dar cea mai convingătoare dovadă a actualităţii Cabalei pentru spiritualitatea iudaică o constituie operele închinate Cabalei de Rabinul Dr. Alexandru Şafran, apropiat României şi românilor prin multiple legături. În contextul acestei problematici, consemnăm două opere fundamentale publicate şi în limba română de Editura Hasefer: *Cabala* (apărută iniţial la Editura Payot, Paris, cu titlul *La Cabale*) şi *Înţelepciunea Cabalei* (publicată în anul 1986 la Editura Stock, Paris, cu titlul *Sagesse de la Kabbale*).

Cabala nu s-a bucurat însă numai de aprecieri elogioase. Istoricul Heinrich Graetz, în monumentala sa operă în 11 volume, *Geschichte der Juden von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart* (*Istoria evreilor din cele mai vechi timpuri până în prezent*) exprimă o necruţătoare critică la adresa Cabalei şi a creatorilor ei. Şi cum studiile care elogiază misticismul iudaic şi Cabala sunt la dispoziţia cititorului român prin lucrările publicate de editurile Humanitas şi Hasefer, în cele ce urmează vom expune punctul de vedere exprimat de Heinrich Graetz în această problemă. Aceasta pentru echilibru.

(va urma)

Gabriel CONSTANTINESCU

Consemnăm apariţia a patru titluri noi la Editura «Anastasia» din Bucureşti, vizând tot atâtea ipostaze sau vârste ale culturii creştine româneşti de-a lungul secolului care stă să se încheie. Le prezentăm aici în ordinea impusă de cronologia autorilor, asupra unora dintre ele urmând să revenim în numerele viitoare, într-un context ceva mai larg.

După ce, în 1995, Editura «Anastasia» oferise prima reeditare postbelică a unei cărţi de **NICOLAE C. PAULESCU** (1869-1931), *Instincte sociale. Patimi şi conflicte. Remedii morale*, acum pune la îndemâna publicului contemporan o altă lucrare a marelui savant şi gânditor creştin, tot din ciclul intitulat «Fiziologie filosofică»: ***Noţiunile de «suflet» şi «Dumnezeu» în fiziologie*** (în afara colecţiilor; ediţie îngrijită, prefaţă – «Nicolae C. Paulescu sau ştiinţa lui *Scio Deum esse*» – şi repere bio-bibliografice de **Răzvan Codrescu**).

Prima parte a volumului cuprinde cele trei lecţii faimoase ţinute de profesorul Paulescu în 1905, la Facultatea de Medicină din Bucureşti, în cadrul cursului de Fiziologie: «Finalitatea în biologie», «Materialismul» (cu un apendice în care este discutată critic cartea fiziologistului francez A. Dastre, *La vie et la mort*, apărută în 1904) şi «Suflet şi Dumnezeu» (cu un apendice intitulat «Ideea de Dumnezeu în ştiinţă»). În partea a doua sunt grupate alte trei lecţii complementare («Definiţia fiziologiei», 1900; «Metoda fiziologiei sau metoda experimentală», 1901; «Generaţia spontanee şi darwinismul în faţa metodei experimentale», 1902 – aceasta din urmă generatoare a unor îndelungate polemici în epocă), precum şi o suită de articole publicate de N. C. Paulescu în *Convorbiri literare* sau în *Spitalul*: «Generaţia spontanee şi darwinismul. Răspuns D-lui Dr. N. Leon», 1904; «Generaţia spontanee şi darwinismul. Răspuns la răspunsul D-lui Dr. N. Leon», 1905; «"Transformism ori Paulism" şi "Fiziologie sentimentală". Răspuns D-lui D. Voinov», 1907; «"Dovezi" nevalabile. Răspuns la răspunsul D-lui D. Voinov», 1908. Textele alcătuiesc cea mai sistematică critică ştiinţifică românească a darwinismului şi a materialismului în genere, făcută cu erudiţie, dar şi cu simţ filosofic, de pe poziţii neostentativ creştine.

Editorii au ales – ca şi în cazul cărţii anterioare – soluţia actualizării textului (sub aspectul ortografiei, punctuaţiei, lexicului şi morfologiei, dar şi al noilor reguli şi exigenţe editoriale), reţinând doar o parte din formele specifice autorului sau epocii (a se vedea *Nota asupra ediţiei*), ceea ce înlesneşte recepţia actuală, dar păstrează, în linii mari, şi «nota stilistică» paulesciană (secundară, în fond, într-un expozeu ştiinţific). Apărută iniţial în 1905 (sub titlul *Philosophie biologică. Noţiunile «Suflet» şi «Dumnedeu» în physiologie*), cartea a mai fost reeditată în 1944, de către Dr. V. Trifu (discipol al lui Paulescu), sub titlul *Fiziologie filosofică, I, Noţiunile «Suflet» şi «Dumnezeu» în fiziologie*, într-o ediţie nu doar greu de găsit astăzi, dar atinsă şi ea de «vetusteţe» (în ciuda unor merite incontestabile).

Reamintim că, după testamentul lui N. C. Paulescu (datat 20 III 1931), în ciclul «Fiziologie filosofică» mai figurează: *Spitalul, Coranul, Talmudul, Cahalul, Francmasoneria* (1913), *Cele patru patimi şi remediile lor* (1921), *Viţiile jidanilor* (titlu sub care se grupează mai multe broşuri, marcate de antisemitismul exacerbat al epocii) şi *Biserica şi Sinagoga* (1924-1925) – volume încă nereeditate (şi, unele, greu reeditabile), cu excepţia capitolului *Francmasoneria* (extras din controversatul volum din 1913 şi publicat de Editura «Majadahonda» în 1996, sub îngrijirea istoricului Gh. Buzatu). Volumul recent apărut la «Anastasia» nu este în nici un fel tributar ideilor antisemite ale autorului, reprezentând o dezbatere pur *ştiinţifică* şi *filosofică* – probabil cea mai *actuală* din întregul scris paulescian.

Părintele Ivan Kulîghin (n. 1885), cunoscut drept **IOAN, PĂRINTELE CEL STRĂIN**, a fost personajul harismatic în jurul căruia s-a închegat gruparea spirituală a «Rugului Aprins», la sfârşitul celui de-al doilea război mondial. Format la Optina şi trecut în România ca însoţitor al Mitropolitului Nicolae al Rostovului (căruia îi era duhovnic), a petrecut câţiva ani la mănăstirile Cernica şi Antim, sfârşind prin a fi arestat şi condamnat de bolşevici, care l-au retrimis în Rusia, la muncă silnică, în ciuda faptului că era un sexagenar bolnav şi fără patimi politice. Acolo i s-a pierdut urma, după 1947. Personajul a păstrat multă vreme o aură cvasi-legendară, întărită prin cartea Părintelui Andrei Scrima (*Timpul Rugului Aprins. Maestrul spiritual în tradiţia răsăriteană*), publicată acum câţiva ani la Editura «Humanitas» şi amplu mediatizată. Acolo Părintele Scrima face un întins şi subtil comentariu teologic al scurtului cuvânt testamentar pe care Părintele Ioan l-a lăsat ucenicilor săi, dar personajul însuşi rămâne învăluit în mister.

Din recentul volum publicat la «Anastasia» (col. «Comorile Pustiei»), ***Cuviosul Ioan cel Străin (din arhiva Rugului Aprins)***, figura lui Ioan Kulîghin reînvie în toată emoţionanta ei autenticitate. Alcătuitorul ediţiei, prof. **Gheorghe Vasilescu**, a adunat materiale – în cea mai mare parte inedite – din biblioteci şi arhive bisericeşti (a se vedea *Lămurirea editorială*): o amplă relatare autobiografică a Părintelui Ioan, mai multe variante ale cuvintelor către ucenici (dar şi binecuvântarea pe care acesta a dat-o poetului Sandu Tudor, ce i-a fost urmaş spiritual, primind întâi numele călugăresc de Agaton, apoi pe cel de Daniil, pentru ca, vreo zece ani mai târziu, să i se piardă şi lui urma prin închisorile comuniste) şi mai multe scrisori din detenţie ale Părintelui Ioan (din vremea cât a fost deţinut în România, până la pronunţarea sentinţei). Într-o secţiune numită «Documentar» sunt adunate toate actele oficiale româneşti privitoare la Părintele Ioan, dar şi câteva referitoare – direct sau tangenţial – la Mitropolitul Nicolae al Rostovului. Editura a considerat util să mai introducă, în *Addenda*, versiunea Al. Mironescu a cuvântului către ucenici (textul originar rusesc al cuvântului pare să se fi pierdut) şi relatarea aceluiaşi despre Părintele Ioan, precum şi un fragment dintr-un interviu al Părintelui Roman Braga (şi el un apropiat al «Rugului Aprins»). Volumul se bucură de un «Cuvânt de încheiere» al Arhimandritului **Sofian Boghiu**, care a pus la dispoziţia editorilor şi o fotografie inedită a Părintelui Ioan (reprodusă în fruntea cărţii).

Volumul prezintă, deci, un dublu interes: *duhovnicesc* şi *documentar*. El va fi urmat în curând de un volum cu texte inedite *de* şi *despre* Sandu Tudor (în col. «Intelectualii Bisericii»).

INTILĂ HORIA (1915-1992) este una dintre marile figuri ale Exilului românesc postbelic. După stadii relativ scurte în Italia, Argentina şi Franţa, s-a stabilit definitiv în Spania (1964; cetăţenia a căpătat-o abia în 1972). S-a impus spectaculos în literatura europeană prin romanul de mare succes *Dieu est né en exil*, scris şi publicat în franceză (Fayard, Paris, 1960), pentru care i se atribuie prestigiosul Premiu Goncourt (ce i-a adus bucuria consacrării, dar şi amărăciunea unei ample campanii dezlănţuite împotriva sa de către anumite cercuri evreieşti, în atmosfera grea de stângism a Franţei anilor '60). Calomniile n-au putut umbri nici valoarea omului, nici pe cea a operei. Vintilă Horia s-a impus ca romancier, eseist, critic şi istoric literar, profesor (la Madrid şi Alcalá de Henares) şi publicist, nelipsindu-i nici ipostazele – mai intime – de poet şi traducător de poezie. A scris în patru limbi (română, spaniolă, franceză şi italiană), fiind un model de conştiinţă romanică şi europeană.

O bună parte a operei sale beletristice se revendică de la «paradigma Exilului»; cap de serie rămâne ***Dumnezeu s-a născut în exil. Jurnalul lui Ovidiu la Tomis***, roman reeditat recent la «Anastasia» (în afara colecţiilor). Prima traducere în româneşte apăruse la Madrid, în 1978. În 1990, la o editură craioveană, apăruse o ediţie ce poate fi calificată ca dezastruoasă. De data aceasta, sub egida «Anastasiei», *Dumnezeu s-a născut în exil* capătă haina editorială românească ce i se cuvenea. Traducerea lui **Al. Castaing** (revăzută, pare-se destul de sumar, de către autor) a fost fericit revizuită acum de d-na **Ileana Cantuniari** şi de d-l **Mihai Cantuniari**; prefaţa – «Un roman al exilului: între nostalgia spaţiului pierdut şi dorul metafizic» – este semnată de regretata hispanistă **Monica Nedelcu**. Ediţia cuprinde, în chip de postfaţă, şi textul academicianului francez **Daniel Rops** («Descoperirea unui romancier»), precum şi câteva pagini de utile «Repere bio-bibliografice».

Prin reinterpretarea destinului ovidian pe fondul agoniei lumii vechi (Hristos s-a născut deja), Vintilă Horia se ridică la generica dramă existenţială a Exilului şi la problematica Libertăţii umane (în confruntare cu orice formă posibilă de «totalitarism» sau de «teroare a istoriei»), romancierul fiind dublat de un filosof, dar şi de un mărturisitor. «Tezismul» creştin (*avant la lettre*, înlăuntrul convenţiei), «idilismul» mioritic (cu poate prea accentuate ecouri blagiene, dar şi sămănătoriste) sau nota de «tracomanie» (pe linia B. P. Hasdeu – N. Densusianu – V. Pârvan – V. Lovinescu), asupra cărora s-au formulat reproşuri pripite, se topesc în ficţiune, căpătând o dublă coerenţă: *estetică* şi *psihologică*. Să nu uităm, pe de altă parte, că romanul e scris în franceză şi adresat cu precădere recepţiei occidentale, nesaturate de «locurile comune» ale «mitologiei» noastre culturale şi identitare. «Stridenţele» – atâtea câte sunt şi dacă pot fi calificate ca atare – scapă, desigur, unei «urechi» străine şi nepătimaşe... De altfel, acordarea Premiului Goncourt şi destinul ulterior al cărţii (traduse în 15 limbi) o confirmă cu prisosinţă.

paţiul nu ne permite să ne referim aici decât în treacăt la volumul de debut al cunoscutului publicist creştin **COSTION NICOLESCU** (cel ce a realizat, între altele, ani de-a rândul, excelentul supliment *Alfa & Omega* al ziarului *Cotidianul*). Apărută în colecţia «Homo symbolicus» a Editurii «Anastasia», cartea – intitulată ***Spre o cultură liturgică*** – se bucură de binecuvântarea Î. P. S. **Bartolomeu Anania**, Arhiepiscopul Clujului, şi de cuvântul înainte («Grădina lui Costion») al Excelenţei Sale, D-l **Teodor Baconsky**, Ambasadorul României pe lângă Sfântul Scaun. Cele zece texte reunite între copertele volumului au apărut anterior în diferite publicaţii periodice (mai ales în eleganta revistă *Transilvania*) şi constituie o suită de cuceritoare meditaţii (cu caracter preponderent aforistic) asupra temeiurilor vieţii şi culturii creştine, la răscrucea inefabilă dintre tradiţie şi actualitate. Scrisul lui «Costion» răscumpără ceva din relativa sărăcie şi inabilitate a publicisticii creştine ortodoxe de azi, constituindu-se într-un discret «model paideic» al *recuceririi esenţialului*.

Last but not least, se cade menţionată splendida ţinută grafică a cărţii – observaţie valabilă şi pentru celelalte titluri prezentate aici, înnobilate toate de măiestria profesională a d-nei *Doina Dumitrescu* (director artistic al Editurii «Anastasia»).

Răzvan CODRESCU

COLABORATORI AI REVISTEI *PUNCTE CARDINALE* (NUMERELE 1 – 100: IANUARIE 1991 – APRILIE 1999)

Airinei, Cristian
Alupei, Silviu
Anderca, Traian T. ✝
Andronescu, Demostene (*redactor-şef adj.*)
Ardeleanu, George

Bacu, Dumitru (Franţa) ✝
Badea, Viorel
Baltag, Victor Alexandru
Banea, Dumitru
Banea Ligia (*secretar de redacţie*)
Barbăneagră, Paul (Franţa)
Bădiţescu, Carolina (*trad.*)
Bădiţescu, Marius
Băncilă, Maria (*trad.*)
Berghezan, Ilie
Berzescu, Atanasie
Bogoevici, Radu
Brahonschi, Gheorghe ✝
Brânzaş, Liviu ✝
Brudiu, M.
Buculei, Teodor
Bunta, Silviu
Burz Pânzaru, Andrei
Buzi, Theodor (Elveţia)

Calciu [-Dumitreasa], Gheorghe (S.U.A.)
Cazacu, Marcel Gh.
Căbaş, Doina Marilena (*corector*)
Călinescu, Erast (Canada)
Chesaru, Radu
Ciuchină, Teodora (*tehnoredactor*)
Clonaru, Victor
Codrescu, Răzvan (*redactor-şef*)
Codresin, Carmen
Cojocaru, Nicolae ✝
Comănescu, Radu
Coman, Alexandru (Germania)
Constantinescu, Constantin
Constantinescu, Gabriel (*director*)
Constantinescu, Laurenţiu (*tehnoredactor*)
Crăcea [Jianu], Flora
Crăcea, N. [Nicu]
Crăciun, Adrian (*tehnoredactor*)
Crepcia, Nicolae
Cristescu [-Dinescu], Sofica ✝
Crivăţ [Vasile] Anca
Crivăţ-Vasile, Adolf [Marian]

Damian, Cosma
Delcescu, Mihai (Germania)
Deliu, Iulian
Dobrescu, Valerian (Germania)
Donciu, Irina-Elena
Dragodan, Constantin Aurel
Dulgheru, Elena
Dumitreasa, Ion
Dumitrescu, Florin (*trad.*)
Dumitrescu, Mircea
Dumitrescu, Monica
Dumitriu, Nic. C.
Dunăreanu, Radu
Duţă, Cristina

Enescu, Radu (Spania)
Eşan, Ioan

Fabini, Hermann
Făgărăşanu, Sorin V.
Filip, Lucian (*redactor*)
Funda, Dimitru [Tache]

Ganea, Marian
Gavrilă [Ogoranu], Ion
Gândea, D.
Gheorghiţă, Viorel
Gherasim, Gabriel (S.U.A.)
Gherasim, Teodor (S.U.A.)
Ghermani, Dionisie (Germania)
Ghibu, Diana
Ghimici, Eugenia
Ghinea, Simion ✝
Golea, Traian (S.U.A.)
Gorunescu-Penciu, Gheorghe
Grebenea, N. [Nicolae]
Grossu, Sergiu (Franţa)
Groza, Dumitru ✝
Guga, Silviu
Gulan, Aurelian

Halmadi, Corneliu (*tehnoredactor*)
Halmaghi, Ioan (S.U.A.)
Hâncu, Cristiana
Hossu, Andrei-Iustin
Hraşovan, Rafael
Hristu, Damian

Ioanid, Alexandru Virgil
Iogu, Petre
Ionaşcu, Juvenalie (Italia)
Iorgulescu, Constantin (*redactor*)
Iovan, Ioan

Jivan, Ştefana
Joantă, Serafim (Germania)

Langa, Tertulian
Leiter, Octavian
Lungu, Neculai Vasile

Marcu, Anghel ✝
Marian, Doina
Marian, Vasile A. (V. A. M.)
Marineasa, Zaharia ✝
Marinica, Mihai
Matei, Geta
Mateiaş, Virgil ✝
Maxim, Aurel ✝
Maxim, Virgil ✝
Mărculescu, Radu
Mărgineanu, Monica
Mezdrea, Dora
Mihuţ, Ilie
Mocanu, Sebastian
Moga Grigore (*trad.*)
Mohanu, Constantin
Moise, Victor
Moisin, Anton
Mureşan, Vlad (M. Vlad)
Mutti, Claudio (*corespondent* Italia)

Naidim, Marin
Nasta, Atanasie
Nădăban, Fred
Neamţu, Mihai George
Necula, Ionel
Nedelea, Ioan [Jean]
Neştian, Valeriu [C.]
Netea, Gelu [Gheorghe]
Nicolae, C.
Nicolau, Mircea
Nicolau, Nae
Nicolescu, Costion
Nistor, G.
Nistor, Ioan (*secretar de redacţie*)

Oancea, Radu
Oniga, Dumitru
Oprişiu, Ioan
Orth, Ştefan (*grafician*)

Paceag, D. G.
Pană, Zahu [Zaharia] (S.U.A.)
Pantazi, Ion (Germania) ✝
Papazu, Monica (Danemarca)
Paragină, Ion
Paraschivescu, Ion
Păun, Nicu
Păvălucă, Cristian
Pârău, Eugen Vlad
Pâslaru, Serafim V. ✝
Petrescu, Aspazia
Petrişor, Marcel (*redactor*)
Phillip, D. (Canada)
Pivin, George Leandru ✝
Pop, Livia
Pop, Nicolae
Popescu, Florin
Popescu, Traian
Popescu, Valentin (*trad.*)
Popovici, Doru
Poptămaş, Dumitru
Protopopescu, Vlad (Australia)

Radu, Ştefan
Rădulescu, Octavian A.
Răzeşu, Andrei
Râmboiu, Septimiu
Rezachevici, Constantin

Sari [Sarry], Achile ✝
Săndoiu, Gabriel
Sfinţescu, Duiliu (Franţa)
Stăncescu, Andrei
Stănescu, Bucur
Stănescu, Gheorghe
Stroe, Ionuţ
Sturdza, Ilie-Vlad (Spania)
Suru, Şerban

Ştefan, Corina
Ştefan, Horia
Şuteu, Maria Livia (*trad.*)

Tarcea, Mircea
Tămaş, Adriana (*trad.*)
Tănase, Viorel
Teglaru-Voina, Dina
Teodot (Teofil) Monahul (de la Suceava)
Tiberian, Florea
Timaru, Mihai
Tutunea, Junona

Ţene, Ionuţ
Ţigu, Viorel Gh.

Uba, Traian Călin
Ungureanu, Ion (Germania)
Urdea, Radu
Usca, Ioan Sorin
Uţică, Nicolae

Vasigu, D.
Vasilescu, Adolf
Vasilescu, Ovidiu (S.U.A.)
Vasiliu, Mugur
Vasiliu-Scraba, Isabela
Vălimăreanu, Petre (Germania) ✝
Vântu, Cornel
Victor, N.
Vrânceanu, Dora
Vuia, Ovidiu (Germania)

Zaharia, Octavian
Zeană, Ion
Zimbreanu, Andrei (Franţa)

Lista alfabetică de mai sus cuprinde numai numele autorilor care au elaborat materiale/prestat lucrări special pentru *Puncte Cardinale*, sau care ne-au dat personal îngăduinţa de a le prelua/traduce materiale apărute în alte publicaţii (din ţară sau din străinătate). S-au dat cu *italice* pseudonimele, iar cu **boldite** au fost marcate numele celor ce au avut – constant sau doar temporar – cea mai mare pondere în realizarea revistei (indiferent de activitatea prestată).

Unii colaboratori au rămas fideli revistei, alţii (după o prezenţă mai mult sau mai puţin îndelungată) s-au îndepărtat de ea: tuturor li se cuvin, însă, mulţumirile noastre.

Se cade să închinăm un gând pios şi plin de recunoştinţă celor ce au părăsit, între timp, lumea aceasta (în dreptul numelor respective figurează semnul crucii), dar pe care-i păstrăm vii în inimile noastre.

Nu au fost incluse în această listă numele celor ale căror contribuţii au fost preluate, fără accept direct, din alte surse (volume sau periodice, mai vechi sau mai noi, din ţară sau din străinătate), nici numele celor ce n-au semnat decât «drepturi la replică» sau diferite comunicate (mai mult sau mai puţin oficiale). De asemenea, nu figurează în lista alfabetică numele celor doar intervievaţi de-a lungul vremii (Doina Cornea, Corneliu Coposu✝, Sergiu Cunescu, Marian Munteanu, Petre Ţuţea✝, Constantin Ticu Dumitrescu, Sorin Dumitrescu, Teodor Baconsky etc.), cărora le rămânem nu mai puţin îndatoraţi.

Pentru sprijinul acordat, adeseori cu distinsă discreţie, revistei şi editurii noastre (dar şi efemerei foi *Lumea satelor* – supliment al *Punctelor cardinale*, apărut lunar, din octombrie 1994 până în iunie 1996), se cuvin evocate cu recunoştinţă multe alte nume (respectăm aceeaşi ordine alfabetică): Mircea Alexe (Germania), Constantin Apolzan (Germania), George Bălaşu (Canada), Elena şi Vasile Becheş (S.U.A.), Nidia Belcea, Eftimiu Benea✝, Maria Brahonschi, Aurel Buzi (Germania), Ana Chenereş, Liliana Chiaburu, Andreea Ciulin, Maria Constantinescu, Elena Cristescu, Victor Dinescu, Oara Drăgan, Alexandru Fonta (Canada), Elena Ghyka (S.U.A.), Mihai Ghyka, Vasile Giurea (Austria), Ileana Grozavu, Jacques Iamandi (Canada), Aurel Ionescu (Germania), Mihai Maghiar (Australia), Andreas Makarov (Germania), Ana-Maria Marin (Elveţia), Tip. *Masib* (conducerea şi colectivul tipografic), Constantin Mărăndici (S.U.A.), Mihaela Moisin (Canada), Nicolae Moroica (Germania), Laura Munteanu (Suedia), Constantin Nagacevschi✝ (Germania), Nicu Naum (Canada), Dan Păun (S.U.A.), George Petre (Australia), G. Pişcoci-Dănescu (Franţa), Vetuţa şi Mihai Pop✝ (Canada), Nicolae Popa (S.U.A.), Silvia Popa, Iulian Popescu, Traian Popescu (Spania), Nicolae Pora (Canada), Aureliu Răuţă✝ (Spania), Mirel Stoenescu (Elveţia), Petre Sultana (Canada), Elena Titi (S.U.A.), Ion Tolan (Germania), Constantin Vasiliu (S.U.A.), Ion Vladovici, Ioan Vonica.

Tuturor acestor colaboratori şi sprijinitori nepreţuiţi le este închinat cu precădere acest număr festiv.

«PUNCTE CARDINALE»

ANASTASIS

«Învierea Domnului este speranța noastră, înălțarea Domnului este gloria noastră», ne încredințează Fericitul Augustin. Esența creștinismului stă tocmai în această *nădejde a slavei ce va să vie*. Hristos *pătimește*, *moare*, *învie* și *se înalță* de-a dreapta Tatălui; dar aceste trepte ale jertfei răscumpărătoare nu privesc doar persoana divino-umană a lui Iisus Hristos, ci destinul generic al Omului Restaurat. Ele nu reprezintă doar «o performanță» personală cu valoare de model istoric (*imitatio Christi*), ci temeiul și garanția dumnezeiască a *mântuirii* potențiale a *tuturor* oamenilor. Iisus dă chip veșnic «Noului Adam», nu în mod simbolic, ci în mod *real*. «Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind începătură a învierii celor adormiți. Că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om și învierea morților. Căci precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia» (*I Cor.* 15, 20-22). Prin Iisus Hristos omul este re-creat în chip tainic, în chiar temeiurile ființei lui. De aceea suntem chemați (dar nu constrânși!) *să fim una întru Hristos* - centrul mistic al înnoirii și plinătății noastre.

Omul a fost făcut «după chipul și asemănarea lui Dumnezeu». Ceea ce va să spună că noi, creștinii, nu avem termen absolut de raportare existențială în lumea aceasta, ci *dincolo* de ea . Noi nu suntem chemați să ne în-luminăm (cum pare să creadă rătăcita conștiință modernă), ci să ne *în-dumnezeim*. În acest proces de îndumnezeire (*theosis*), omul con-lucrează cu Duhul Sfânt, este adică chemat să activeze mistic pentru propria sa desăvârșire.

«Chipul» este ceva *dat* prin creație (și reiterat prin naștere); vrea sau nu vrea, omul îl poartă în el, ca pe un temei al posibilei «asemănări». Finalitate ultimă a «chipului», «asemănarea» este ceva de ordin *potențial*, în care este implicată direct *libertatea* ființei omenești. Dumnezeu nu ne mântuiește fără voia noastră. *Având «chipul», depinde de noi să ne lucrăm «asemănarea»*.

Tradiția teologică asimilează adesea «chipul» cu mintea (*venim pe lume ca* ființe *raționale*), iar «asemănarea» cu inima (*devenim în lume* ființe *iubitoare*). Contopirea minții cu inima este deziderațul ultim al misticii creștine, ce-și are suprema expresie în isihasm . «Dumnezeu este iubire și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el» (*I Ioan* 4, 16).

De aceea și în centrul Revelației dumnezeiești stă *porunca iubirii*: fie în varianta nedesăvârșită a Legii celei Vechi (în care modelul iubirii este încă *omenesc*: dragostea de sine însuși), fie în expresia desăvârșită a Legii celei Noi (în care modelul iubirii este *dumnezeiesc*: dragostea lui Dumnezeu față de lume). *Omul este ființa creată care se împlinește prin iubire*.

Prin păcatul strămoșesc, ființa omenească «a căzut» din starea ei originară. Lăsându-se *smintit* de ispită, omul și-a pervertit raționalitatea; «chipul» dumnezeiesc s-a întunecat în el. Tocmai de aceea a ieșit și din dreapta «asemănare». El uită că aceasta constă în comuniunea duhovnicească a smeritei iubiri și ajunge să creadă, la sugestia «șarpelui», că ea ar consta în identificarea orgolioasă cu atotputernicia și atotștiința divină («Dar... în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și *veți fi ca Dumnezeu*, cunoscând binele și răul» - *Fac.* 3, 5; subl. n.). Toată istoria, ca domeniu al omului căzut, stă sub semnul acestei sminteli, al acestui *fals înțeles al asemănării*, care nu este decât extinderea la scară umană a păcatului luciferic. Omul istoric - în care «chipul» s-a degradat și «asemănarea» reală s-a abolit - nu este altceva decât *o ființă bolnavă de luciferism*.

Dar Dumnezeu, în iubirea Sa, nu-l părăsește pe om, ci îi *făgăduiește*, îi *înlesnește* și îi *garantează* mântuirea (la care însă nu-l silește; căci așa cum în mod liber a păcătuit, tot în mod liber trebuie să se mântuiască). Prin Iisus Cel Înviat, «chipul» stricat se reface în om; creștinul nu este doar moralicește, ci și ontologic altul (participând tainic - prin Botez și Euharistie - la «umanitatea nouă« a lui Hristos). «Vechiul Adam» se restaurează prin «Noul Adam». Iar toată învățătura și pilda lui Hristos înseamnă vădirea dumnezeiască a dreptei «asemănări», calea în-dumnezeirii omului restaurat. *A trăi întru Hristos înseamnă a ridica «chipul» la «asemănare», a realiza plinătatea iubirii în plinătatea rațiunii*.

Pe această cale, omului i se redeschide veșnica Împărăție (*aionios basileia*). Căci dacă moartea este o consecință obiectivă a păcatului («... plata păcatului este moartea» - *Rom.* 6, 23), abolirea acestuia înseamnă și abolirea morții («Cel fără de păcat» este și «Cel fără de moarte»). Crucea lui Hristos este taina dumnezeiască a *înnoirii*, *învierii* și *înălțării* firii create, prin comuniune cu absolutul necreat.

Vieții întru moarte îi ia locul *viața întru înviere* (*anastasis*), fără de care toată credința noastră ar fi în zadar (*I Cor.* 15, 14; 17). Iată de ce în Învierea «din cea dintâi a sâmbetelor» și în înălțarea lui Hristos «de-a dreapta Tatălui» stă *nădejdea* și *slava* întregii Făpturi; iată de ce, în răstimpul de 10 de zile dintre praznicul Învierii și cel al Înălțării, ea strigă de bucurie, cu strigăt îngeresc: «Bucură-te, bucură-te, Noule Ierusalime, căci slava Domnului peste tine a răsărit! Saltă, saltă de-acum și te bucură, Sioane, iar tu, curată Născătoare de Dumnezeu, veselește-te întru învierea Celui Născut al tău!».

Răzvan CODRESCU

Imaginile : *Anastasis* (detalii de frescă de la Chora)

Editura PUNCTE CARDINALE
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr. 251100996517509

Gabriel CONSTANTINESCU (director),
Răzvan CODRESCU (redactor şef),
Demostene ANDRONESCU (redactor şef-adjunct),
Ligia BANEA (secretar de redacţie), Marcel PETRIŞOR, Florea TIBERIAN
Adresa Redacţiei: 2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii 109, tel. 069/422536

Tehnoredactare computerizată "PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L Printing Company